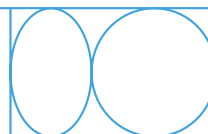

Tractament normatiu de les especificitats de la cultura: diagnosi i propostes

Informe final

Maig del 2025

1. INTRODUCCIÓ

- 1.1. Context **P.2**
- 1.2. Objectius i abast **P.3**
- 1.3. Metodologia **P.4**

2. CONCEPTUALITZACIÓ: LES ESPECIFICITATS DE LA CULTURA I EL SEU TRACTAMENT NORMATIU

- 2.1. Especificitats de la cultura: definicions **P.7**
- 2.2. Tractament normatiu de les especificitats de la cultura: marc general **P.10**

3. PROTECCIÓ I DESPROTECCIÓ JURÍDICA DE LES ESPECIFICITATS DE LA CULTURA EN LA NORMATIVA I EN LA SEVA APLICACIÓ

- 3.1. Els àmbits laboral i tributari i l'Estatut de l'artista **P.12**
- 3.2. Normativa en matèria d'espectacles públics i activitats recreatives **P.21**
- 3.3. Normativa d'àmbit municipal **P.21**
- 3.4. Regulació de la intel·ligència artificial **P.24**

4. LA INTERACCIÓ AMB LES POLÍTIQUES CULTURALS

- 4.1. Afirmació de la funció cultural en el model de ciutat **P.26**
- 4.2. Mesures de suport a la vida cultural a la ciutat **P.27**
- 4.3. Formació, sensibilització i coneixement **P.29**
- 4.4. Interlocució amb altres administracions **P.30**

5. EL ROL DELS AGENTS CULTURALS

- 5.1. Estructuració dels sectors culturals **P.32**
- 5.2. Conscienciació dels agents culturals **P.32**

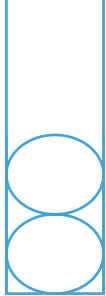
6. CONCLUSIONS I RECOMANACIONS

- 6.1. Conclusions **P.34**
- 6.2. Recomanacions **P.35**

REFERÈNCIES PRINCIPALS **P.39**

LLISTA DE PERSONES QUE HAN PARTICIPAT EN L'ELABORACIÓ D'AQUEST INFORME **P.41**

ANNEX **P.44**

1 Introducció

1.1 Context

El Consell de la Cultura de Barcelona té la missió de debatre i recollir opinions i propostes per tal d'incidir en les polítiques públiques municipals en matèria de cultura. En aquest marc, és habitual que identifiqui qüestions d'interès comú entre els agents culturals de la ciutat per tal de debatre'ls al llarg de l'any i formular recomanacions de millora. El Consell de la Cultura és un òrgan de participació sectorial de l'Ajuntament de Barcelona, i la seva Secretaria Tècnica recau en l'Institut de Cultura de Barcelona (ICUB).

A mitjan 2024 el Consell de la Cultura i l'ICUB van encarregar a Trànsit Projectes un projecte d'anàlisi del tractament específic de la cultura en la normativa vigent a escala local, catalana i estatal, i la formulació de recomanacions per millorar el marc legal i com implantar-les. Aquest informe és el resultat del procés de treball fet des de llavors.

El tractament específic de la cultura es pot justificar per aspectes com el valor públic de la cultura (conservació i reivindicació del patrimoni, protecció i promoció de la diversitat cultural, reconeixement dels drets culturals, etc.) o la singularitat de les seves formes d'organització i gestió (contractes "intermitents" o de durada curta, decisions basades en criteris de qualitat artística, etc.). Tot i que aquesta especificitat ha estat reconeguda en alguns casos mitjançant lleis o reglaments específics o bé incorporant articles específics en la normativa aplicable a escala general, també es detecten diversos problemes, derivats del fet que algunes excepcionalitats reconegudes no són efectives, per motius de naturalesa diversa. Així, es detecta un conjunt de problemes o "disfuncions" entre el marc normatiu vigent i les especificitats de la cultura. Tal com evidencia l'informe, el marc normatiu i la seva aplicació no són factors independents sinó que interactuen amb diversos altres factors, entre els quals cal esmentar les polítiques culturals públiques i el coneixement dels marcs normatius i de les especificitats de la cultura per part del conjunt d'agents culturals.

Aquest informe s'ha dut a terme entre el juny del 2024 i l'abril del 2025. Ha comportat una anàlisi del marc jurídic vigent, l'establiment d'un grup pilot o de "contrast" de les premisses i observacions derivades de l'anàlisi, entrevistes amb una vintena d'agents culturals de Barcelona i Catalunya, tres grups de treball temàtics i l'anàlisi del conjunt d'elements recollits, per tal de reflectir-los d'una manera adequada en aquest informe final.

L'informe consta d'un capítol inicial de contextualització i exposició dels objectius i la metodologia seguida; un segon capítol de conceptualització al voltant de les especificitats de la cultura; tres capítols que analitzen successivament les principals situacions de protecció i "desprotecció" de les especificitats de la cultura en la normativa (capítol 3), les polítiques culturals (capítol 4) i el rol dels agents culturals (capítol 5), i un últim capítol que recull les conclusions i formula recomanacions a les diverses administracions i agents implicats.

1.2 Objectius i abast

L'objectiu general d'aquest informe és afavorir el coneixement, el diàleg i la millora del tractament específic de la cultura en la normativa vigent, com a resultat d'un procés de recerca, debat i formulació de recomanacions adreçades a les administracions públiques i als agents culturals.

Més concretament, s'ha basat en els objectius específics següents:

- ① Identificar les especificitats de la cultura reconegudes en la normativa vigent, i alguns buits legals que podrien merèixer un tractament específic.
- ② Generar, mitjançant la recerca i el debat, nou coneixement al voltant del tractament específic de la cultura en la normativa i els problemes trobats en la seva aplicació pràctica.
- ③ Formular recomanacions a les administracions públiques i als agents culturals de Barcelona per tal de millorar la normativa vigent i la seva aplicació pràctica.

Per motius de capacitat i prioritització, l'abast de l'informe se centra principalment en la normativa de tipus laboral i tributari que afecta els sectors culturals, en la normativa que fa referència a la realització d'activitats públiques (qüestions que majoritàriament són de competència estatal i, en alguns casos, catalana) i en la normativa municipal que incideix en la vida cultural i els sectors culturals (via pública, protecció del patrimoni, seguretat, etc.). En menor mesura, s'hi han incorporat aspectes relacionats amb la normativa en matèria de propietat intel·lectual i altres qüestions rellevants, per bé que no s'hi ha aprofundit tant. S'ha optat per deixar de banda la normativa relativa a la contractació pública, que requeriria una anàlisi més aprofundida i que, d'alguna manera, va més enllà de l'anàlisi de les especificitats de la cultura.

3

Tot i que inicialment es preveia dedicar l'atenció principalment a la normativa d'àmbit estatal i català, el desenvolupament del projecte va portar a abordar, també, la normativa de competència municipal, atès que és aquí on el Consell de la Cultura, l'ICUB i l'Ajuntament de Barcelona poden incidir d'una manera més directa en el tractament específic de la cultura. Així, els continguts d'aquest informe reflecteixen, tant en la diagnosi com en la formulació de recomanacions, aquesta diversitat d'àmbits competencials. En el cas de la normativa d'àmbit estatal o català, per bé que el destinatari principal de l'informe sigui d'àmbit local, s'ha entès que l'ICUB i l'Ajuntament de Barcelona poden elevar a les altres administracions les conclusions i recomanacions derivades de l'informe. Així mateix, l'informe serà un document públic que podria ser útil com a referència per a agents culturals i institucions d'altres àmbits territorials.

Aquest document també aborda qüestions que, encara que no formin part directament del tractament normatiu de la cultura, sí que incideixen en la comprensió de les especificitats de la cultura, la normativa que l'afecta i la seva aplicació. En especial, la diagnosi va suggerir que calia fer referència a les prioritats establertes en les polítiques culturals, a com aquestes polítiques legitimen o no un tractament específic de la cultura, a la translació a les polítiques de la normativa vigent, i al grau de coneixement de la normativa per part de l'Administració i dels agents culturals. Així, tot i que l'informe no busqui avaluar les polítiques culturals, ha estat necessari fer-hi referència, ateses les seves interaccions amb l'àmbit jurídic.

Entre el conjunt dels agents i les activitats culturals, l'informe se centra principalment en la realitat del conjunt de professionals i de les organitzacions dels sectors artístics, de les indústries culturals i de la cultura popular i tradicional. D'altra banda, i atesa la diversitat i l'abast dels problemes existents, l'anàlisi ha prioritzat els que incideixen d'una

manera més transversal en el conjunt dels agents culturals i que, a partir de les converses mantingudes, s'han considerat prioritaris. També s'hi inclouen, sempre que ha estat possible, casuístiques de sectors concrets, encara que sense voluntat d'exhaustivitat. Així, l'informe aborda moltes qüestions, però no pretén oferir un retrat complet de tota la problemàtica derivada del tractament jurídic de les especificitats de la cultura.

De fet, cal reconèixer la diversitat d'agents que configuren els sectors culturals, i la diversitat de situacions d'especificitat amb què conviuen. Més enllà de les característiques pròpies de cada sector cultural, també cal subratllar, per exemple, les diferències entre la problemàtica que afecta professionals, d'una banda, i empreses, de l'altra, així com la distància que hi pot haver entre l'experiència d'un creador i la d'una empresa de producció o respecte a les iniciatives de les indústries culturals amb més èxit al mercat, la realitat de les quals es pot equiparar, en alguns casos, a la de les empreses d'altres sectors industrials. Això també comporta que, a l'hora de tractar l'especificitat de la cultura des de les polítiques públiques, hi hagi implicacions per a departaments diversos de l'Administració, que seran diferents en funció del sector i el problema concret.

D'acord amb la voluntat d'afavorir el coneixement i el diàleg al voltant de les especificitats de la cultura i el seu tractament en la normativa, i facilitar-ne la comprensió per part d'un ventall ampli d'agents culturals, l'informe no és un document pròpiament jurídic, per bé que parteix de la normativa, l'analitzi i faci propostes per millorar-la. En aquest sentit, s'ha optat per una exposició que permeti la comprensió de la normativa per part de no especialistes i per un llenguatge que vol apropar-se més als documents sobre gestió i polítiques culturals que no pas a la literatura jurídica.

1.3 Metodologia

Per abordar els objectius esmentats anteriorment, el projecte ha comportat les fases següents:

Contextualització i recerca inicial

La fase inicial del projecte, entre el juny i el setembre del 2024, va servir per definir-ne l'abast i establir-ne les orientacions principals, així com per aprofundir en el coneixement al voltant del tractament específic de la cultura en la normativa vigent. En aquest sentit, a més d'unes reunions inicials amb l'ICUB i el disseny del marc metodològic, les activitats principals d'aquesta fase van ser les següents:

- Elaboració d'una **anàlisi inicial del marc jurídic vigent**, les especificitats de la cultura reconegudes i la detecció de problemes ja coneguts.
- Constitució d'un **grup pilot** en el marc del Consell de la Cultura que es va reunir per primer cop el setembre del 2024 i que s'ha reunit en dues ocasions més al llarg del projecte (gener i abril del 2025). El grup pilot ha estat format per deu persones, entre les quals hi havia representants del Comitè Executiu del Consell de la Cultura i persones reconegudes pel seu coneixement dels aspectes jurídics relacionats amb els sectors culturals, en la seva diversitat, i les polítiques que els afecten. Ha contribuït a debatre i validar les premisses i conclusions del projecte. Diversos membres del grup pilot també han participat en la fase d'entrevistes i en els grups de treball.

Autoria: Fotografia © Pep Herrero

Aprofundiment

La segona fase del procés de treball, duta a terme entre l'octubre del 2024 i el març del 2025, va permetre aprofundir en el coneixement dels problemes derivats de la normativa vigent mitjançant l'anàlisi de casos de sectors i agents diversos i la relació entre la normativa i altres factors contextuals significatius, com ara les polítiques culturals, l'estructuració dels sectors culturals o la situació de precarietat que afecta molts àmbits. Les activitats principals d'aquesta fase van ser les següents:

- Realització de **20 entrevistes** amb experts jurídics, representants d'associacions professionals i d'empreses culturals i altres persones coneixedores de la normativa aplicable als sectors culturals i de la seva aplicació real.
- **Ampliació de l'informe jurídic inicial** per incloure-hi problemes derivats de la fase d'entrevistes i que no s'havien considerat en un primer moment.
- Elaboració d'un **informe de síntesi** dels problemes detectats que es va debatre en la segona reunió del grup pilot, el gener del 2025 i que va permetre definir l'àmbit dels grups de treball.
- Establiment de **tres grups de treball temàtics**, centrats respectivament en la normativa d'àmbit municipal, el paper de l'Ajuntament de Barcelona com a garant i promotor de bones pràctiques, i la formulació de recomanacions a les administracions catalana i estatal. En els grups de treball hi van participar, en conjunt, unes 24 persones, entre les quals hi havia diversos membres del Plenari del Consell de la Cultura, persones coneixedores dels marcs jurídics que afecten els sectors culturals, i representants d'entitats i col·lectius dels diversos sectors. Cada grup de treball es va reunir entre una i dues ocasions entre el febrer i el març del 2025 per tal d'aprofundir en l'anàlisi dels problemes detectats en els seus àmbits respectius i, especialment, contribuir a formular recomanacions per a les diverses administracions i agents afectats.

Elaboració de l'informe final

La darrera fase, entre el març i l'abril del 2025, ha permès sistematitzar i resumir en aquest informe final les informacions obtingudes durant tot el procés de recerca i formular recomanacions a administracions i agents culturals, tant de Barcelona com d'altres nivells territorials. D'aquesta manera, creiem que l'informe respon a l'objectiu general del projecte d'afavorir el coneixement, el diàleg i la millora del tractament específic de la cultura en la normativa vigent i, així mateix, en les polítiques que s'hi relacionen i que apliquen la normativa.

2 Conceptualització: les especificitats de la cultura i el seu tractament normatiu

2.1 Especificitats de la cultura: definicions

Aquest informe fa referència al reconeixement de les característiques distintives, singulars o específiques de la vida cultural i dels seus agents en la definició i l'aplicació de la normativa aplicable al conjunt de la ciutadania i dels sectors d'activitat. Ens referirem majoritàriament com a *especificitat* de la cultura o al seu tractament específic o singular, a un aspecte que sovint també s'ha anomenat *excepció* o *excepcionalitat* cultural.¹

El tractament diferenciat de la cultura es pot deure a factors de naturalesa diversa. D'una banda, hi ha qüestions relacionades amb allò que es pot anomenar el *valor públic* de la cultura, i la necessitat de respectar-lo i preservar-lo. Incloem aquí, per exemple, el valor del patrimoni cultural material i immaterial, que requereix mesures de protecció; la fragilitat d'algunes formes d'expressió, creació i identitat cultural, que, per preservar la diversitat cultural i lingüística, demanen mesures de protecció i foment; el reconeixement dels drets culturals, com ara el dret de participar en la vida cultural, el dret d'afirmar la pròpia identitat cultural o els drets de propietat intel·lectual, com a elements integrals de la dignitat humana, que exigeixen mesures de protecció i garantia d'aquests drets;² o l'aportació que fa la cultura a la construcció social (cohesió, construcció de significats, etc.) i a altres "externalitats" positives, que també demana un tractament distintiu en l'aplicació de les normatives.

D'altra banda, hi ha especificitats de la cultura que deriven de la singularitat de les seves formes d'organització i gestió, i del fet que les pràctiques culturals i l'activitat dels agents que les ofereixen o hi participen es duen a terme, en molts aspectes, d'una manera dife-

¹ La referència a l'*excepció* o *excepcionalitat* cultural és pròpia, especialment, de les negociacions en matèria de comerç internacional i de la demanda per part de molts governs que s'establissin "excepcions" al lliure comerç per tal de tractar els béns i serveis culturals d'una manera diferent que en reconeguéssim l'especificitat. Progressivament, en el marc internacional, la demanda d'una "excepció cultural" va donar pas a una afirmació, més positiva, de la necessitat de promoure la "diversitat cultural" o, més concretament, la "diversitat de les expressions culturals", en el sentit que proposa la Convenció de la UNESCO sobre la protecció i promoció de la diversitat de les expressions culturals, aprovada l'any 2005. Aquesta Convenció té, entre els seus objectius, el de "reconèixer la naturalesa específica de les activitats i dels béns i serveis culturals com a portadors d'identitat, valors i significat" (article 1.g), i remarca, així, el caràcter "específic" (o "excepcional", si es vol) de les activitats, els béns i els serveis culturals. El preàmbul de la Convenció també destaca que "les activitats, els béns i els serveis culturals són, alhora, de naturalesa econòmica i cultural, perquè són portadors d'identitats, valors i significats i, per tant, no s'han de tractar com si tinguessin tan sols un valor comercial", una idea que ha inspirat el desplegament de la Convenció des de llavors. Atès que l'Estat espanyol ha ratificat aquesta Convenció, es pot

entendre que els seus principis i orientacions han d'inspirar l'acció estatal i de la resta d'administracions públiques, un fet que legitima el tractament específic de les activitats culturals en la normativa.

² Per bé que els drets culturals no siguin un tema tractat directament en aquest informe, reconèixer els drets culturals és un dels fonaments, encara que no l'únic, per justificar un tractament específic de la cultura, derivat del seu valor inherent en la vida humana i en l'esfera pública. En aquest sentit, hi pot haver confluències entre el desenvolupament de polítiques i normatives al voltant de l'especificitat de la cultura i el desplegament d'iniciatives similars basades en els drets culturals. La previsió d'adoptar una llei sobre els drets culturals a Catalunya, en aquest sentit, podria ajudar a reconèixer, en el debat públic i en la implantació de les polítiques públiques, la necessitat d'un tractament específic per a la cultura. Alhora, com han apuntat algunes persones que han participat en l'elaboració d'aquest informe, cal evitar associar el reconeixement dels drets culturals amb la gratuïtat de la cultura, atès que això podria ser contraproduent per al desenvolupament dels sectors culturals, que també és una de les finalitats del reconeixement de l'especificitat de la cultura.

rent de com es duen a terme la majoria de pràctiques socials i econòmiques. Això queda reflectit, per exemple, en la irregularitat o “intermitència” de molts contractes d’artistes i professionals de la cultura; en el fet que moltes activitats culturals s’estructurin en forma de processos a mitjà o llarg termini més que no de “productes” i no s’adeqüin a les formes de contractació i producció econòmica pròpies d’altres sectors; en el predomini de treballadors individuals i empreses petites i mitjanes, o en l’absència de patronals o associacions empresarials en alguns sectors culturals. Aquesta especificitat funcional fa que sigui necessària una protecció dels poders públics per preservar el seu valor públic i evitar la seva marginalitat social.

L’anàlisi elaborada en el marc d’aquest informe mostra que, sobretot pel que fa a les especificitats en les formes d’organització, gestió i contractació, els sectors culturals mostren molta diversitat. En alguns casos, les formes d’organització, contractació i producció es poden assimilar més a les pròpies d’altres sectors econòmics. El sector editorial seria, en part, un exemple d’això i, alhora, mostra algunes especificitats ja reconegudes en la normativa, com ara el preu fix del llibre o el tipus superreduït de l’IVA, que reflecteixen el valor públic de la literatura i la voluntat de preservar un ecosistema divers d’agents. Això no exclou, amb tot, que no s’hi detectin problemes similars als que afecten altres sectors, en qüestions com ara la precarietat laboral d’alguns agents o la incidència de la intel·ligència artificial en la sostenibilitat de les activitats professionals. Aquest darrer exemple també mostra com el tractament de les especificitats de la cultura requereix una posada al dia constant davant l’aparició de nous reptes i problemes.

Fins i tot en alguns sectors que sovint es tracten de manera comuna, els problemes poden ser diversos: en el marc de les arts escèniques, per exemple, les casuístiques que es troben en teatre, dansa o circ són, en alguns aspectes, diferents. També hi ha sectors que històricament han tingut més capacitat d’interlocució amb les administracions que no pas d’altres, i d’aquesta manera han incidit més en la formulació de les normatives i han fet que s’adeqüin més als seus problemes. Per exemple, una sensació comuna a moltes persones consultades durant l’elaboració d’aquest informe és que el desplegament de la normativa sobre l’Estatut de l’artista a escala estatal respon més a la realitat de professionals i organitzacions de les arts escèniques que no d’àmbits com les arts visuals, per exemple.

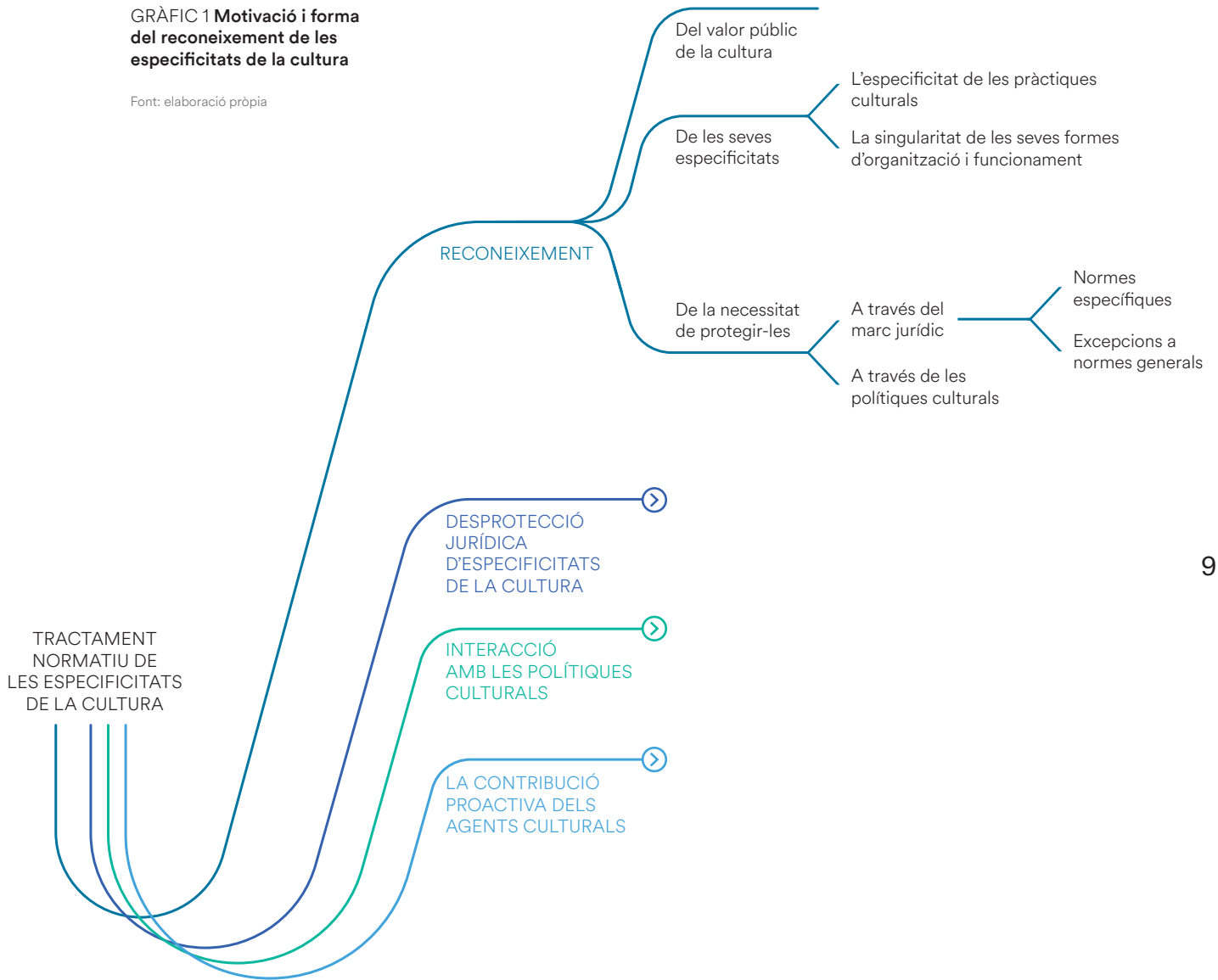
Malgrat la diversitat de situacions, que s’esmentarà en altres apartats de l’informe, la recerca també posa de manifest que molts problemes són comuns i que el conjunt d’agents i pràctiques culturals es beneficiaria d’un coneixement i un tractament adequats de les seves característiques en el disseny i l’aplicació de la normativa. En aquest sentit, els debats mantinguts també han fet evident el consens entre agents culturals de naturalesa diferent (Administració pública, empreses i professionals individuals, agents de diversos sectors culturals, etc.) al voltant de molts dels problemes existents i de la necessitat de prendre mesures per fer-hi front.

D’altra banda, la complexitat i la diversitat de casos existents i les limitacions d’espai i capacitat fan que, en general, l’anàlisi que presenta aquest informe prioritzi les qüestions que afecten transversalment el conjunt d’agents i pràctiques culturals i que no pugui aprofundir excessivament en les realitats sectorials concretes. Alhora, l’informe evidencia la necessitat de millorar la disponibilitat de dades i el coneixement sobre les formes d’organització i ocupació i les característiques pròpies de cada sector, i hauria d’inspirar a continuar aprofundint en aquesta línia.

El GRÀFIC 1 resumeix diversos motius i formes de reconeixement de les especificitats de la cultura, derivats de l'afirmació del valor públic de la cultura, la consciència del caràcter específic o singular de les pràctiques culturals o de les formes d'organització i funcionament de la cultura, o la necessitat de protegir aquestes especificitats. Això es pot traduir, tal com explicarà l'informe, en normes específiques o en excepcions a normes generals dins el marc jurídic, o bé en l'adopció de polítiques culturals específiques.

GRÀFIC 1 Motivació i forma del reconeixement de les especificitats de la cultura

Font: elaboració pròpia

2.2 Tractament normatiu de les especificitats de la cultura: marc general

L'anàlisi elaborada en el marc d'aquest informe apunta que la protecció de les especificitats de la cultura es pot fer en dos àmbits: les polítiques culturals de foment i de servei (per incrementar el reconeixement del valor públic de la cultura i la seva legitimitació, i per enfortir les pràctiques culturals i els agents que les ofereixen mitjançant una aplicació adequada de les especificitats reconegudes en la normativa) i el tractament diferenciat en el marc jurídic (establint excepcions a les normes generals per preservar les seves especificitats funcionals, d'organització, etc.).

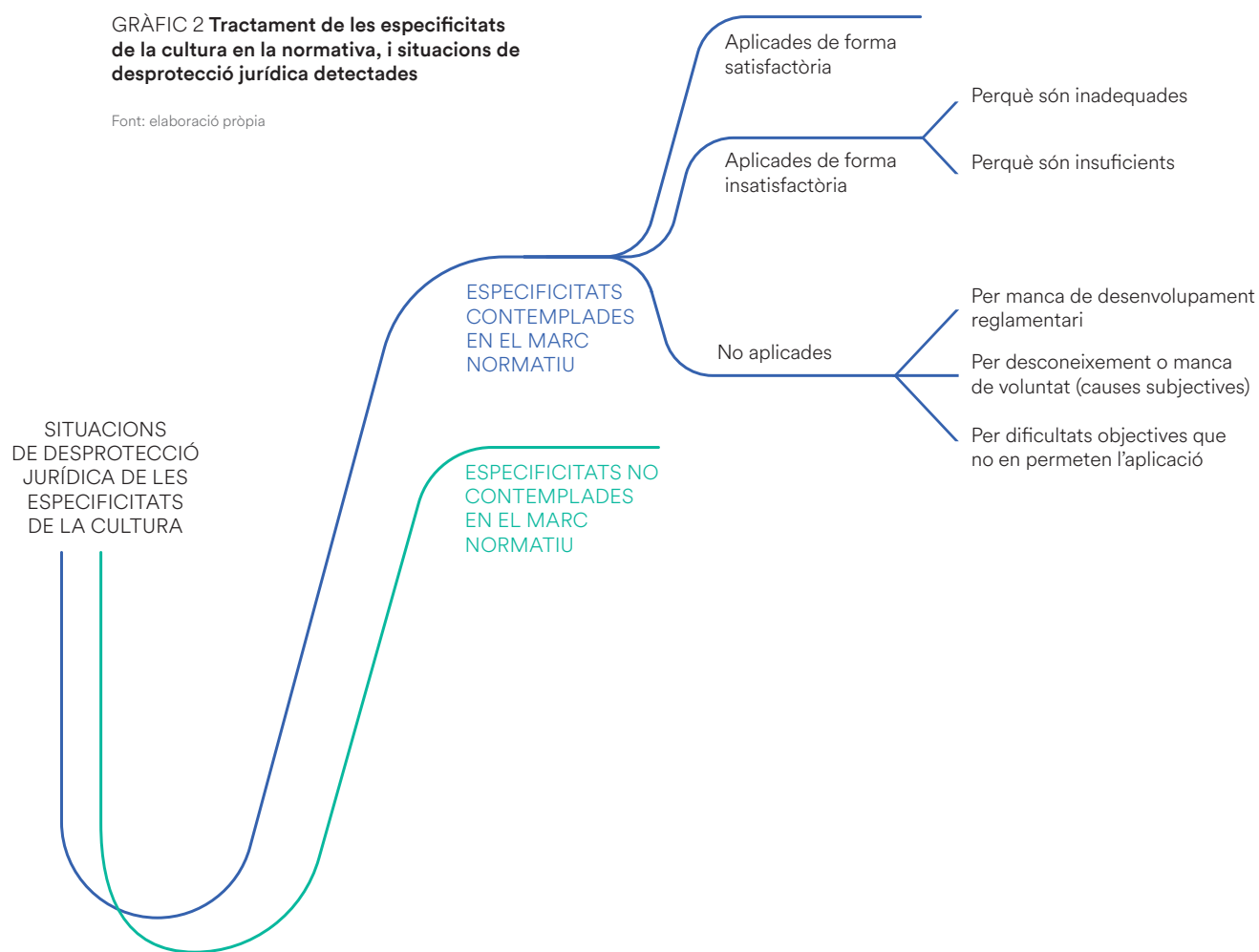
Aquests dos àmbits estan vinculats i es reforcen, ja que, habitualment, l'un sense l'altre no és suficient per aconseguir la protecció que se cerca. A més, les administracions responsables del disseny i la implantació de les polítiques culturals han de vetllar per detectar problemes que requereixin adaptar les normatives, i poden acompanyar els agents culturals en el coneixement dels seus drets i de les normatives aplicables. Tot i que l'anàlisi de les mancances en les polítiques culturals vigents que incideixen en la desprotecció d'algunes especificitats funcionals de la cultura no sigui objecte d'aquest estudi, per la seva incidència potencial s'hi farà esment puntualment, amb caràcter complementari.

El marc jurídic vigent preveu el tractament específic de la cultura en algunes situacions, però no en d'altres. En el cas de les excepcionalitats reconegudes, n'hi ha que són efectives (protegeixen una determinada especificitat) i altres no ho són, per diversos motius derivats de les característiques dels sectors culturals i les seves pràctiques o bé del desplegament reglamentari i l'aplicació efectiva de les normatives. Així, tal com mostra el GRÀFIC 2, en conjunt podem distingir sis problemes d'ordre diferent:

- Especificitats de la cultura no previstes en el marc normatiu.
- Especificitats de la cultura previstes en el marc normatiu, però que no s'apliquen, per manca de desplegament reglamentari.
- Especificitats de la cultura previstes en el marc normatiu, però que no s'apliquen, per desconeixement o manca de voluntat per part de l'Administració o els agents culturals.
- Especificitats de la cultura previstes en el marc normatiu, però que no s'apliquen, per dificultats objectives que no en permeten l'aplicació.
- Especificitats de la cultura previstes en el marc normatiu, però que s'apliquen d'una manera insatisfactòria perquè no s'adeqüen a la realitat dels sectors.
- Especificitats de la cultura previstes en el marc normatiu, però que s'apliquen d'una manera insatisfactòria perquè són insuficients.

GRÀFIC 2 Tractament de les especificitats de la cultura en la normativa, i situacions de desprotecció jurídica detectades

Font: elaboració pròpia

Aquesta estructuració genèrica dels problemes detectats es complementa amb l'evidència recollida en el capítol següent, que aprofundeix en els casos detectats en diversos àmbits de la normativa.

3 Protecció i desprotecció jurídica de les especificitats de la cultura en la normativa i en la seva aplicació

Aquest capítol recull la diagnosi del tractament de les especificitats de la cultura en la normativa i fa referència tant a les especificitats ja reconegudes com a les situacions que il·lustren els problemes que s'han descrit en l'apartat anterior: manca de reconeixement específic, no aplicació de les especificitats reconegudes, inadequació, etc. L'anàlisi es desprèn de l'informe jurídic inicial, així com de les entrevistes, debats i aportacions recollits en el transcurs del procés de recerca. S'ha estructurat d'acord amb els principals àmbits de la normativa subjecte de l'informe. El capítol no vol ser un repertori exhaustiu de totes les especificitats de la cultura incloses o absents en la normativa, sinó una anàlisi basada en els problemes que la diagnosi ha detectat com a més preocupants i que afecten un rang més ampli d'agents.

3.1 Els àmbits laboral i tributari i l'Estatut de l'artista

Les formes de contractació i el tractament fiscal de les activitats culturals i els professionals i organitzacions que les duen a terme apareixen com l'àmbit en el qual es concentren la major part dels problemes detectats en l'anàlisi, amb una incidència que afecta tots els sectors culturals. Es tracta d'un àmbit de competència principalment estatal que en els darrers anys ha viscut avenços, sobretot a partir de l'aprovació, el setembre del 2018, d'un informe de la Subcomissió del Congrés dels Diputats per estudiar l'elaboració d'un Estatut de l'artista i del professional de la cultura, que incloïa 19 principis i recomanacions generals i 56 mesures concretes, i reconeixia l'especificitat de la feina de creadors, artistes i professionals de la cultura.

Aquest reconeixement, que respon a la Recomanació de la UNESCO relativa a la Condiició de l'artista (1980), a les tendències observades a escala europea³ i a nombroses peticions dels sectors professionals i les institucions,⁴ ha estat la base de diverses iniciatives posteriors, com la creació d'una Comissió Interministerial per al Desplegament de l'Estatut de l'artista (2021), en el marc de la qual s'han establert diversos grups de treball per abordar qüestions fiscals, laborals, de seguretat social i d'educació relacionades amb l'Estatut de l'artista.⁵ D'aquests grups de treball, en els quals participen diverses federacions, plataformes i associacions de professionals i empreses culturals, n'han sorgit diversos canvis en la normativa que afecta els sectors culturals. Alhora, els grups de treball, i moltes de les converses mantingudes durant l'elaboració d'aquest informe,

³ Vegeu, per exemple, Parlament Europeu (2023, 21 de novembre), "El PE pide mejorar las condiciones laborales de los artistas y trabajadores culturales", nota de premsa, <https://www.europarl.europa.eu/news/es/press-room/20231117IPR12106/pe-pide-mejorar-las-condiciones-laborales-de-artistas-y-trabajadores-culturales>.

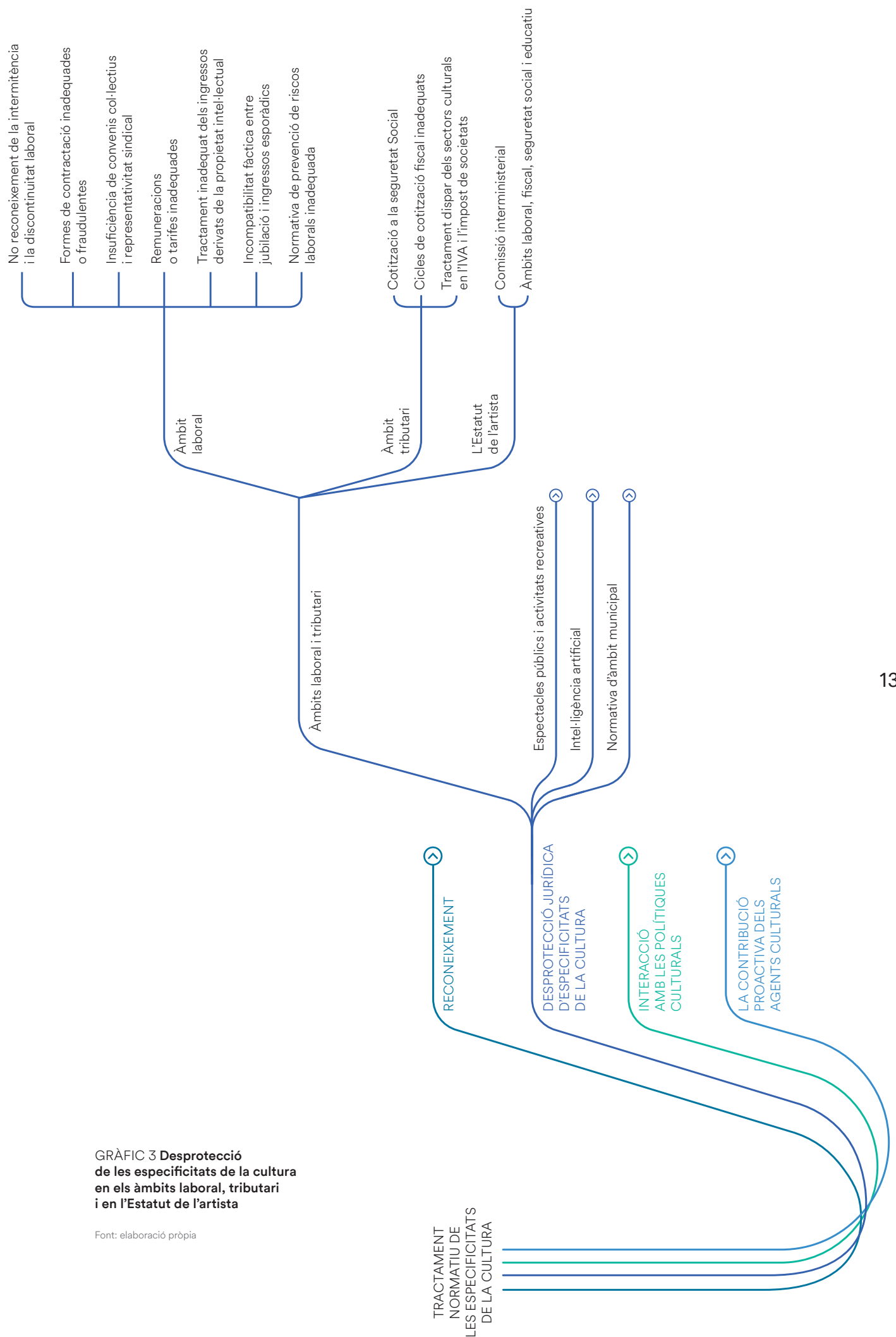
https://conca.gencat.cat/web/.content/arxius/publicacions/36_propostes_millora_professional/CONCA_36PROPOSTESV503_format1_1_.pdf.

⁴ Vegeu, per exemple, Consell Nacional de la Cultura i de les Arts (2014), *36 propostes per a la millora de la condició professional en el món de la cultura*, CoNCA, disponible a:

⁵ En aquest sentit, l'Estatut de l'artista no és pròpiament un document normatiu sinó un programa d'actuacions en el marc del qual s'han debatut i introduït millores en la normativa que afecta les activitats culturals.

GRÀFIC 3 Desprotecció de les especificitats de la cultura en els àmbits laboral, tributari i en l'Estatut de l'artista

Font: elaboració pròpia

també han posat de manifest que hi continua havent mancances en la normativa, així com casos en els quals la normativa vigent s'adequa a la realitat d'alguns sectors culturals, però no a d'altres.

En les pàgines següents se sintetitzen els problemes principals i altres reptes que s'identifiquen en aquests àmbits. Tot i que un tractament pròpiament jurídic requeriria tractar de manera separada els aspectes laborals i tributaris o fiscals, la interrelació de molts problemes i de les mesures polítiques que hi fan referència ha portat a tractar-les aquí en un mateix apartat, tot i que s'introdueixen alhora les distincions adequades en el seu tractament. El GRÀFIC 3 de la pàgina 13, situa les diverses qüestions tractades en aquest apartat en el marc del conjunt de qüestions que aborda l'informe.

Àmbit laboral

La situació laboral de les persones que treballen en el sector cultural sovint es relaciona amb termes com *precarietat* o *intermitència*. Algunes de les raons que expliquen aquesta situació són l'absència de models de contracte adequats a les realitats dels sectors culturals, l'existència de relacions laborals encobertes sota contractes mercantils, la inadequació de la normativa a la realitat pràctica del sector, i la manca de representació sindical i organitzativa per negociar convenis col·lectius sectorials.

Formes de contractació

Les formes de contractació d'artistes i professionals de la cultura conciten una part molt important dels problemes i les reflexions relatius al reconeixement de les especificitats de la cultura. Per explicar-ho molt resumidament, en aquest àmbit es detecta, en primer lloc, una manca d'adaptació dels models de contractació, tant de tipus laboral (és a dir, la que se centra en l'ocupació de professionals per compte d'altri, com ara la contractació d'un artista o professional per part d'una empresa o una Administració pública) com de tipus mercantil (és a dir, aquella en la qual una empresa o Administració contracta una altra empresa o bé un professional autònom, que pot ser un artista), a la realitat dels sectors culturals. Tot i que al llarg dels anys hi ha hagut canvis en la normativa per reconèixer característiques específiques dels sectors culturals, encara es detecten problemes en aquests àmbits.⁶

En la pràctica, en molts sectors culturals el desconeixement de la normativa relativa a les formes de contractació, i la manca d'un finançament públic i privat adequats fan que la contractació no sempre respongui al que convindria. Molts agents culturals denuncien que, en àmbits com les arts escèniques, la música o les arts visuals, sigui poc freqüent la contractació laboral de professionals, tant si qui contracta és l'Administració pública com si és una empresa.

⁶ En la normativa relativa a la contractació d'artistes, cal esmentar la referència a la relació laboral de caràcter especial dels artistes en espectacles públics inclosa en l'Estatut dels treballadors (Llei 8/1980, article 2.1.e); la modificació que en va fer la Llei 32/1984; el Reial decret 1435/1985, que regula la relació laboral especial dels artistes en espectacles públics; i el Reial decret llei 5/2022, derivat del desplegament de l'Estatut de l'artista, que modernitza i amplia el concepte d'*activitat artística* i introdueix canvis en qüestions com la contractació indefinida, per buscar adaptar-se a la intermitència i la no continuïtat que són pròpies de moltes ocupacions artístiques i culturals.

⁷ Cervantes, X. (18 d'abril de 2017), "L'Ajuntament de Barcelona assumirà criteris justos en la contractació de músics", Ara: https://www.ara.cat/cultura/lajuntament-barcelona-assumira-criteris-contractacio_1_1367219.html.

La reivindicació de la contractació laboral respon a la necessitat de millorar les condicions de treball i l'accés a prestacions i es justifica especialment en els casos en què l'activitat professional que duu a terme sigui definida per l'Administració o empresa contractant; podria ser el cas, per exemple, de la contractació de músics per participar en una producció artística definida per un ajuntament o per una orquestra, o de la contractació d'un artista per facilitar un taller en un context i finalitat establerts per l'Administració. En l'àmbit de la música, l'Ajuntament de Barcelona va aprovar l'any 2017 una moció que demanava vetllar per la dignificació de la professió i dels professionals del sector musical, i que instava a promoure la contractació laboral en aquest àmbit.⁷

Aquesta és una reivindicació mantinguda per nombrosos agents culturals consultats, tant en música com en altres sectors, que remarquen com alguns ajuntaments catalans (per exemple, els de la Garriga o Tona) han prioritzat la contractació laboral dels artistes, i remarquen que adoptar una política similar a Barcelona contribuiria a millorar les condicions de treball i vida dels professionals del sector i, alhora, podria ser un model per a altres administracions i empreses. En àmbits com la música, quan un artista rep l'encàrrec, per exemple, de fer un concert, si no se li ofereix un contracte laboral acostuma a tenir tres opcions: facturar com a autònom (si disposa d'ingressos regulars que li permetin fer-ho, cosa poc freqüent en el sector); cobrar "en negre" (és a dir, ingressar el caixet o la retribució corresponent, però sense declarar-ho legalment ni cotitzar per l'activitat feta), o bé recórrer a les anomenades *empreses* o *cooperatives de facturació*, que emeten una factura en nom de l'artista, però que poden generar dubtes pel que fa a la fórmula de cotització i que en alguns casos poden incomplir altres àmbits normatius, com ara la normativa de riscos laborals.⁸ En conjunt, la realitat econòmica del sector dificulta, per a molts professionals, un funcionament regular dins la normativa, i obliga a buscar esclatxes precàries per poder subsistir.

D'altra banda, hi ha professionals i entitats que consideren que la contractació laboral és adequada en els casos en què es donin els supòsits corresponents (quan la part contractant estableix clarament la finalitat i les característiques de l'encàrrec), però recorden que moltes activitats culturals neixen d'una creació o disseny per part d'un artista, col·lectiu o companyia i, per tant, es poden assimilar més a la feina dels professionals autònoms i a la contractació d'un servei.⁹ En aquest sentit, suggereixen que, en molts casos, la contractació d'artistes i professionals de la cultura per part d'una Administració o una empresa hauria d'adoptar la forma d'un contracte mercantil. Aquesta és una fórmula que ja s'utilitza sovint, no només per les característiques de l'encàrrec sinó també per la voluntat de reduir costos o per la impossibilitat de fer més contractes laborals que al·leguen algunes administracions, o per motius pressupostaris o de procediment.

Malgrat que la disjuntiva entre la contractació laboral o mercantil s'hauria de determinar en funció de la naturalesa de l'activitat contractada, en la pràctica sovint s'interpreta com una tria discrecional, establerta en funció de les preferències de les parts contrac-

⁸ El Ministeri de Treball ha considerat que aquestes "cooperatives" són fraudulentas, en substituir funcions que haurien d'assumir els professionals mateixos en qualitat d'autònoms. Aquesta qüestió no ha trobat resposta, de moment, en el desplegament de l'Estatut de l'artista, que hauria de poder oferir fórmules alternatives. Una de les qüestions que es podria plantejar, en aquest sentit, seria una revisió de la normativa en matèria de cooperatives, que està pensada principalment per a cooperatives grans, per tal de facilitar l'estructuració d'algunes petites iniciatives o d'artistes en forma de cooperatives.

⁹ En termes jurídics, existeix una relació laboral quan es compleixen determinats requisits, com ara la "retribució" (el treballador rep una quantitat salarial per la seva feina), la "dependència" (el treballador forma part de l'organització de l'empresa), i l'"alienitat" (l'empresa paga el salari amb independència dels resultats, beneficis o la feina concreta executada).

tants. Aquesta és una qüestió de debat especialment en sectors com les arts escèniques o la música.

En canvi, en sectors com les arts visuals, generalment no s'ofereixen contractes laborals ni mercantils, perquè l'artista és considerat un proveïdor, i sovint s'encarreguen obres sense que hi hagi un contracte signat. Una dificultat afegida en aquest sector és el fet que una part significativa del procés de treball, especialment la recerca i el desenvolupament d'una obra, no s'acostumi a considerar activitat econòmica i que, per tant, quedi fora de tot tipus de contractació i cotització. Per això, alguns agents del sector consideren que l'escenari ideal, a llarg termini, seria no encabar-se en els models de contracte existents sinó definir-ne un d'específic per a la contractació en les arts visuals, que oferís drets i prestacions tant en els moments de facturació com durant tot el procés de recerca i desenvolupament, i que pogués donar dret a una renda mínima si al final d'un període de cotització no s'haguessin assolit els ingressos esperats. També hi ha qui suggereix que caldria definir contractes per als períodes de recerca artística similars als que hi ha per a la investigació científica, per evitar que els artistes hagin de dependre de beques que no permeten desenvolupar-se o "créixer" en termes de cotització. Un altre problema relacionat amb la creació en arts visuals, i que es podria aplicar a altres formes artístiques, és la manca de reconeixement, en termes laborals, dels processos de creació col·lectiva.

Una de les conclusions de l'anàlisi elaborada és la necessitat de definir millor els casos que requeririen una contractació laboral, basant-se en la normativa vigent i distingint entre les casuístiques, adaptades a les realitats dels sectors i les activitats culturals. A partir d'aquí, també sembla convenient definir models de contractes adaptats a la contractació laboral i mercantil, i formar i sensibilitzar l'Administració i els agents culturals sobre les formes de contractació i la necessitat d'adequar-les a les característiques de les activitats que es duen a terme. Finalment, aquesta és una de les qüestions que, si es resolgués, es beneficiaria d'una dotació més gran de recursos per facilitar millors condicions de contractació i permetre que els professionals es puguin donar d'alta com a autònoms si les característiques de les seves activitats ho requereixen, entre altres coses.

La reflexió al voltant de les formes de contractació i els altres factors que s'han esmentat en aquesta anàlisi (desconeixement dels casos que requereixen un tipus o altre de contracte, manca de contractes tipus, limitacions dels recursos públics, etc.) són subjacents a diversos altres problemes que s'analitzaran en les pàgines següents.

Contractacions intermitents i discontinuïtat laboral

La normativa espanyola regula el treball discontinu a través del contracte fix-discontinuu, una figura reformada pel Reial decret llei 32/2021 per combatre la temporalitat i fomentar l'estabilitat temporal. No obstant això, aquesta figura presenta diverses limitacions quan s'aplica als sectors culturals, com ara la falta de flexibilitat temporal (la intermitència en el sector cultural sovint és imprevisible i no respon a cicles fixos o estacionals); la poca adequació a la realitat del sector cultural (activitats com ara concerts, rodatges o festivals acostumen a ser puntuals i no recurrents, fet que fa que el contracte fix-discontinuu sigui poc pràctic), i les dificultats administratives (la complexitat dels contractes fixos-discontinus fa que gestionar-los sigui, sovint, difícil per a petites empreses i autònoms).

Així, tot i que la negociació de l'Estatut de l'artista i les demandes dels sectors culturals han permès fer alguns passos envers el reconeixement de la intermitència com una característica de l'ocupació cultural, diversos sectors, com ara l'audiovisual o les arts escèniques, demanen continuar avançant per adaptar la normativa a les necessitats existents: poder contractar una mateixa persona en diversos moments sense tenir l'obligació de fer-la fixa, per exemple. D'altra banda, també se suggereix que caldria reconèixer

que en molts sectors culturals la jornada laboral pot ser més llarga que no la jornada estàndard pròpia d'altres àmbits professionals.

Quotes per a professionals autònoms

La intermitència de molts professionals del sector cultural es tradueix sovint en la irregularitat dels ingressos. Així, és habitual que algunes de les persones que es troben en aquesta situació alternin períodes d'alta i baixa en el règim d'autònoms, per evitar haver de pagar cotitzacions quan no obtenen ingressos, un fet que n'incrementa la precarietat. Per tal d'adaptar el sistema de cotització al règim especial de treballadors autònoms (RETA) del sector artístic i cultural i pal·liar part del problema, el Reial decret 1/2023, en el marc del desplegament de l'Estatut de l'artista, va establir una quota reduïda per a treballadors autònoms del sector cultural que ingressessin menys de 3.000 euros anuals, i la possibilitat de fer pagaments trimestrals en comptes de mensuals.

En la pràctica, aquesta mesura ha tingut un impacte molt limitat, ja que el nivell d'ingressos al qual es destina (professionals que ingressin menys de 3.000 euros a l'any) equival a acceptar la precarietat laboral del sector (no permet cap activitat sostinguda, no cobreix el mínim vital i consolida la precarietat) i no s'adequa a una realitat força més diversa. En aquest sentit, caldria establir un nivell d'ingressos més realista i adequat a les característiques de molts professionals dels sectors culturals.

Convenis col·lectius i representativitat sindical

En el conjunt dels sectors culturals hi ha pocs convenis col·lectius que regulin els drets de les persones treballadores i la seva relació amb les empreses: n'hi ha en àmbits com les sales de ball, festa i discoteques, el teatre, o l'audiovisual, però no en molts altres sectors, com ara la dansa o les arts visuals. Atès que els convenis col·lectius permeten millorar les condicions laborals respecte a allò que estableix la normativa laboral estàndard, l'absència de convenis col·lectius comporta perpetuar unes condicions laborals fràgils i poc adequades a la realitat dels sectors.

Des de la perspectiva de l'especificitat de la cultura, hi ha diversos aspectes que dificulten l'establiment de convenis col·lectius adequats. En primer lloc, la normativa establerta per la Llei orgànica de llibertat sindical i l'Estatut dels treballadors estableix que siguin els sindicats majoritaris a l'Estat els que tinguin capacitat de negociar i signar convenis. Es tracta, amb tot, de sindicats poc representatius en l'àmbit cultural, on predominen les associacions professionals. En aquest sentit, algunes persones consultades durant l'elaboració d'aquest informe suggereixen que caldria establir una disposició addicional a la normativa vigent per establir que no hi pot haver convenis col·lectius en matèria cultural si els sectors culturals del territori afectat no hi estan d'acord.

Hi ha altres aspectes de la normativa que tampoc no s'adeqüen a la realitat de la cultura, com el fet que per optar a ser candidat a representant dels treballadors calgui una antiguitat mínima de sis mesos a l'empresa, un requisit que xoca amb sectors on moltes persones treballen de manera intermitent. De fet, també hi ha qui considera que, en sectors com les arts visuals, on la majoria d'artistes són autònoms, la qüestió de la representativitat sindical és poc rellevant.

De manera més general, també s'ha alertat que la manca d'un finançament adequat a moltes activitats culturals fa que, en alguns casos, no es puguin complir algunes condicions establertes als convenis. En aquest sentit, els canvis en la normativa haurien d'anar acompanyats de mesures d'un altre ordre, tal com s'analitzarà més endavant.

Definició de tarifes adequades

Una de les qüestions que s'ha posat sobre la taula en la negociació de l'Estatut de l'artista i que fins ara no ha arribat a bon port és la conveniència d'establir convenis, acords o contractes vinculants, que defineixin, entre d'altres coses, les remuneracions o tarifes aplicables a les obres artístiques. Disposar d'unes tarifes reconegudes per a la compra o l'encàrrec d'obres permetria garantir unes condicions laborals i de vida adequades als professionals.

Aquesta és una qüestió que ha estat promoguda especialment en sectors com les arts visuals, però que ha avançat poc fins ara, davant la constatació que la Comissió Nacional dels Mercats i la Competència (CNMC) ha considerat, en diversos sectors professionals, que la introducció de tarifes recomanades és una violació de la lliure competència.¹⁰ Davant d'aquesta por i amb la percepció que les normatives que podrien habilitar l'establiment de tarifes no són reconegudes per la CNMC, algunes associacions professionals ofereixen recomanacions a l'hora de negociar els preus, per bé que la seva influència és més limitada. Aquesta és una qüestió que també es debat en altres països europeus, com ara Alemanya, i que caldrà veure si avança en el marc de la negociació de l'Estatut de l'artista a l'Estat, que podria donar una resposta a aquest problema.

Compatibilitat entre els ingressos derivats de la propietat intel·lectual i l'accés a prestacions

Gràcies als canvis introduïts en el marc del desplegament de l'Estatut de l'artista a l'Estat, i especialment en el Reial decret llei 1/2023, des de fa uns anys es pot compatibilitzar el cobrament d'una pensió de jubilació amb la realització d'activitats artístiques de manera puntual, tot i que es tracta d'una opció encara no prou coneguda i l'aplicació de la qual continua trobant algunes dificultats en la pràctica.

Una altra qüestió no resolta, i que té implicacions a escala de ciutat, té a veure amb el fet que algunes administracions incloguin els ingressos derivats dels drets de propietat intel·lectual dels artistes dins el còmput general d'ingressos, igual que si es tractés de rendiments del treball o d'una activitat econòmica. Això fa que alguns artistes es puguin veure exclosos de l'accés a determinades prestacions socials o beques, encara que, com que l'ingrés de drets de propietat intel·lectual és sovint puntual i derivat d'una acti-

¹⁰ Vegeu, per exemple, les iniciatives fetes per la Plataforma Assembleària d'Artistes de Catalunya (PAAC), com ara E. Blesa Cábez i V. Mayoral (2024), "Guia per a una remuneració digna del treball artístic", PAAC, disponible a: https://paac.cat/site/assets/files/4941/guia_per_a_una_remuneracio_digna_del_treball_artistic_ca.pdf.

¹¹ En matèria de prevenció de riscos laborals, cal esmentar la Llei 31/1995 de prevenció de riscos laborals; el Reial decret 486/1997, que regula les condicions mínimes de seguretat i salut en els llocs de treball; el Reial decret 773/1997, relatiu a l'ús d'equips de protecció individual (EPI), aplicable a professionals que treballen en condicions perilloses, com el muntatge d'escenaris; el Reial decret 664/1997, relatiu a la protecció contra riscos biològics, aplicable en rodatges realitzats en entorns insalubres o en treballs amb animals; el Reial decret 2177/2004, que regula els treballs temporals en altura, rellevants per al muntatge d'estructures

escèniques i escenaris; i el Decret 112/2010 (Catalunya), que regula els espectacles públics i les activitats recreatives i estableix requisits de seguretat per als espais on es duen a terme aquestes activitats, encara que no faci referència a les condicions laborals dels professionals implicats.

¹² Pel que fa a l'àmbit de la música, per exemple, vegeu E. Moraga (2024), "La contractació dels músics en el context artístic i la seva protecció social. Identificació i anàlisi de les mesures proposades, debatudes, negociades, adoptades o pendents d'adopció la passada legislatura en l'àmbit estatal". Institut Català de les Empreses Culturals (ICEC), disponible a: https://icec.gencat.cat/web/.content/organisme/transparencia/pdfs_estudis/2024-Estudi-contractacio-musics_cat.pdf.

¹³ Llei 35/2006, de l'IRPF, i Reglament de l'IRPF especificat en el Reial decret 439/2007.

vitat de naturalesa diferent, seria convenient tractar-los per separat, com ha suggerit el diàleg al voltant de l'Estatut de l'artista.

Normativa de prevenció de riscos laborals

Diverses persones entrevistades durant l'elaboració d'aquest informe han apuntat que la normativa vigent en matèria de prevenció de riscos laborals no s'adequa a la realitat dels sectors culturals.¹¹ Aquesta inadequació es deu, en primer lloc, a la naturalesa mateixa d'algunes activitats culturals, com ara el circ, o dels llocs on es duen a terme, com ara recintes o estructures temporals, que no responen als criteris de seguretat que es poden exigir en altres àmbits professionals, fet que pot sotmetre aquestes activitats a uns requisits complexos i poc adequats.

D'altra banda, la intermitència dels contractes i el predomini de professionals autònoms que caracteritzen molts sectors culturals també dificulten que molts professionals puguin complir la normativa en matèria de riscos laborals, motiu pel qual s'ha demanat una adaptació de la regla a les especificitats d'aquests sectors.¹²

Àmbit tributari

Aspectes com la intermitència en la contractació i la irregularitat en els ingressos, que han aparegut en l'apartat relatiu a la normativa laboral, també incideixen en l'aplicació als sectors culturals de la normativa en matèria tributària o fiscal. Altres característiques del sector, com l'elevada proporció d'autònoms, també fan que molts professionals hagin d'assumir responsabilitats tributàries i administratives, com ara el pagament de cotitzacions a la Seguretat Social, el compliment de les obligacions fiscals, l'emissió de factures, la gestió de llibres de registre o la presentació de declaracions periòdiques. D'una manera més general, i com es mostrarà en les pàgines següents, hi ha diversos aspectes de la normativa existent en matèria fiscal que no reconeixen altres especificitats de la cultura.

19

Cicles de cotització fiscal

Els ingressos dels artistes i professionals de la cultura són sovint irregulars, amb desfassaments entre el cobrament i l'obligació de tributar. Aquesta situació és especialment problemàtica en projectes prolongats, com els dels artistes visuals, que han de tributar en un sol exercici per ingressos generats en diversos anys. Per a actors, músics i altres professionals, com els del circ, la discontinuïtat en la contractació també comporta una certa problemàtica, en no adequar-se a les pautes habituals de la declaració de la renda. La normativa en matèria de l'impost sobre la renda de les persones físiques (IRPF) estableix que cal declarar els ingressos en el moment en què es presta un servei o, en el cas de fotògrafs, artistes visuals i escriptors, que cal declarar els ingressos en el moment del lliurament de l'obra, independentment del moment en què es faci efectiu el cobrament.¹³

Tot i que la normativa reconegui algunes exempcions, fins ara aquestes no s'han adequat a la major part de problemes detectats en els sectors culturals. A finals del 2024 es va anunciar, en el marc del desplegament de l'Estatut de l'artista, una reforma significativa de la Llei de l'IRPF que afecta els rendiments irregulars dels artistes. Amb aquesta nova regulació, s'estableix una reducció del 30% sobre els rendiments del treball o activitats econòmiques, sempre que superin el 130% de la mitjana dels rendiments obtinguts en els tres anys anteriors, un fet que hauria de permetre alleugerir la pressió tributària sobre els artistes.¹⁴ Caldrà observar l'aplicació pràctica d'aquesta reforma.

Tractament dispar dels sectors culturals i altres problemes en el marc de la llei de l'IVA

Les consultes mantingudes durant l'elaboració d'aquest informe han apuntat a l'existència de diversos problemes en la normativa relacionada amb l'impost sobre el valor afegit (IVA). D'entrada, algunes persones suggereixen que, si la cultura es considera un bé de primera necessitat, totes les activitats que s'hi vinculen haurien de quedar exemptes d'IVA.

En l'actualitat, algunes activitats i prestacions de serveis culturals ofertes per organismes públics o per iniciatives culturals privades amb caràcter social o sense ànim de lucre estan exemptes d'IVA, com ara les activitats bibliotecàries, les visites a museus, llocs històrics o monuments, les representacions escèniques, musicals i audiovisuals o l'organització d'exposicions. Així mateix, queden exemptes d'IVA els serveis professionals que comportin drets d'autor, prestats per artistes, escriptors, compositors, traductors, etc.¹⁴ En canvi, altres artistes i professionals de la cultura no reconeguts en la norma, com ara actors, ballarins, artistes de circ, intèrprets musicals, tècnics o regidors, que no reben drets d'autor, han d'aplicar l'IVA quan presten un servei. Els escenògrafs, crítics d'art i comissaris es troben en una situació ambigua, ja que poden estar exemptes d'IVA o no en funció de si el seu treball es considera propi d'un autor o no.

Hi ha altres casos que comporten un tractament dispar de determinats sectors o formes artístiques. La Llei de l'IVA, per exemple, preveu un tipus reduït del 10% per a la compra-venda d'art, però no ho aplica a totes les formes d'arts visuals i en deixa fora les instal·lacions, el vídeoart i altres expressions contemporànies, una qüestió que es podria resoldre posant al dia el conjunt d'expressions reconegudes.

20

D'altra banda, algunes persones entrevistades també han suggerit que caldria reduir al 10% l'IVA que s'aplica a la contractació d'espectacles per part de l'Administració pública, perquè això alliberaria recursos, permetria contractar més espectacles i beneficiaria tant els sectors professionals com la ciutadania. Exemples com aquest evidencien la interrelació entre els canvis en la normativa i el desenvolupament de les polítiques culturals.

Exclusió d'alguns sectors en la deducció de l'impost de societats

Tal com passa amb la normativa sobre l'IVA, una de les principals preocupacions detectades pel que fa a l'aplicació de la normativa relativa a l'impost de societats és el fet que tracti d'una manera diferent els sectors culturals sense que, almenys en aquest cas, hi hagi un motiu objectiu per fer-ho. L'article 36 de la Llei 27/2014 de l'impost de societats, regula les deduccions fiscals per fomentar sectors específics com el cinema, les sèries audiovisuals i els espectacles en viu d'arts escèniques i música. S'ha observat, amb tot, que els requisits administratius per beneficiar-se'n, com la necessitat d'obtenir certificats de nacionalitat i de caràcter cultural emesos per organismes oficials, dificulten que les petites produccions independents se'n puguin beneficiar. D'altra banda, la normativa exclou la producció fonogràfica, el llibre o les arts visuals, un fet que segons diverses persones caldria corregir per reconèixer el valor de totes les formes d'expressió cultural.

¹⁴ Govern Espanyol - La Moncloa (21 de novembre de 2024), "El Estatuto del Artista avanza con la aprobación de la reforma del IRPF que contempla la intermitencia de los trabajadores de la cultura", disponible a: <https://www.lamoncloa.gob.es/serviciosdeprensa/notasprensa/cultura/paginas/2024/211124-reforma-irpf-estatuto-artista.aspx>.

¹⁵ Llei 37/1992 de l'impost sobre el valor afegit, article 20.1.14è i 20.1.26è.

3.2 Normativa en matèria d'espectacles públics i activitats recreatives

Aquest apartat se centra en les mancances detectades pel que fa al no reconeixement de les especificitats de la cultura en la normativa catalana que regula els espectacles públics i les activitats culturals.

Manca d'adequació de la normativa a les activitats culturals

La Llei catalana 11/2009 regula els espectacles públics i les activitats recreatives i estableix els requisits administratius, les condicions de seguretat i convivència, així com els drets i les obligacions dels agents que hi estan implicats. Aquesta normativa esdevé especialment rellevant en el marc de moltes activitats culturals d'iniciativa privada, ja que preveu una sèrie de condicions que poden suposar limitacions o dificultats per dur a terme aquestes activitats.

Les sales de música, per exemple, demanen des de fa temps que, dins el catàleg d'activitats recreatives, els concerts tinguin un tractament diferenciat, com a “activitat recreativa musical *cultural*”, que permeti distingir les sales que funcionen com a discoteca i les que programen artistes amb vocació de fer una aportació a la diversitat d'expressions culturals i que contribueixen a generar contractació en el sector. D'acord amb aquesta petició, aquestes últimes sales haurien de ser considerades equipaments culturals i tenir un tractament diferenciat que les allunyi del tractament basat en la seguretat i els permeti accedir al tipus de suport propi dels espais i els agents culturals.

La normativa vigent té implicacions a Barcelona, ja que, seguint el mateix raonament, els plans d'usos de nou dels deu districtes de la ciutat prohibeixen la creació de noves sales i fan que progressivament n'hagi disminuït el nombre. Segons dades de l'Associació de Sales de Concerts de Catalunya (ASACC), l'any 2023 Barcelona i la seva àrea metropolitana tenien 617 locals d'oci nocturn, 220 menys dels que hi havia a principis de la dècada del 2000-2010.¹⁶

En el marc de la mateixa normativa catalana, el sector del circ demana una revisió del Decret 112/2010 per tal que les carpes puguin passar una homologació centralitzada i no calgui tramitar permisos diferents cada cop que s'han d'instal·lar en un nou municipi.

3.3 Normativa d'àmbit municipal

En exercici de les seves competències, l'Ajuntament de Barcelona adopta ordenances i altres regulacions en àmbits com les activitats a la via pública, la protecció del patrimoni o el medi ambient, en els quals s'han detectat alguns problemes pel que fa al reconeixement de les especificitats de la cultura, com il·lustren les pàgines següents.

¹⁶ O. Costa Hoyuela (25 de juny de 2023), “Els reptes de les sales de concerts: del soroll a la competència dels festivals”, disponible a: <https://www.3cat.cat/324/els-reptes-de-les-sales-de-concerts-del-soroll-a-la-competencia-dels-festivals/noticia/3236249/>.

Manca de reconeixement, en algunes ordenances municipals, de les necessitats dels agents culturals

Diversos agents culturals detecten que les ordenances municipals en matèria de paisatge urbà, via pública i urbanisme no reconeixen les seves característiques i necessitats. Per exemple, l'ordenança del paisatge urbà, que regula l'ús d'elements visuals i vol evitar la "contaminació visual", limita l'adaptació o modificació de les façanes d'edificis per informar de les activitats culturals que s'hi fan.¹⁷ L'absència d'una normativa específica que en reguli la visibilitat i garanteixi l'accessibilitat de les façanes dels espais culturals dificulta la seva projecció i reconeixement públic. Aquesta manca afecta especialment les institucions culturals privades o de menys dimensió, que sovint es troben amb més obstacles per captar l'atenció del públic. És una qüestió que destaquen, per exemple, alguns teatres privats situats en edificis històrics, als quals s'ha impedit instal·lar elements que en facilitin la identificació com a equipaments teatrals i que permetin anunciar la programació actual i futura. També es demana una distribució millor de contenidors d'escombraries i altres elements que poden dificultar la visibilitat i l'accés als espais culturals, i un diàleg amb els serveis municipals que se n'encarreguen.

D'altra banda, l'ordenança sobre l'ús de les vies i els espais públics¹⁸ limita les activitats que s'hi poden fer i dificulta fer-hi algunes activitats culturals, com posen de manifest les entitats de la cultura popular, entre d'altres. Per tal de facilitar la gestió de permisos per fer activitats d'interès cultural a l'espai públic, l'Ajuntament va començar a desenvolupar, fa temps, una aplicació digital en un projecte que ha quedat temporalment aturat. En un sentit similar, des de l'àmbit del circ es demana reconèixer l'ocupació de la via pública per a arts de carrer o espectacles a la gorra, igual com s'ha fet amb els músics. Tot i que, a la pràctica, aquestes activitats es toleren en alguns indrets de la ciutat, també hi ha casos en què es poden requisar materials sense que s'expliqui per què. Alguns equipaments escènics també demanen que en nits d'estrena o en altres ocasions que ho facin necessari per l'acumulació de persones davant els recintes, es pugui regular el trànsit, per evitar accidents i problemes de seguretat.

Les entitats de la cultura popular també detecten problemes pel que fa a l'ordenança del medi ambient, que estableix la regulació dels sorolls i la contaminació acústica, així com limitacions a l'ús del foc en activitats a l'espai públic. Les limitacions en matèria de sorolls també afecten altres sectors, com la música.¹⁹ Per fer-hi front, es podrien definir millor les suspensions temporals per a la realització d'activitats culturals, una opció que ja s'aplica en algunes ocasions.

Una qüestió comuna a alguns d'aquests àmbits normatius i a d'altres és la percepció que els districtes municipals apliquen criteris diferents en algunes normatives: per exemple, en la protecció del patrimoni municipal, la concessió de permisos per fer activitats a la via pública o la tramitació de permisos per instal·lar carpes de circ o per fer altres activitats culturals. Per bé que l'aplicació de criteris diferents es pot justificar en alguns casos

¹⁷ Ordenança municipal dels usos del paisatge urbà de la ciutat de Barcelona, aprovada el 26/3/1999, amb text consolidat el 31 de desembre de 2014, disponible a: https://w110.bcn.cat/PaisatgeUrba/Continguts/Documents/Fitxers/OUPU_consolidada.pdf.

¹⁸ Ordenança sobre l'ús de les vies i els espais públics de Barcelona, aprovada el 27/11/1998, text consolidat, disponible a: https://ajuntament.barcelona.cat/transparencia/sites/default/files/33.-_text_consolidat_ordenanca_uvep.pdf.

¹⁹ Ordenança del medi ambient de Barcelona, aprovada el 25/2/2011, disponible a: <https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/handle/11703/86859>.

(en funció de la densitat de la trama urbana, per exemple), en molts altres es podria resoldre si s'unifiquessin els paràmetres i s'establissin protocols comuns.

Finalment, alguns agents culturals lamenten que els espais de publicitat regulada per l'Ajuntament (banderoles, autobusos, etc.) no s'adeqüin a les possibilitats i característiques de les iniciatives culturals.²⁰ En aquest sentit, suggereixen que caldria que l'Administració municipal vetllés perquè les iniciatives culturals que vulguin anunciar-se en aquests espais regulats gaudissin de preus específics, més accessibles, adequats a les seves característiques.

Llicències d'activitats

Problemes relacionats amb les llicències d'activitats

La normativa vigent en matèria d'activitats econòmiques té efectes en algunes activitats culturals, per exemple, pel que fa a l'obertura de noves sales de música i el trasllat de llicències. Aquesta situació ha derivat en el tancament de diverses sales existents, fet que ha reduït significativament els espais dedicats a la música en directe i ha tingut un impacte negatiu en el teixit cultural i artístic de la ciutat.

Una de les normatives municipals més rellevants en aquest context és l'Ordenança d'activitats i d'intervenció integral de l'administració ambiental de Barcelona, que regula l'obertura i el funcionament d'activitats, incloses les sales de música, amb l'objectiu de garantir la compatibilitat amb el medi ambient i la seguretat ciutadana.²¹ No obstant això, sovint presenta requisits que dificulten l'obertura de nous espais i el trasllat de llicències, fet que posa en risc la continuïtat de les sales de música. Com a conseqüència d'això, es redueix l'oferta d'espais per a la música en directe, amb repercussions directes sobre la diversitat cultural de la ciutat.

Un dels problemes detectats en aquest sentit és la poca facilitat del traspàs de llicències en un mateix local quan canvia la propietat. En aquest sentit, els agents del sector demanen que, quan un espai havia tingut una llicència per a activitat cultural, pugui mantenir l'activitat sense haver d'actualitzar l'espai, excepte en seguretat i accessibilitat. També es detecta la impossibilitat pràctica de traslladar una llicència d'activitat a un nou espai, per exemple, quan una sala de música es veu obligada a tancar en el seu emplaçament original.

Cal recordar, d'altra banda, que Barcelona té algunes normatives que, a partir del reconeixement del valor de l'activitat cultural, s'hi han adaptat. Un bon exemple n'és la categoria d'"espais de cultura viva" que es va afegir l'any 2019 a l'Ordenança municipal de les activitats i dels establiments de concurrència pública. S'aplica a establiments de petit format (fins a un màxim de 150 persones) i de proximitat que tenen una programació cultural estable vinculada a la música en directe, les arts escèniques o altres manifestacions

²⁰ En l'actualitat, es preveu que la contractació de banderoles sigui gratuïta, principalment en el cas dels esdeveniments culturals de ciutat o per a activitats gratuïtes, però no hi ha tarifes específiques per a altres activitats culturals que no responguin a aquestes característiques.

Barcelona, aprovada el 13/4/2005, disponible a: <https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/handle/11703/89257>.

²¹ Ordenança municipal d'activitats i d'intervenció integral de l'administració ambiental de

artístiques i culturals.²² La mida reduïda i la dimensió de proximitat (és a dir, de vincle amb entitats locals i de proximitat al públic) pròpia d'aquests espais fa que altres espais musicals no s'hi puguin acollir. Amb tot, aquest seria un bon exemple pel que fa a l'adequació de la normativa.

El GRÀFIC 4 situa els problemes identificats pel que fa a la normativa d'àmbit municipal en el marc del conjunt de qüestions que aborda l'informe.

3.4 Regulació de la intel·ligència artificial

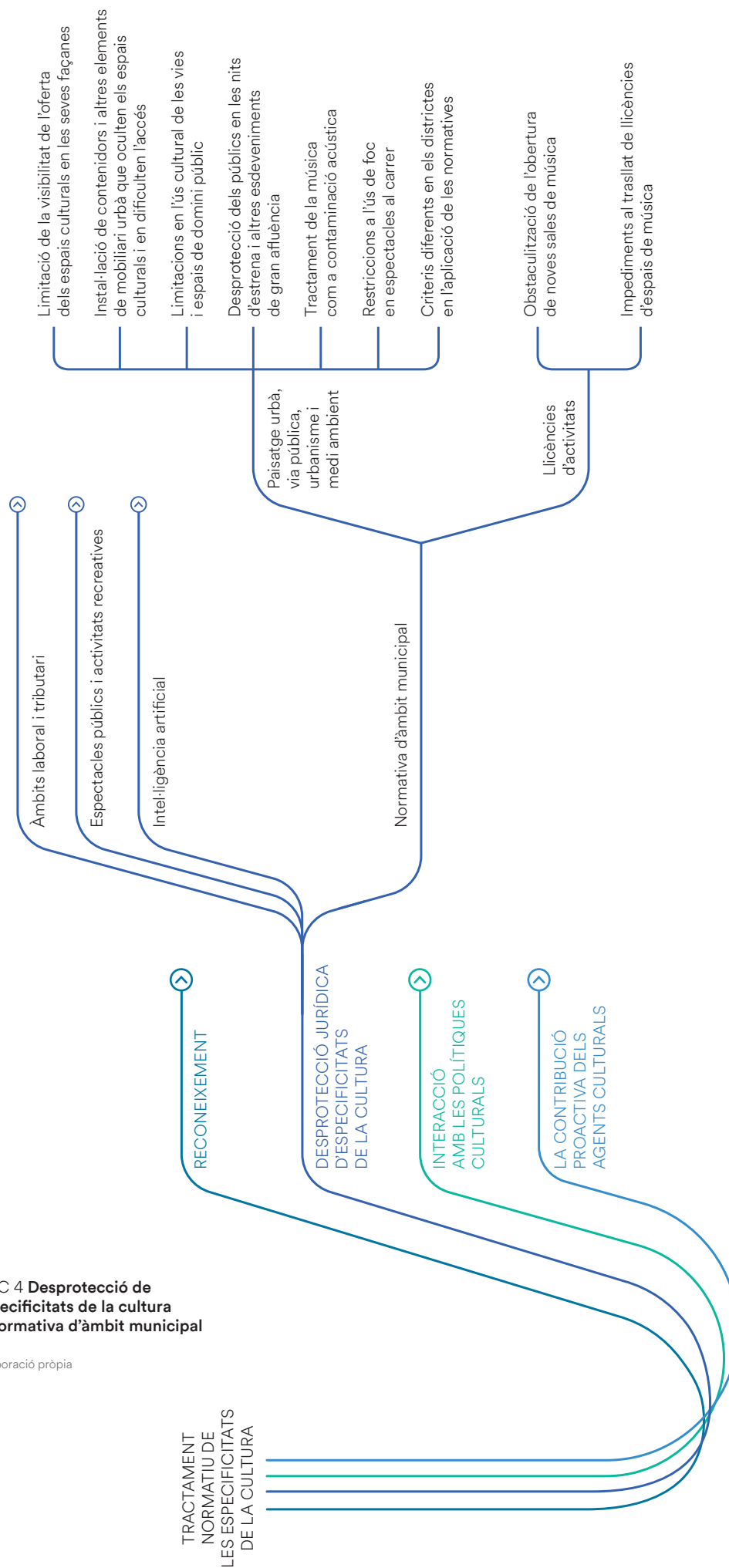
Durant l'elaboració d'aquest informe, diverses persones s'han referit a la urgència d'establir normes que reconguin les especificitats de la cultura i protegeixin els agents culturals davant els efectes de la intel·ligència artificial (IA). Malgrat que aquest informe no pot aprofundir excessivament en aquesta qüestió, entre els problemes detectats en aquest sentit i que requeririen una resposta, hi ha la disrupció de la propietat intel·lectual per l'impacte de la IA, la manca de regulació dels processos de negociació entre empreses de producció i professionals de la cultura (en qüestions com la cessió de drets, sovint inconscient, per a usos futurs i explotació a través de la IA), i la necessitat de reconèixer i compensar el cost dels continguts obtinguts a través de la IA a partir de béns culturals, com ara els llibres.

Es tracta d'un àmbit que requerirà accions en tots els nivells territorials, des de l'europeu i internacional (on la UE ja va adoptar, el 2024, un reglament o "lleï" d'intel·ligència artificial, i la UNESCO ha establert un grup d'experts sobre la diversitat d'expressions culturals en l'entorn digital i preveu promoure un protocol facultatiu en la Convenció sobre la diversitat de les expressions culturals, per abordar les implicacions en l'entorn digital i en relació amb la IA) fins al local, passant per l'estatal. En aquest sentit, diverses persones han suggerit que, en aquesta matèria, cal tant adoptar normes com conscienciar i formar els agents culturals sobre les implicacions i els riscos de la IA. En matèria de conscienciació, reflexió i formació, l'Ajuntament de Barcelona i les associacions i entitats dels sectors culturals poden exercir un paper important.

²² En relació amb la modificació de l'Ordenança municipal de les activitats i dels establiments de concurrència pública adoptada el 2019, vegeu <https://ajuntament.barcelona.cat/transparencia/ca/modificacio-ordenanca-concurren-cia-publica>.

GRÀFIC 4 Desprotecció de les especificitats de la cultura en la normativa d'àmbit municipal

Font: elaboració pròpia

4 La interacció amb les polítiques culturals

Més enllà de les qüestions pròpiament jurídiques, l'anàlisi ha evidenciat que el reconeixement de les especificitats de la cultura i l'aplicació de les normatives que se'n deriva també depèn, en una proporció significativa, d'aspectes que són més propis de les polítiques culturals: voluntat política, adopció d'un discurs que legítimi el tractament específic de les activitats i expressions culturals, establiment de marcs estratègics i programes públics, dotació de recursos, sensibilització, etc. Alguns estudis recents han apuntat la discrepància entre, d'una banda, el valor que els sectors culturals atribueixen a la seva feina i que es reflecteix, en algunes ocasions, en discursos que destaquen la importància social de la cultura i, de l'altra, el reconeixement real per part de la societat del valor dels artistes, que acostuma a ser més limitat. En aquest sentit, l'acció pública esdevé necessària per reforçar el valor de la cultura i la necessitat que tingui un tractament específic, adequat al seu valor i a les seves característiques pròpies.²³

Aquesta reflexió és vàlida per a tots els nivells de l'Administració: caldria esperar, així, que el tractament específic de la cultura quedés reflectit no només en les normes que adopten les administracions central, catalana o local, sinó també en les polítiques i els programes que adopten els governs respectius i en la manera com es relacionen amb altres serveis de les mateixes administracions i amb els agents culturals dels seus territoris.

Tot i aquest caràcter comú, el fet que aquest informe neixi d'un encàrrec del Consell de la Cultura de Barcelona i l'ICUB i que les reflexions s'hagin centrat en la realitat específica de la ciutat explica que les aportacions que es resumeixen en les pàgines següents abordinin sobretot el rol del govern municipal i l'ICUB en aquest àmbit. S'hi han distingit diversos nivells o vies mitjançant els quals les polítiques culturals poden enfortir i evidenciar el reconeixement de les especificitats de la cultura.

4.1 Afirmació de la funció cultural en el model de ciutat

Les administracions poden legitimar el tractament específic de la cultura en els marcs normatius si adopten un discurs que faci evident el paper que té la cultura en el seu model de societat: la reivindicació de la diversitat cultural i lingüística, l'accés equitatiu a oportunitats i recursos per a l'expressió creativa, l'oferta de suport a artistes i professionals de la cultura, el reconeixement dels drets culturals de la ciutadania, la cultura com a element que dona significat a la vida col·lectiva, la valoració i protecció del patrimoni, etc.

A escala de ciutat, això comporta remarcar, d'una manera explícita, el paper de la cultura en el model de ciutat, amb un nivell equivalent a altres finalitats públiques, i traduir-lo en estratègies, plans i altres documents oficials que tinguin un caràcter transversal i una incidència estructural en les polítiques públiques, i especialment en les que més incideixen en la configuració social de la ciutat: urbanisme, espai públic, model econòmic, cohesió social, educació, comunicació, etc. L'afirmació de la importància de la cultura i el foment d'un reconeixement social del seu valor públic i específic és la primera manera en la qual les polítiques públiques contribueixen a reforçar el tractament específic de la cultura en la normativa.

²³ Vegeu, per exemple, A. Villarroya (2025), "The value of cultural work: Perceptions from cultural professionals in Spain", *The Journal of Arts Management, Law, and Society*, 55(2),

p. 94-115, disponible a: <https://www.tandfonline.com/eprint/2ESIDCTA4FZTC3BMRG2X/full?target=10.1080/10632921.2025.2480587#abstract>.

4.2 Mesures de suport a la vida cultural a la ciutat

L'adopció de polítiques, programes i altres mesures de suport a l'ecosistema cultural de la ciutat i als processos de creació, producció, difusió i accés a activitats culturals de tot tipus, és una manera concreta d'evidenciar, des de l'acció pública, el valor específic de la cultura. En aquest àmbit podem distingir diverses línies d'actuació que es descriuen tot seguit.

Suport “directe” als agents i les activitats culturals

Entre les mesures que poden adoptar les administracions per evidenciar el reconeixement de les especificitats de la cultura n'hi ha que consisteixen a protegir i donar suport als agents culturals i a les activitats que promouen. En el transcurs d'aquesta anàlisi ha aparegut sovint, per exemple, la necessitat d'incrementar el pressupost que es destina a la cultura, un element que contribuiria a reduir la precarietat que afecta bona part de l'ecosistema cultural.

Així mateix, caldria continuar vetllant per facilitar la igualtat d'oportunitats en l'accés i la contribució a la cultura, i eliminar les barreres que ho dificulten, una mesura necessària no només des de la perspectiva dels drets culturals de la ciutadania sinó també per contribuir, a llarg termini, a la viabilitat econòmica de molts operadors culturals.

Entre les altres qüestions importants en aquest àmbit hi ha la necessitat de fomentar i facilitar la realització d'activitats culturals en espais de domini públic, a través de mesures com ara un mapatge dels espais de domini públic homologats per dur-hi a terme activitats d'aquest tipus, i la facilitació dels permisos per fer-ne ús; la protecció dels espais culturals existents, o el suport als agents que promouen activitats en aquest sentit i especialment a les iniciatives emergents.

Incorporació de l'atenció a la cultura en altres polítiques públiques

Atès que les especificitats de la cultura s'entrecreuen amb els àmbits d'actuació d'un ventall ampli de polítiques públiques, a escala de ciutat cal que aquests aspectes s'integrin en mesures d'àmbits diferents del govern. Una de les qüestions debatudes durant l'elaboració d'aquest informe és la necessitat que la planificació urbana incorpori més sensibilitat i reconeixement del valor i les especificitats de la cultura: per exemple, buscant que el disseny de places i altres espais públics prevegi que s'hi puguin fer activitats culturals, amb mobiliari urbà que es pugui moure i amb mesures de seguretat i instal·lacions tècniques adequades; o assegurant que hi ha passos zebra i zones de càrrega i descàrrega prop dels equipaments culturals, tant públics com privats.

Així mateix, s'ha suggerit la conveniència de definir zones urbanes on es puguin ubicar nous espais musicals i d'arts en viu sense generar conflictes amb el veïnat; en aquest sentit, hi ha àrees de la ciutat, com la Zona Universitària, la Zona Franca o alguns centres comercials, que podrien reunir les condicions adequades per fer-ho. Aquesta mesura es podria complementar amb un canvi de normativa que permetés el trasllat de les llicències d'activitats a aquests entorns. En un sentit semblant, i davant la constatació que algunes sales musicals han hagut de tancar o canviar les activitats per la pressió del veïnat o d'altres iniciatives del seu entorn, s'ha suggerit afirmar la protecció de les activitats ja existents. Així, seguint els models d'algunes ciutats britàniques, australianes i d'altres països, es podria establir un principi segons el qual, quan en un barri s'hi instal·la un nou edifici o activitat, són els qui han arribat més recentment (els “agents de canvi”) els que tenen la responsabilitat de prendre mesures per adaptar-s'hi, insonoritzant els

seus edificis, per exemple.²⁴ També es podrien establir altres mecanismes per gestionar demandes del veïnat que perjudiquin activitats d'interès públic, per exemple, establint la necessitat que una denúncia provinguí de col·lectius diferents.

Compromís de “bones pràctiques” (o “pràctiques inspiradores”) en l'aplicació de la normativa

L'Administració municipal pot demostrar, en la seva actuació, un compromís clar de complir amb les especificitats de la cultura reconegudes en les normatives estatals i catalanes, i d'anar més lluny dels mínims establerts en la normativa. Per a nombroses persones que han participat en els debats per a l'elaboració d'aquest informe, si la ciutat de Barcelona es comprometés a ser un exemple de “bones pràctiques” en l'aplicació de l'especificitat de la cultura, podria inspirar altres municipis i fer que esdevinguin, alhora, unes “pràctiques inspiradores”.

Això es podria concretar, en primer lloc, en l'adopció de mesures concretes quan l'Administració adopta mesures de foment de la cultura, com ara:

- la definició de criteris clars i transparents sobre la contractació laboral o mercantil d'artistes i professionals de la cultura i l'establiment de models de contracte adequats per a cada situació tipus que se'n derivés (que haurien de definir condicions laborals adequades en el cas dels contractes laborals, compensacions en cas de cancel·lació d'una activitat en els contractes mercantils, reconeixement dels drets de propietat intel·lectual, etc.);
- l'establiment de tarifes dignes de retribució d'artistes i professionals de la cultura;
- el reconeixement legal i formal dels períodes de recerca i desenvolupament artístics dels projectes encarregats per l'Administració municipal, per poder accedir a una assegurança i a altres prestacions, i
- una anàlisi prèvia dels costos perquè, en les licitacions i externalitzacions de serveis culturals o socioculturals (tant si les gestiona l'ICUB com si recauen en altres serveis municipals), les condicions de contractació permetin a les empreses subcontractades complir la norma i garantir bones pràctiques en la prestació dels serveis i en el seu tracte amb artistes, professionals de la cultura i altres agents implicats.

En segon lloc, també es poden adoptar pràctiques rellevants en casos en què l'Administració “regula” el sistema cultural local o adopta polítiques de servei per acompanyar l'ecosistema, com ara:

- l'establiment de criteris o clàusules perquè les entitats o empreses que reben suport de l'Administració hagin de complir determinades condicions, com ara el

²⁴ En relació amb això, vegeu, entre d'altres, Sound Diplomacy (2019), *The music cities manual: Your comprehensive guide to building music cities*. Sound Diplomacy, disponible a: <https://www.sounddiplomacy.com/reports/the-music-cities-manual>. La versió preliminar de la Mesura de govern “Iniciatives per a la gestió integral de la nit 2025-2027”, presentada per l'Ajuntament de Barcelona al principi del maig del 2025, preveu introduir aquest concepte,

que podria tenir implicacions en l'elaboració de plans urbanístics o en el foment de mesures d'aïllament acústic i eficiència energètica. Vegeu Oficina de la Nit de Barcelona (2025), *Mesura de govern “Iniciatives per a la gestió integral de la nit 2025-2027”*, versió preliminar, disponible a: <https://ajuntament.barcelona.cat/premsa/wp-content/uploads/2025/05/mesura-en-PDF.pdf>

compliment dels convenis existents o la contractació laboral en els casos en què escaigui, i

- > el foment de la formació de professionals i organitzacions del sector, tal com s'explicarà en l'apartat següent.

En darrera instància, també seria convenient formalitzar els criteris de bones pràctiques establerts, mitjançant acords amb altres parts significatives (associacions de professionals, per exemple) i la seva publicitat, per tal de garantir-ne la continuïtat. Aquesta mesura hauria de permetre superar problemes observats en el passat, com ara l'oblit d'un acord de bones pràctiques signat fa anys entre l'ICUB i l'Associació d'Artistes Visuals de Catalunya (AAVC).

4.3 Formació, sensibilització i coneixement

Un altre àmbit en el qual l'Administració municipal pot intervenir és el foment de la formació, la sensibilització i el coneixement, dins i fora del sector públic, al voltant de la realitat dels sectors culturals, la seva diversitat i el tracte específic que requereixen. Es tracta, doncs, d'afavorir un coneixement del marc normatiu, la comprensió del tracte específic que caldria dispensar a determinades activitats i agents del sistema cultural, i la capacitat de poder aplicar les normes d'una manera adequada.

Formació i sensibilització dins l'Administració

L'elaboració d'aquest informe ha fet palesa la diversitat de problemes que afecten els sectors culturals i la complexitat no només d'aplicar-los la normativa estàndard sinó també de definir criteris transversals per al conjunt d'operadors culturals. Davant d'això, cal disposar d'eines per conèixer les necessitats i les característiques dels sectors, i d'espais que facilitin una interlocució i una actualització regular.

També calen mecanismes de formació del personal de l'Administració que està en contacte amb els agents culturals o que ha d'aplicar normes que els afecten: per exemple, els canvis introduïts en el desplegament de l'Estatut de l'artista o les obligacions en matèria de propietat intel·lectual.

Mitjançant accions de formació i sensibilització, també es podria incidir en els districtes de la ciutat per tal d'unificar els requisits i criteris en qüestions com ara la protecció del patrimoni urbà i les possibilitats d'intervenir-hi, així com en la concessió de permisos per fer activitats culturals a la via pública o en la tramitació dels permisos per instal·lar carpes de circ, i assegurar una comprensió uniforme de l'especificitat de la cultura al conjunt de la ciutat.

Formació i sensibilització dels agents culturals

Més enllà de la formació i la sensibilització internes, l'Administració pot contribuir a la formació dels agents culturals i de la ciutadania en qüestions relacionades amb l'especificitat de la cultura, com ara el coneixement de les normatives aplicables, en col·laboració amb associacions professionals, centres de formació i altres agents. D'aquesta manera, es faria front al desconeixement dels drets i les responsabilitats que sovint es detecta en molts agents culturals. Tot i que, com han recordat algunes persones entrevistades o consultades, ja hi ha instàncies que ofereixen formació en aquests àmbits

i l'assistència no sempre és gaire elevada, les mesures en aquest àmbit són necessàries per continuar avançant.

Finalment, l'Administració pot fomentar reflexions i debats ètics, per exemple, al voltant de les implicacions de la IA en els processos de creació i gestió de continguts o en la propietat intel·lectual, i afavorir-ne la consciència i el coneixement, una qüestió en la qual es podria treballar de bracet amb altres ciutats a escala europea i internacional.

Recerca i coneixement

Per tal de complementar la resta d'activitats esmentades, l'Administració pot impulsar i donar suport a activitats d'anàlisi i recerca al voltant de les especificitats de la cultura, inclosa la diversitat de casos sectorials existents. Així mateix, pot vetllar per divulgar la recerca i el coneixement que se'n desprengui.

4.4 Interlocució amb altres administracions

Finalment, el govern municipal pot tenir un rol d'interlocució amb altres administracions, com ara l'Estat o la Generalitat, a l'hora de demanar normatives que reconeguin l'especificitat de la cultura i que s'hi adaptin. Els problemes identificats en aquest informe mateix, i les recomanacions que se'n deriven, il·lustren àmbits en els quals Barcelona podria demanar millores a les administracions competents.

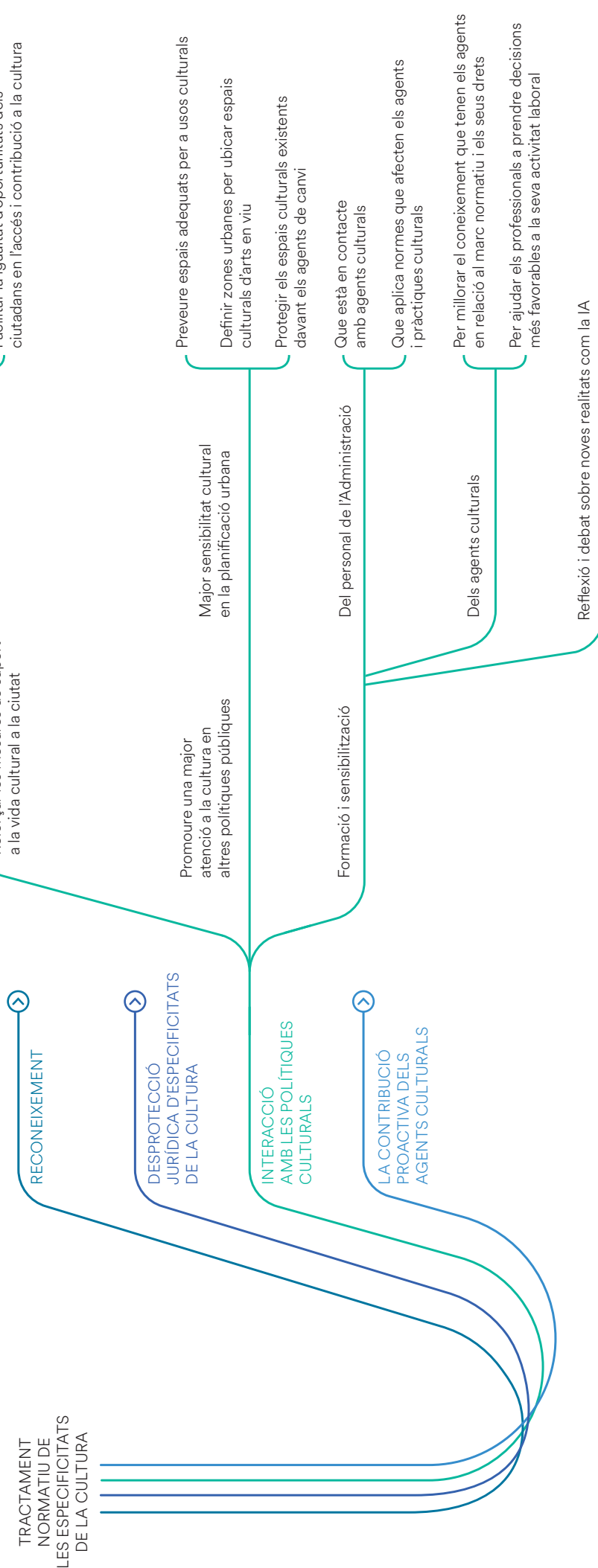
El diàleg interinstitucional també podria buscar unificar alguns dels requisits establerts per les administracions en la sol·licitud o la justificació d'ajuts, així com mirar de simplificar els tràmits (sol·licitud de permisos, ajuts, etc.), en el cas de les petites empreses o entitats sense ànim de lucre. Per bé que no es tracti de qüestions específiques de l'àmbit cultural, l'existència de moltes petites iniciatives en aquest sector fa que mesures d'aquest tipus puguin tenir-hi una incidència especialment significativa.

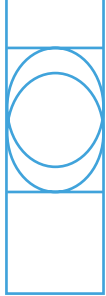
Finalment, la interlocució amb altres administracions també pot afavorir l'intercanvi d'experiències. Durant l'elaboració d'aquest informe s'ha esmentat, per exemple, un procés iniciat per la Diputació de Girona per definir models de contracte aplicables a la contractació laboral o mercantil d'artistes i professionals de la cultura, un procés que es podria adaptar a la realitat de Barcelona.

El GRÀFIC 5 resumeix algunes de les funcions que poden assumir les polítiques culturals davant la desprotecció de les especificitats de la cultura i per legitimar-ne un tractament específic: reforçar les mesures de suport a la vida cultural a la ciutat, promoure més atenció a la cultura en altres polítiques públiques, promoure accions i processos de formació i sensibilització, etc.

GRÀFIC 5 Interacció de les polítiques culturals amb els marcs normatius, en el tractament de les especificitats de la cultura

Font: elaboració pròpia

5 El rol dels agents culturals

La protecció de les especificitats de la cultura requereix, a més de normatives que les reconguin i en fomentin l'aplicació pràctica, i de polítiques que les legitimin i les apliquin, un paper actiu dels agents culturals, tant a escala individual com de manera estructurada. En concret, hi podem distingir dues funcions: l'estructuració interna dels sectors culturals, d'una banda, i la seva formació i conscienciació, de l'altra.

5.1 Estructuració dels sectors culturals

L'anàlisi elaborada apunta que, en general, els sectors culturals que tenen associacions professionals més sòlides i representatives i en les quals hi ha un diàleg estructurat entre professionals, empreses i altres agents significatius, estan en millor disposició d'incidir en normatives adequades a la seva realitat.

Així, el sector editorial mostra, en general, un bon grau d'estructuració dels diversos agents, tant a escala catalana com estatal, un fet que ha permès consensuar les seves prioritats com a sector. Aquest procés també ha facilitat establir un diàleg amb les administracions públiques i, d'aquesta manera, fomentar una adaptació progressiva de la legislació i les polítiques a les seves necessitats.

De manera semblant, els sectors de les arts escèniques i de la música, que disposen de diverses associacions representatives i d'una certa estructuració a escala estatal, estan participant activament en processos com la negociació del desplegament de l'Estatut de l'artista. Alhora, dins les arts escèniques hi ha graus diversos d'estructuració entre els àmbits del teatre, la dansa, el circ i altres expressions, un fet que també cal tenir en compte. Alguns agents de les arts visuals també participen en el procés de l'Estatut de l'artista, tot i que en general hi han tingut una incidència menor, un fet que es podria deure, almenys parcialment, al fet que el sector està menys estructurat i a l'absència d'una consciència de sector que vinculi els diversos agents o "baules" de la cadena de valor (creadors, centres de creació, galeries, empreses, etc.) en els subsectors que formen les arts visuals.

En aquest sentit, fomentar l'estructuració de cada sector cultural i, també, de manera conjunta per als aspectes que es puguin beneficiar d'una mirada transversal, sembla un pas clau per avançar envers l'adequació de les normatives i les polítiques. Entre les dificultats a les quals cal fer front en aquest sentit hi ha l'absència d'associacions representatives en alguns àmbits: en el sector de la dansa, per exemple, hi manquen associacions d'empreses, perquè les companyies no acostumen a assumir un rol d'empresa en la seva relació amb els professionals, i les condicions econòmiques del sector donen poca estabilitat a les companyies. En aquest context, també és difícil poder preveure acords estructuradors, com ara un conveni col·lectiu.

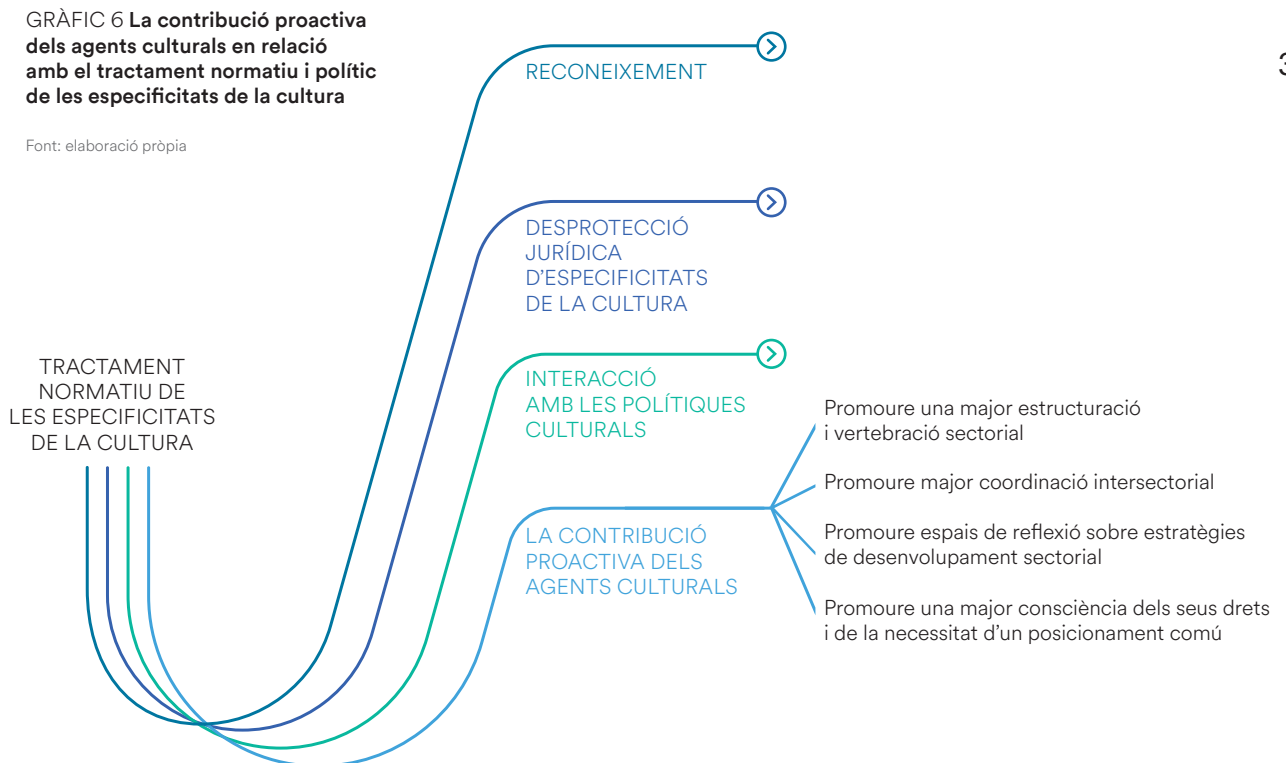
5.2 Conscienciació dels agents culturals

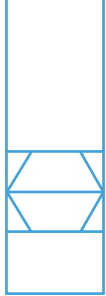
De la mateixa manera que l'adopció de normatives i polítiques adequades a les especificitats de la cultura requereix unes eines de formació i anàlisi adequades, també és necessari que els agents culturals mateixos siguin conscients dels seus drets i de la normativa apli-

cable. L'anàlisi elaborada apunta que, sovint, en les organitzacions culturals hi manquen més professionals amb coneixements adequats de la normativa aplicable en matèria laboral o tributària i dels drets existents en aquests i altres àmbits.

Tot i que, com ja s'ha apuntat, l'Administració pot acompanyar els sectors professionals en la seva formació, també hi ha una responsabilitat del conjunt dels agents culturals de formar-se en qüestions relacionades amb la legislació i les polítiques culturals, i d'oferir espais de reflexió al voltant dels nous reptes identificats, com ara les implicacions de la IA en qüestions com la cessió de drets. Les associacions i federacions representatives dels sectors haurien d'acompanyar aquest procés, mitjançant la detecció de necessitats, el disseny d'accions i l'establiment d'acords amb l'Administració o amb altres agents per tal de millorar els coneixements existents.

El GRÀFIC 6 resumeix les línies d'acció principals dels agents culturals per contribuir a un tractament més adequat de les especificitats de la cultura en el marc normatiu i en les polítiques culturals, així com a un millor coneixement de les normatives existents.

6 Conclusions i recomanacions

6.1 Conclusions

L'elaboració d'aquest informe ha servit per identificar i analitzar moltes situacions en les quals les pràctiques i els valors propis de la vida cultural no encaixen en les normatives aplicables a altres sectors i en què, per garantir el compliment dels objectius públics en matèria de cultura, cal assegurar un tractament específic de professionals, empreses, entitats i activitats culturals. També ha permès constatar el compromís de molts agents del sector per posar l'accent en aquestes especificitats i en la necessitat d'un marc jurídic que s'hi adequi. En darrera instància, desenvolupar normes i polítiques adaptades a les realitats dels sectors culturals és una qüestió clau per contribuir a una vida cultural diversa, dinàmica i sostenible i perquè la ciutadania pugui exercir els seus drets culturals.

La recerca feta apunta la necessitat d'avançar en tres línies de millora interdependents:

- Millorar el marc normatiu reglamentant o actualitzant especificitats reconegudes o bé introduint en la normativa especificitats no reconegudes prèviament.
- Exigir l'aplicació de les normes ja reconegudes, tant en les polítiques de servei com en les de foment.
- Donar més suport i recursos als agents culturals per tal que surtin de la precarietat i estiguin en condicions d'exigir i contribuir a l'aplicació de les normes.

34

L'informe evidencia que en els darrers anys hi ha hagut avenços en la consideració de les especificitats de la cultura, tal com mostra, especialment, l'adopció de l'Estatut de l'artista a escala estatal i el seu desplegament progressiu en algunes mesures concretes. Es tracta de la resposta a una reivindicació de molts agents al llarg dels anys i coincideix amb tendències semblants a escala europea i internacional que han guanyat velocitat, especialment a partir de la pandèmia de la covid-19 i de la conscienciació creixent al voltant dels drets econòmics i socials dels artistes i professionals de la cultura i de la precarietat que sovint els afecta.²⁵

Malgrat això, l'anàlisi també mostra que aquests i altres avenços són, encara, insuficients. D'una banda, tant en la negociació de l'Estatut de l'artista com en els altres àmbits normatius analitzats, a escala local, catalana i estatal, falta establir especificitats en qüestions encara no regulades de manera suficient o que s'adeqüin a la situació concreta d'alguns sectors culturals. De l'altra, fins i tot allà on hi ha hagut avenços normatius hi pot haver mancances quant a la implementació pràctica o al grau de coneixement sobre drets i normatives vigents per part de l'Administració o dels agents culturals mateixos.

En aquest sentit, l'informe fa evident que, encara que calgui continuar vetllant per disposar de normes més adequades a la casuística dels sectors culturals, també calen polítiques culturals que donin cobertura, en el seu discurs i les seves pràctiques, al reconeixement del valor de la cultura, la seva especificitat i la seva transversalitat pel que fa a altres po-

²⁵ Vegeu, per exemple, H. Meissnitzer i T. Den-nett (coord.) (2023), *The status and working conditions of artists and cultural and creative professionals*, Comissió Europea, disponible a: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/01fafa79-1a13-11ee-806b-01aa75e->

[d71a1/language-en](https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/01fafa79-1a13-11ee-806b-01aa75e-d71a1/language-en); i UNESCO (2023), *“Empowering creativity. Implementing the UNESCO 1980 Recommendation concerning the status of the artist. 5th global consultation*, disponible a: <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000387452>.

lítiques públiques. Cal, així mateix, potenciar el coneixement tant al voltant de la realitat dels sectors culturals i les seves característiques com pel que fa als drets i les normatives existents. I calen uns sectors culturals més conscients de la importància dels aspectes normatius pel que fa tant a les regles ja existents i aplicables com a les que caldria adoptar.

Les responsabilitats per avançar en aquesta direcció són múltiples i compartides. La recerca feta ha evidenciat que, tot i que algunes de les decisions més significatives corresponguin a l'Administració de l'Estat, la ciutat de Barcelona pot regular molts aspectes de la vida urbana, pot incidir en l'estructuració, la formació i la reflexió dels agents culturals i de l'Administració mateixa, i pot traslladar les necessitats i demandes identificades a la resta d'administracions en els seus àmbits respectius de competència. Així, les recomanacions que presentem tot seguit reflecteixen aquesta pluralitat de responsabilitats i oportunitats.

6.2 Recomanacions

A partir de l'anàlisi elaborada, aquest apartat formula recomanacions a les administracions, en els seus àmbits de competència respectius, i als altres agents culturals.

Polítiques i normatives municipals

L'Ajuntament de Barcelona i l'ICUB haurien d'adoptar mesures en els àmbits següents:

- Explicitar el compromís de Barcelona amb la dimensió cultural del seu model de ciutat i traduir-lo en mesures concretes que facilitin l'accés i la participació de la ciutadania en activitats culturals de tot tipus, en espais de proximitat i en l'espai públic.
- Vetllar per un increment dels recursos públics que es destinen a la cultura, com a mesura per assegurar la dimensió cultural de la ciutat i unes condicions més adequades per al desenvolupament i la sostenibilitat dels sectors culturals.
- Incorporar de manera transversal l'atenció a la cultura i les seves especificitats en altres polítiques municipals, i especialment en la planificació urbana, l'espai públic, el model econòmic, la cohesió social, l'educació o la comunicació.
- Revisar els aspectes de l'ordenança sobre l'ús de les vies i els espais públics que dificulten la realització d'activitats d'interès cultural a l'espai públic, i fomentar que l'ordenança s'apliqui de manera coherent als diversos districtes de la ciutat.
- Revisar els aspectes de l'ordenança del medi ambient que dificulten la realització d'algunes activitats culturals, especialment en relació amb qüestions com les limitacions de soroll o de foc, sempre que hi hagi una justificació adequada i les mesures de seguretat pertinents.
- Revisar els aspectes de l'ordenança del paisatge urbà que dificulten l'adaptació de façanes en edificis que tenen actualment una funció cultural, per tal d'assegurar la visibilitat de les activitats que s'hi fan.
- Revisar els aspectes de l'ordenança d'activitats i d'intervenció integral de l'administració ambiental de Barcelona que fan referència a activitats com les sales de música, per tal de facilitar l'obertura de nous espais i el trasllat i el traspàs de llicències, sempre que es donin les condicions adequades per fer-ho i responent a l'interès de les activitats que duen a terme aquests espais.

- Valorar l'establiment de preus específics, més accessibles, per a les iniciatives culturals d'interès públic que es vulguin difondre en els espais de publicitat regulada per l'Ajuntament.
- Definir zones urbanes on es podrien ubicar nous espais musicals i d'arts en viu sense generar conflictes amb el veïnat.
- Assegurar que la planificació de nous espais públics té en compte la seva possible utilització per fer-hi activitats culturals, amb les mesures de seguretat i les instal·lacions, els equips i la flexibilitat adequats.
- Establir mecanismes que permetin gestionar conflictes derivats dels usos culturals de la ciutat i que garanteixin equitat i un tracte adequat tant per als veïns com per als agents culturals.

El Consell de la Cultura de Barcelona pot tenir un paper important a l'hora de fer seguiment de l'adopció i l'aplicació d'aquestes mesures.

L'Ajuntament com a garant de bones pràctiques (o “pràctiques inspiradores”)

En la seva actuació, l'Ajuntament de Barcelona i l'ICUB haurien d'esdevenir un exemple de “bones pràctiques” o “pràctiques inspiradores” en l'aplicació de l'especificitat de la cultura, tant quan intervenen com a operadors culturals de manera directa (polítiques de foment) com quan regulen o donen suport al sistema cultural local (polítiques de servei).

36

Això es podria traduir en mesures com les següents:

- Definir criteris clars i transparents sobre la contractació laboral o mercantil d'artistes i professionals de la cultura i establir models de contracte laboral i mercantil que s'apliquin de manera regular.
- Establir tarifes dignes de retribució d'artistes i professionals de la cultura.
- Reconèixer, d'una manera adequada, els períodes de recerca i desenvolupament artístics dels projectes encarregats per l'Administració municipal.
- Establir, en les licitacions i externalitzacions de serveis culturals o socioculturals, unes condicions de contractació que permetin a les empreses subcontractades complir la norma i garantir bones pràctiques en la prestació dels serveis i en el seu tracte amb artistes, professionals de la cultura i altres agents implicats.
- Establir criteris o clàusules perquè les entitats o empreses que reben suport de l'Administració compleixin determinades condicions, com ara el compliment dels convenis existents o la contractació laboral en els casos en què escaigui, i assegurar que les condicions de finançament contribueixen a complir aquestes condicions.
- Formalitzar els criteris de bones pràctiques establerts, informar-ne els sectors professionals i empresarials i consensuar-los-hi sempre que escaigui, i vetllar perquè perdurin i es revisin quan correspongui.
- Fomentar la formació, la sensibilització, la recerca i el coneixement sobre la realitat dels sectors culturals, les seves especificitats i la normativa aplicable, dins l'Admi-

nistració (tant en els serveis pròpiament culturals com en altres que s'hi relacionin o els afectin mitjançant la seva acció) i entre els agents culturals.

El Consell de la Cultura de Barcelona pot tenir un paper important a l'hora de fer seguiment de l'adopció i l'aplicació d'aquestes mesures.

Normativa d'àmbit estatal

L'Administració de l'Estat hauria de vetllar per reconèixer i aplicar l'especificitat de la cultura en els àmbits següents:

- Desplegar les mesures pendents en l'Estatut de l'artista mitjançant un procés que assegurí la participació dels sectors culturals afectats i la implicació dels ministeris i els organismes públics responsables d'implantar la normativa.
- Adaptar els models de contractació laboral i mercantil a la realitat dels sectors culturals reconeixent la diversitat de casos existent, que requereix tractaments adequats, i reconeixent, alhora, alguns aspectes que caracteritzen l'ocupació en molts sectors culturals, com la intermitència o la discontinuïtat de les contractacions en el cas dels contractes laborals o els riscos d'anul·lació d'espectacles en el cas dels contractes mercantils.
- Adaptar les quotes d'autònoms a la realitat dels sectors culturals per tal de fer-hi una fórmula adequada i que no comporti precarietat.
- Afavorir la negociació de convenis col·lectius o altres mecanismes que permetin establir condicions de treball adequades a la realitat dels sectors culturals i que permetin la participació, en la negociació, de les associacions i els col·lectius professionals afectats.
- Adaptar la normativa de prevenció de riscos laborals a la realitat específica dels sectors culturals.
- Reconèixer cicles de cotització fiscal adequats a la temporalitat dels ingressos dels artistes i altres professionals de la cultura.
- Incloure tots els sectors culturals en la deducció de despeses fetes en projectes culturals que estableix la Llei sobre l'impost de societats.
- Introduir millores en la Llei de l'IVA que podrien suposar la inclusió, en el tipus reduït, d'algunes formes artístiques i activitats culturals que ara no s'hi inclouen.

En les seves relacions amb l'Administració de l'Estat, l'Ajuntament de Barcelona i l'ICUB haurien de fer arribar aquestes demandes i insistir especialment en la necessitat que es continuï desplegant l'Estatut de l'artista.

Normativa d'àmbit català

La Generalitat de Catalunya i el Parlament de Catalunya haurien de vetllar per reconèixer i aplicar l'especificitat de la cultura en els àmbits següents:

- Reconèixer, en el marc de la Llei d'espectacles públics i activitats recreatives, els concerts com a "activitat recreativa musical *cultural*", per tal de distingir les sales

que funcionen com a discoteca i les que programen artistes amb vocació de contribuir a la diversitat.

- Revisar el Decret 112/2010 derivat de la mateixa Llei per tal que les carpes de circ passin una homologació centralitzada i no calgui tramitar permisos diferents cada cop que s'han d'instal·lar en un nou municipi.

L'Ajuntament de Barcelona i l'ICUB haurien de fer arribar aquestes demandes en les seves relacions amb les institucions catalanes.

El rol dels agents culturals

Per tal d'afavorir la millora en el tractament de les especificitats de la cultura, els agents culturals de Barcelona haurien de vetllar pel següent:

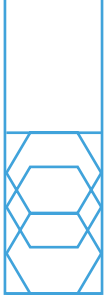
- Enfortir l'estructuració dels agents culturals (professionals, empreses, associacions, etc.) dins de cada sector i de manera intersectorial, i vetllar per establir agendes de prioritats compartides que facilitin la interlocució amb les institucions públiques.
- Fomentar la formació i el coneixement al voltant dels drets, de les normatives i les polítiques aplicables i dels reptes existents en matèria jurídica.

Observacions generals

L'Ajuntament de Barcelona, l'ICUB, el Consell de la Cultura i els agents culturals de la ciutat haurien de considerar, en els àmbits de competència respectius, les recomanacions següents:

- Establir espais de diàleg entre les administracions i els sectors professionals que afavoreixin els punts de trobada i permetin un millor coneixement de la casuística de cada sector, així com dels aspectes comuns.
- Incrementar els recursos públics i privats destinats a la cultura per tal de garantir una vida cultural dinàmica i diversa i unes condicions de treball i de desenvolupament organitzatiu adequades a les característiques dels sectors culturals.
- Fomentar l'accés i la contribució de tota la ciutadania a la vida cultural com a mecanisme per garantir una vida cultural més dinàmica, inclusiva, diversa i sostenible.
- Considerar una simplificació d'alguns tràmits administratius per adaptar-los a les capacitats i característiques dels agents culturals (i, quan correspongui, d'altres sectors), garantint sempre una transparència i una rendició de comptes adequades.
- Analitzar els efectes de la IA en la vida cultural, mitjançant un diàleg en el qual participin tots els agents afectats, i estudiar la necessitat d'incorporar les especificitats de la cultura en les normatives que hi facin referència.

De manera més general, el Consell de la Cultura també podria fer seguiment de les recomanacions presentades en aquest informe, establir-hi prioritats i valorar si hi ha qüestions que requereixin un aprofundiment.

Referències principals

- › Ajuntament de Barcelona (1999). Ordenança municipal dels usos del paisatge urbà de la ciutat de Barcelona, aprovada el 26/3/1999, amb text consolidat el 31 de desembre de 2014, disponible a: https://w110.bcn.cat/PaisatgeUrba/Continguts/Documents/Fitxers/OUPU_consolidada.pdf
- › Ajuntament de Barcelona (1998). Ordenança sobre l'ús de les vies i els espais públics de Barcelona, aprovada el 27/11/1998, text consolidat, disponible a: https://ajuntament.barcelona.cat/transparencia/sites/default/files/33.-_text_consolidat_ordenanca_uvep.pdf
- › Ajuntament de Barcelona (2011). Ordenança del medi ambient de Barcelona, aprovada el 25/2/2011, disponible a: <https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/handle/11703/86859>
- › Ajuntament de Barcelona (2005). Ordenança municipal d'activitats i d'intervenció integral de l'administració ambiental de Barcelona, aprovada el 13/4/2005, disponible a: <https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/handle/11703/89257>
- › Ajuntament de Barcelona (2019, revisió). Ordenança municipal de les activitats i dels establiments de concurrència pública, disponible a: <https://ajuntament.barcelona.cat/transparencia/ca/modificacio-ordenanca-concurrencia-publica>
- › Blesa Cábez, E.; Mayoral, V. (2024). *Guia per a una remuneració digna del treball artístic*, PAAC, disponible a: https://paac.cat/site/assets/files/4941/guia_per_a_una_remuneracio_digna_del_treball_artistic_ca.pdf
- › Cervantes, X. (2017). "L'Ajuntament de Barcelona assumirà criteris justos en la contractació de músics", *Ara*, 18 d'abril, disponible a: https://www.ara.cat/cultura/lajuntament-barcelona-assumira-criteris-contractacio_1_1367219.html
- › Consell Nacional de la Cultura i de les Arts (2014). *36 propostes per a la millora de la condició professional en el món de la cultura*, CoNCA, disponible a: https://conca.gen-cat.cat/web/.content/arxius/publicacions/36_propostes_millora_professional/CONCA_36PROPOSTESV503_format1_1_.pdf
- › Costa Hoyuela, O. (2023). "Els reptes de les sales de concerts: del soroll a la competència dels festivals", *3Cat Notícies*, 25 de juny, disponible a: <https://www.3cat.cat/324/els-reptes-de-les-sales-de-concerts-del-soroll-a-la-competencia-dels-festivals/noticia/3236249/>
- › Govern espanyol (2024). "El Estatuto del Artista avanza con la aprobación de la reforma del IRPF que contempla la intermitencia de los trabajadores de la cultura", *La Moncloa - Notas de Prensa*, 21 de novembre, disponible a: <https://www.lamoncloa.gob.es/serviciosdeprensa/notasprensa/cultura/paginas/2024/211124-reforma-irpf-estatuto-artista.aspx>
- › Meissnitzer, H.; Dennett, T. (coord.). (2023). *The status and working conditions of artists and cultural and creative professionals*, Comissió Europea, disponible a: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/01fafa79-1a13-11ee-806b-01aa75ed71a1/language-en>
- › Moraga, E. (2024). "La contractació dels músics en el context artístic i la seva protecció social. Identificació i anàlisi de les mesures proposades, debatudes, negociades, adoptades o pendent d'adopció la passada legislatura en l'àmbit estatal". Institut Català de les

Empreses Culturals (ICEC), disponible a https://icec.gencat.cat/web/.content/organisme/transparencia/pdfs_estudis/2024-Estudi-contractacio-musics_cat.pdf

- › Oficina de la Nit de Barcelona (2025). *Mesura de govern “Iniciatives per a la gestió integral de la nit 2025-2027”*, versió preliminar, disponible a: <https://ajuntament.barcelona.cat/premsa/wp-content/uploads/2025/05/mesura-en-PDF.pdf>
- › Parlament Europeu (2023). “El PE pide mejorar las condiciones laborales de los artistas y trabajadores culturales”, nota de premsa, 21 de novembre, disponible a: <https://www.europarl.europa.eu/news/es/press-room/20231117IPR12106/pe-pide-mejorar-las-condiciones-laborales-de-artistas-y-trabajadores-culturales>
- › Sound Diplomacy (2019). *The music cities manual: Your comprehensive guide to building music cities*. Sound Diplomacy, disponible a: <https://www.sounddiplomacy.com/reports/the-music-cities-manual>
- › UNESCO (2005). Convenció sobre la protecció i la promoció de la diversitat de les expressions culturals, versió no oficial en català disponible a: https://interaccio.diba.cat/sites/interaccio.diba.cat/files/convencio_diversitat.pdf
- › UNESCO (2023). “*Empowering creativity. Implementing the UNESCO 1980 Recommendation concerning the status of the artist. 5th global consultation*”, UNESCO. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000387452>
- › Villarroja, A. (2025), “The value of cultural work: Perceptions from cultural professionals in Spain”, *The Journal of Arts Management, Law, and Society*, 55(2), p. 94-115, <https://www.tandfonline.com/eprint/2ESIDCTA4FZTC3BMRG2X/full?target=10.1080/10632921.2025.2480587#abstract>

Llista de persones que han participat en l'elaboració d'aquest informe

Grup pilot

- › Ester Bonal, presidenta del Comitè Executiu del Consell de la Cultura de Barcelona
- › Montserrat Bou, gestora cultural
- › Roser Capellades, Institut de Cultura de Barcelona (ICUB)
- › Laura Franquet, Institut de Cultura de Barcelona (ICUB)
- › Daniel García Andújar, col·laborador habitual de la Plataforma Assembleària d'Artistes de Catalunya (PAAC)
- › Abel Garriga, advocat especialista en propietat intel·lectual i sector cultural de Garriga Advocats
- › Andrea Leunda, advocada especialitzada en l'àmbit cultural i de les arts, assessora habitual de l'Associació de Professionals de Circ de Catalunya (APCC), l'Associació de Professionals de la Dansa de Catalunya (APdC) i el Sindicat de Músics Activistes de Catalunya (SMAC!)
- › Oriol Martí, Institut de Cultura de Barcelona (ICUB)
- › Pep Montes, Associació Catalana d'Empreses del Lleure (ACELLEC)
- › Lucía Piedra, membre del Comitè Executiu del Consell de la Cultura de Barcelona
- › David Roselló / Cristina Cinelli, Associació de Professionals de la Gestió Cultural (APGCC)
- › Eva Sòria, Institut de Cultura de Barcelona (ICUB)
- › Isabel Vidal, presidenta de l'Associació d'Empreses de Teatre de Catalunya (ADETCA)
- › Anna Villarroya, directora del Centre de Recerca en Informació, Comunicació i Cultura de la Universitat de Barcelona

Persones entrevistades

- › Guillem Arnedo i Àngels Civit, Ass. de Músics de Jazz i Música Moderna de Catalunya (AMJM)
- › Montserrat Bou, gestora cultural
- › Cristina Calvet, advocada especialitzada en el sector cultural i en drets de la propietat intel·lectual i en contractació pública i laboral
- › Natalia Carminati, Plataforma Assembleària d'Artistes de Catalunya (PAAC)
- › Àlex Casanovas, Associació de Professionals de la Interpretació i la Direcció de Catalunya (AADPC)

- › Albert Costa, Sindicat de Músics Activistes de Catalunya (SMAC!)
- › Eva Faustino, Associació de Productors i Editors Fonogràfics i Videogràfics de Catalunya (APECAT)
- › Jerónimo Forteza i Marta Piñol, Associació de Professionals de la Dansa de Catalunya (APdC)
- › Daniel Garcia Andújar, Plataforma Assembleària d'Artistes de Catalunya (PAAC)
- › Abel Garriga, advocat especialista en propietat intel·lectual i sector cultural de Garriga Advocats
- › Josep Lafarga, Gremi d'Editors de Catalunya
- › Andrea Leunda, advocada especialitzada en l'àmbit cultural i de les arts, assessora habitual de l'Associació de Professionals de Circ de Catalunya (APCC), l'Associació de Professionals de la Dansa de Catalunya (APdC) i el Sindicat de Músics Activistes de Catalunya (SMAC!)
- › Raül Marín Fernández, Associació de Professionals de la Gestió Cultural de Catalunya (APGCC)
- › Vicente Matallana, LaAgencia
- › Montserrat Moliner, professional independent
- › Ricard Panadès i Cristina Tascon, Associació de Professionals de Circ de Catalunya (APCC)
- › Rosa M. Provencio, Ens de l'Associacionisme Cultural Català, i Roger Gispert, Coordinadora de Colles Castelleres de Catalunya (entrevista conjunta)
- › Lluís Torrents, Associació de Sales de Concerts de Catalunya (ASACC)
- › Isabel Vidal, Associació d'Empreses de Teatre de Catalunya (ADETCA)

Grups de treball

- › Toni Albaladejo, Associació d'Empreses de Teatre de Catalunya (ADETCA)
- › Guillem Arnedo, Ass. de Músics de Jazz i Música Moderna de Catalunya (AMJM)
- › Ester Bonal, Comitè Executiu del Consell de la Cultura de Barcelona
- › Montserrat Bou, gestora cultural
- › Cristina Calvet, advocada especialitzada en el sector cultural i en drets de la propietat intel·lectual i en contractació pública i laboral
- › Roser Capellades, Institut de Cultura de Barcelona (ICUB)
- › Cristina Cinelli, Associació de Professionals de la Gestió Cultural de Catalunya (APGCC)
- › Àngels Civit, Ass. de Músics de Jazz i Música Moderna de Catalunya (AMJM)
- › Albert Costa, Sindicat de Músics Activistes de Catalunya (SMAC!)

- › Eva Faustino, Associació de Productors i Editors Fonogràfics i Videogràfics de Catalunya (APECAT)
- › Abel Garriga, advocat especialista en propietat intel·lectual i sector cultural de Garriga Advocats
- › Roger Gispert, Coordinadora de Colles Castelleres de Catalunya
- › Andrea Leunda, advocada especialitzada en l'àmbit cultural i de les arts, assessora habitual de l'Associació de Professionals de Circ de Catalunya (APCC), l'Associació de Professionals de la Dansa de Catalunya (APdC) i el Sindicat de Músics Activistes de Catalunya (SMAC!)
- › Carme Melús, Barcelona Film Commission, Institut de Cultura de Barcelona (ICUB)
- › Ascensi Mir, Institut de Cultura de Barcelona (ICUB)
- › Pep Montes, Associació Catalana d'Empreses del Lleure (ACELLEC)
- › Jordi Mullor, Agrupació del Bestiari Festiu i Popular de Catalunya
- › Ricard Panadès, Associació de Professionals de Circ de Catalunya (APCC)
- › Eva Sòria, Institut de Cultura de Barcelona (ICUB)
- › Lluís Torrents, Associació de Sales de Concerts de Catalunya (ASACC)
- › Xavier Urbano, Quesoni - Cooperativa, Cultura i So
- › Isabel Vidal, Associació d'Empreses de Teatre de Catalunya (ADETCA)

Equip de consultoria (Trànsit Projectes / Bissap Lab)

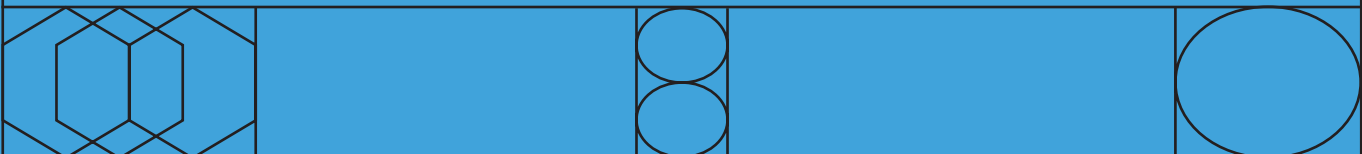
- › Jordi Baltà
- › Víctor Baraldés
- › Jaume Colomer
- › Àngel Mestres

Annex

Anàlisi inicial del marc normatiu sobre les especificitats de la cultura en la legislació

Trànsit Projectes
Gener del 2025

INTRODUCCIÓ P.47

1. ÀMBIT TRIBUTARI

- 1.1. Retenció a compte de l'IRPF de rendiments d'imports petits P.48
- 1.2. Irregularitat en els ingressos P.49
- 1.3. Futura reforma de l'IRPF pel que fa als rendiments irregulars dels artistes P.51
- 1.4. Limitacions fiscals en la deducció de despeses en el sector cultural P.51
- 1.5. Limitacions de l'article 36 de la Llei de l'Impost sobre Societats P.52
- 1.6. Exempts d'aplicar l'IVA P.52
- 1.7. Reducció del tipus impositiu a actuacions i manifestacions artístiques P.54
- 1.8. Definició d'art en la legislació P.55
- 1.9. Especificitats i actualització d'epígrafs P.56
- 1.10 Llei de mecenatge i el suport privat al sector cultural P.57

2. ÀMBIT LABORAL

- 2.1. Estatut dels Treballadors i el Reial Decret 1435/1985, pel qual es regula la relació laboral especial dels artistes en espectacles públics P.59
- 2.2. Adaptació de l'àmbit d'aplicació a la realitat del sector P.59
- 2.3. Lluita contra la concatenació de contractes temporals P.60
- 2.4. Intermitència i discontinuïtat laboral P.61
- 2.5. Indemnització per acabament de contracte de durada determinada P.61
- 2.6. Condicions especials en la prestació d'atur i cotització dels artistes i tècnics P.62
- 2.7. Quota reduïda pels autònoms artistes amb ingressos inferiors a 3.000 euros anuals P.62
- 2.8. Representativitat sindical i convenis col·lectius P.63
- 2.9. Períodes d'inactivitat P.63
- 2.10. Compatibilitat entre la pensió de jubilació i l'activitat artística P.64
- 2.11. Empreses de facturació i cooperatives d'artistes P.67
- 2.12. Prevenció de riscos laborals i la especificitat dels sectors culturals P.67

3. ÀMBIT EDUCATIU

- 3.1. La nova Llei d'ensenyaments artístics P.69

4. CONTRACTACIÓ PÚBLICA

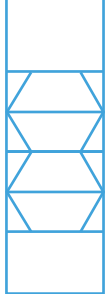
- 4.1. Contractació pública d'artistes: els tres pressupostos P.72
- 4.2. Irregularitats en la contractació pública d'artistes P.72

5. URBANISME I LLICÈNCIES D'ACTIVITAT

- 5.1 Limitacions normatives per a activitats culturals d'iniciativa privada a la via pública P.74
- 5.2 Manca de normativa específica per a la visibilitat i accessibilitat de les façanes dels espais culturals de Barcelona P.76
- 5.3 Dificultats normatives en l'obertura i manteniment de sales de música a Barcelona P.77

6. DRETS CULTURALS P.79

7. APUNTS SOBRE LES COMPETÈNCIES DE CATALUNYA EN MATÈRIA DE CULTURA P.87

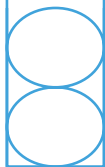
Introducció

Aquest document té com a objectiu oferir un mapatge senzill de la legislació vinculada al sector cultural, segons àmbits clau: tributari, laboral, educatiu, contractació pública, urbanisme i drets culturals. També inclou un breu i darrer punt que recull les competències específiques de la comunitat autònoma de Catalunya.

Alguns àmbits es tracten de manera més exhaustiva que d'altres, ja que s'ha considerat que les problemàtiques principals que afecten els treballadors i professionals del sector es concentren, sobretot, en àmbits com el tributari o el laboral. Aquestes qüestions han estat també el focus de moltes polítiques culturals recents, com exemplifica l'Estatut de l'Artista. A més, s'incorpora un apartat que traça l'evolució històrica dels drets culturals fins a l'avantprojecte de la Llei de drets culturals de Catalunya, en què es posa de manifest l'esforç per desenvolupar un marc normatiu més adequat a les necessitats actuals del sector.

El mapatge normatiu analitza les legislacions existents, amb èmfasi en els articles i mancances que afecten específicament la cultura. Tot i això, no es pretén fer una classificació exhaustiva sobre si aquestes normes s'han desenvolupat i aplicat adequadament. Al llarg del document s'apunta si disposen de desenvolupament reglamentari i les possibles aplicacions que podrien tenir. Tanmateix, és complicat determinar si s'apliquen de manera satisfactòria o si, al contrari, pateixen deficiències derivades de factors externs o del desconeixement dels agents del sector cultural. L'exercici d'entrevistes i consultes realitzat en el marc del projecte del Consell de la Cultura de Barcelona i l'Institut de Cultura de Barcelona (ICUB) ha de permetre complementar l'anàlisi jurídica amb una detecció d'aquestes problemàtiques. En qualsevol cas, a l'hora de revisar l'informe s'hi han incorporat alguns elements de la normativa no detectats en l'anàlisi inicial i que s'han identificat a través de les entrevistes.

A continuació, es presenta el mapatge normatiu sobre les especificitats de la cultura en la legislació vigent. Aquest document és, necessàriament, producte del moment en què s'ha elaborat, atès que el marc jurídic es troba en una evolució constant. Se n'ha fet una primera versió entre juliol i agost de 2024 i s'ha revisat entre desembre de 2024 i gener de 2025, tot tenint en compte especialment les qüestions detectades durant les entrevistes fetes la tardor de 2024. Seria convenient mantenir una observació regular dels canvis que es puguin produir al voltant d'aquestes temàtiques.

1 Àmbit tributari

La problemàtica tributària afecta de manera transversal el sector cultural i n'incideix especialment en els professionals, que sovint es veuen obligats a adoptar una relació mercantil en lloc d'una laboral per evitar que les entitats contractants assumeixin les obligacions pròpies d'una relació laboral convencional. Aquesta situació els obliga a registrar-se com a autònoms, amb les corresponents responsabilitats tributàries i administratives, com el pagament de cotitzacions a la Seguretat Social, l'acompliment de les obligacions fiscals, l'emissió de factures, la gestió de llibres de registre i la presentació de declaracions periòdiques.

A continuació, s'analitzen les normatives tributàries que aborden certes especificitats del sector cultural, tot i que sovint no s'alineen amb la realitat econòmica i professional d'aquest col·lectiu.

1.1 Retenció a compte de l'IRPF de rendiments d'imports petits

El 24 de gener de 2023, es va publicar al Butlletí Oficial de l'Estat (BOE) el **Reial decret 31/2023, que modifica el Reglament de l'impost sobre la renda de les persones físiques (IRPF)**, aprovat pel **Reial decret 439/2007**¹, per complir amb les mesures establertes a l'Estatut de l'Artista en matèria de retencions. Aquesta modificació afecta **l'apartat segon de l'article 86**, i redueix el tipus mínim de retenció aplicable als rendiments laborals de les persones artistes i tècnics auxiliars en arts escèniques, audiovisuals i musicals del 15% al 2%. Aquesta mesura complementa les disposicions del **Reial decret-llei 5/2022**², en establir un règim especial per als treballadors del sector cultural i artístic, amb l'objectiu de millorar-ne la situació tributària i laboral.

“Artículo 86. Tipo de retención.

(...) 2. El tipo de retención resultante de lo dispuesto en el apartado anterior **no podrá ser inferior al 2 por ciento** cuando se trate de contratos o relaciones de duración inferior al año **o deriven de una relación laboral especial de las personas artistas que desarrollan su actividad en las artes escénicas, audiovisuales y musicales, así como de las personas que realizan actividades técnicas o auxiliares necesarias para el desarrollo de dicha actividad**, ni inferior al 15 por ciento cuando los rendimientos del trabajo se deriven de otras relaciones laborales especiales de carácter dependiente. Los citados porcentajes serán el 0,8 por ciento y el 6 por ciento, respectivamente, cuando se trate de rendimientos del trabajo obtenidos en Ceuta y Melilla que se benefician de la deducción prevista en el artículo 68.4 de la Ley del Impuesto. (...)”³

¹ Real Decreto 439/2007, de 30 de marzo, por el que se aprueba el Reglamento del Impuesto sobre la Renta de las Personas Físicas y se modifica el Reglamento de Planes y Fondos de Pensiones, aprobado por Real Decreto 304/2004, de 20 de febrero.

laboral de carácter especial de las personas dedicadas a las actividades artísticas, así como a las actividades técnicas y auxiliares necesarias para su desarrollo, y se mejoran las condiciones laborales del sector.

² Real Decreto-ley 5/2022, de 22 de marzo, por el que se adapta el régimen de la relación

³ En aquest fragment i en els següents, les negretes són nostres i serveixen per assenyalar els elements més significatius de cada document.

El Reial decret 31/2023 també redueix el tipus de retenció del 15% al 7% per a les activitats econòmiques desenvolupades pels artistes, sempre que aquests hagin obtingut en el període impositiu anterior uns **ingressos inferiors a 15.000 €**, i que aquests representin la seva **font principal de renda**. Això deixa entreveure la consciència generalitzada de la precarietat d'aquests sectors, ja que poder aplicar una reducció només si els ingressos principals de l'artista han estat inferiors a 15.000 euros anuals evidencia la manca d'un suport estructural real per garantir la seva sostenibilitat econòmica.

“Artículo 95. Importe de las retenciones sobre rendimientos de actividades económicas

1. Cuando los rendimientos sean contraprestación de una actividad profesional, se aplicará el tipo de retención del 15 por ciento sobre los ingresos íntegros satisfechos.

(...) El tipo de retención será del 7 por ciento en el caso de rendimientos satisfechos a:
(...) **d) Contribuyentes que desarrollen actividades incluidas en los grupos 851, 852, 853, 861, 862, 864 y 869⁴ de la sección segunda y en las agrupaciones 01, 02, 03 y 05 de la sección tercera, de las Tarifas del Impuesto sobre Actividades Económicas, aprobadas junto con la Instrucción para su aplicación por el Real Decreto Legislativo 1175/1990, de 28 de septiembre, o cuando la contraprestación de dicha actividad profesional derive de una prestación de servicios que por su naturaleza, si se realizase por cuenta ajena, quedaría incluida en el ámbito de aplicación de la relación laboral especial de las personas artistas que desarrollan su actividad en las artes escénicas, audiovisuales y musicales, así como de las personas que realizan actividades técnicas o auxiliares necesarias para el desarrollo de dicha actividad, siempre que, en cualquiera de los supuestos previstos en esta letra, el volumen de rendimientos íntegros del conjunto de tales actividades correspondiente al ejercicio inmediato anterior sea inferior a 15.000 euros y represente más del 75 por ciento de la suma de los rendimientos íntegros de actividades económicas y del trabajo obtenidos por el contribuyente en dicho ejercicio.** Para la aplicación de este tipo de retención, los contribuyentes deberán comunicar al pagador de los rendimientos la concurrencia de dichas circunstancias, quedando obligado el pagador a conservar la comunicación debidamente firmada.

49

1.2 Irregularitat en els ingressos

Els ingressos dels artistes són sovint irregulars, amb desfasaments entre el cobrament i l'obligació de tributar. Aquesta situació és especialment problemàtica en projectes prolongats, com els d'artistes visuals, que han de tributar en un sol exercici per ingressos generats en diversos anys. Per a actors, músics i altres professionals, com els del circ, la discontinuïtat en la contractació també comporta certa problemàtica.

⁴ En la sección segunda, los grupos 85 son “profesionales relacionados con el espectáculo” y los 86 son profesiones liberales, artísticas y culturales. En la sección tercera 01, “Actividades relacionadas con el cine, el teatro y el circo”; 02, “Actividades relacionadas con el baile”; 03, “Actividades relacionadas con la música” y 05, “Actividades relacionadas con espectáculos taurinos”.

La **Llei 35/2006**, de 28 de novembre, de l'impost sobre la renda de les persones físiques (IRPF), estableix en l'**article 28** que, per calcular el rendiment net de les activitats econòmiques, s'aplicaran les normes de l'impost sobre societats. Aquesta disposició implica que els professionals del sector cultural, com músics, actors, directors, ballarins i artistes de circ, han **de declarar els ingressos en el seu IRPF en el moment de prestar el servei**. Així mateix, els fotògrafs, artistes visuals i escriptors han de declarar els ingressos en el moment del lliurament de l'obra, **independentment del moment en què es faci efectiu el cobrament**.

En relació amb aquesta qüestió, l'**article 32** de la mateixa llei permet una reducció del 30% per als rendiments nets generats en un període superior a dos anys. No obstant això, aquesta reducció s'aplica rarament, ja que, segons la Direcció General de Tributs (DGT)⁵, no es pot aplicar als ingressos que, tot i haver-se generat en més de dos anys, no són extraordinaris si aquesta prolongació és una característica habitual de l'activitat. D'altra banda, el mateix article reconeix la possibilitat d'aplicar aquesta reducció en els casos que es qualifiquin reglamentàriament com a obtinguts de manera notòriament irregular en el temps.

“Artículo 32. Reducciones

1. Los **rendimientos netos con un período de generación superior a dos años**, así como aquellos que se **califiquen reglamentariamente como obtenidos de forma notoriamente irregular en el tiempo**, se reducirán en un **30 por ciento**, cuando, en ambos casos, se imputen en un único período impositivo.

La cuantía del rendimiento neto a que se refiere este apartado sobre la que se aplicará la citada reducción no podrá superar el importe de 300.000 euros anuales.

No resultará de aplicación esta reducción a aquellos rendimientos que, aun cuando individualmente pudieran derivar de actuaciones desarrolladas a lo largo de un período que cumpliera los requisitos anteriormente indicados, procedan del ejercicio de una actividad económica que de forma regular o habitual obtenga este tipo de rendimientos.”

El Reglament de l'IRPF, especificat en el Reial Decret 439/2007, enumera en l'**article 12** els treballs obtinguts de manera notòriament irregular que poden gaudir de la reducció del 30%. Tanmateix, l'única especificitat relacionada amb el sector cultural es troba a la lletra g) del mateix article, que fa referència als **“premios literarios, artísticos o científicos que no gocen de exención en este Impuesto”**. No obstant això, no s'inclou cap especificitat per a les rendes irregulars dels artistes o les contraprestacions econòmiques derivades de la cessió de drets de propietat intel·lectual.

En definitiva, els artistes es veuen obligats a tributar en un sol exercici per ingressos generats durant períodes més llargs, fet que crea una càrrega fiscal desproporcionada per a aquests professionals.

⁵ En aquest sentit es va pronunciar la DGT en la seva resolució a la consulta vinculant núm. V0008-00.

1.3 Futura reforma de l'IRPF pel que fa als rendiments irregulars dels artistes

El passat 21 de novembre de 2024, el Ministeri de Cultura va anunciar l'aprovació, al Congrés dels Diputats, d'una reforma significativa de l'IRPF que afecta els rendiments irregulars dels artistes mencionats anteriorment. Aquesta reforma s'inscriu en el marc del desenvolupament de l'Estatut de l'Artista.

La modificació normativa principal consisteix en la introducció d'una exempció fiscal del **30%** per a rendiments considerats irregulars en el temps, aplicable a creadors i als drets de propietat intel·lectual. Aquesta mesura s'ha implementat mitjançant una reforma de la Llei 35/2006, de l'IRPF, incloent-hi dins de les rendes irregulars les derivades de les activitats artístiques.

La reforma aborda un problema estructural del sector cultural: la irregularitat dels ingressos dels artistes, sovint generada pel temps necessari per desenvolupar projectes i la naturalesa puntual dels seus treballs. Aquest fet provoca que, dins una tarifa progressiva, les rendes es vegin sotmeses a una càrrega fiscal desproporcionada. Amb la nova regulació, s'estableix una reducció del **30%** sobre els rendiments del treball o activitats econòmiques, sempre que aquests superin el **130% de la mitjana dels rendiments obtinguts en els tres últims anys**.

Aquest ajust fiscal busca alleugerir la pressió tributària sobre els artistes, ja que s'adapta millor a les particularitats del sector cultural i promou una fiscalitat més equitativa.

1.4 Limitacions fiscals en la deducció de despeses en el sector cultural

51

La inspecció fiscal no accepta certs conceptes de despesa, fet que afecta especialment la producció cultural. Despeses essencials, com el vestuari per a obres de teatre, circ o cinema, així com els costos associats a la producció escènica, sovint no es consideren deduïbles.

La normativa general sobre les despeses deduïbles es regula mitjançant la Llei 27/2014, de 27 de novembre, sobre l'impost de societats (LIS), que defineix els conceptes de despesa deduïbles per a empreses professionals. L'article 10 de la LIS estableix que les despeses han de ser necessàries per a l'activitat econòmica i estar justificades documentalment. En resum, per tal que una despesa sigui deduïble, ha de tenir una relació directa amb l'activitat econòmica, estar justificada mitjançant factura i registrada a la comptabilitat oficial. De manera similar, la Llei de l'impost sobre la renda de les persones físiques (LIRPF) estableix criteris paral·lels per als professionals autònoms, i el Reial decret 439/2007, de 30 de març, defineix conceptes com les despeses deduïbles dels autònoms (lloguer, subministraments, dietes, etc.).

Algunes resolucions de la DGT especifiquen que despeses com el vestuari o la decoració només poden ser deduïbles si són necessàries i s'utilitzen exclusivament per a l'activitat professional. Per exemple, en la consulta vinculant V1148-15, de 7 d'abril de 2015, un professional de la dansa va plantejar la deduïbilitat de les despeses en vestuari específic per a les seves actuacions. La DGT va concloure que aquestes despeses poden ser deduïbles sempre que es tracti de peces que, per les seves característiques, no es puguin utilitzar fora de l'activitat professional.

1.5 Limitacions de l'article 36 de la Llei de l'impost sobre societats

L'article 36 de la LIS regula les deduccions fiscals per fomentar sectors específics com el **cinema, les sèries audiovisuals i els espectacles en viu d'arts escèniques i musicals**. Tot i ser una eina valuosa per a aquestes indústries, presenta **limitacions significatives** que dificulten l'ampliació dels beneficis fiscals a altres manifestacions culturals.

Un dels obstacles principals són els **requisits administratius**, com la necessitat d'obtenir certificats de nacionalitat i de caràcter cultural emesos per organismes oficials com l'ICAA o l'INAEM. Aquesta exigència **complica l'accés de petites produccions independents**, especialment aquelles amb menys recursos administratius. A més, el criteri d'adequació a la "realitat cultural espanyola" restringeix l'elegibilitat de projectes amb **vocació internacional** o orientats a la diversitat cultural.

L'article exclou sectors importants com la **producció fonogràfica** o l'**art contemporani**, malgrat la seva rellevància cultural i els seus possibles elevats costos de producció. Per exemple, la música enregistrada de **cultures minoritàries**, essencial per preservar la diversitat cultural, queda fora dels incentius fiscals previstos.

Per millorar l'eficàcia de l'article 36, es podria pensar en:

- **Ampliar-ne l'abast** per incloure altres formes de producció cultural, com la música enregistrada o l'art contemporani.
- **Flexibilitzar els requisits administratius** per reduir la càrrega burocràtica i facilitar l'accés a petites produccions.
- Revisar el concepte de "cultura nacional" per adoptar una perspectiva **més inclusiva** i adaptable a la diversitat cultural contemporània.

52

1.6 Exempts d'aplicar l'IVA

L'article 20.1 de la Llei 37/1992, de 28 de desembre, de l'impost sobre el valor afegit (LIVA), determina les operacions que estan exemptes d'IVA. Entre elles hi ha dos supòsits que afecten directament el sector cultural, els punts 14º i 26º.

i) 20.1.14º LIVA

*"Las prestaciones de servicios que a continuación se relacionan efectuadas **por entidades de Derecho público o por entidades o establecimientos culturales privados de carácter social**:*

- a) Las propias de **bibliotecas, archivos y centros de documentación**.
- b) Las **visitas a museos, galerías de arte, pinacotecas, monumentos, lugares históricos, jardines botánicos, parques zoológicos y parques naturales** y otros espacios naturales protegidos de características similares.
- c) Las **representaciones teatrales, musicales, coreográficas, audiovisuales y cinematográficas**.
- d) La organización de exposiciones y manifestaciones similares."

Aquesta exempció implica que les entitats que compleixen els requisits perquè hom les consideri de caràcter social no han de cobrar IVA en les entrades o serveis relacionats

amb aquestes activitats exemptes. Tanmateix, és important destacar que **aquestes entitats tampoc poden deduir l'IVA suportat en les seves compres relacionades amb les activitats exemptes**. Això pot arribar a convertir l'IVA suportat en un cost addicional per a l'entitat.

Els **requisits per ser «entitat o establiment de caràcter social»** estan en l'**art. 20.3** de la Llei de l'IVA, que, en concret, diu el següent:

- 1.º *Carecer de finalidad lucrativa y dedicar, en su caso, los beneficios eventualmente obtenidos al desarrollo de actividades exentas de idéntica naturaleza.*
- 2.º *Los cargos de presidente, patrono o representante legal deberán ser gratuitos y carecer de interés en los resultados económicos de la explotación por sí mismos o a través de persona interpuesta.*
- 3.º *Los socios, comuneros o partícipes de las entidades o establecimientos y sus cónyuges o parientes consanguíneos, hasta el segundo grado inclusive, no podrán ser destinatarios principales de las operaciones exentas ni gozar de condiciones especiales en la prestación de los servicios.*

Per exemple, el simple fet de fer representacions teatrals sent una associació cultural no dona dret a l'exempció directament; ja que l'activitat, si té finalitat lucrativa, es pot considerar cultural, però és lucrativa, al cap i a la fi.

No és obligatori obtenir un reconeixement previ de l'Agència Tributària per aplicar aquestes exempcions: les entitats poden sol·licitar un reconeixement explícit per a més seguretat. Aquest reconeixement serà vinculant mentre l'entitat continuï complint amb els requisits. L'element complicat i que fa confusa l'aplicació d'aquesta exempció és que aquestes entitats culturals de caràcter social poden tenir tant activitats subjectes com no subjectes a l'IVA. En aquests casos, han d'aplicar la **prorrata de l'IVA** per a les liquidacions trimestrals, diferenciant entre les activitats exemptes i les no exemptes.

53

ii) 20.1.26 (LIVA)

*Los **servicios profesionales, incluidos aquellos cuya contraprestación consista en derechos de autor**, prestados por artistas plásticos, escritores, colaboradores literarios, gráficos y fotográficos de periódicos y revistas, compositores musicales, autores de obras teatrales y de argumento, adaptación, guión y diálogos de las obras audiovisuales, traductores y adaptadores.*

Aquesta norma implica que els professionals del sector cultural que reben drets d'autor com a contraprestació pels seus serveis estan exemptes de repercutir l'IVA en les seves factures. Així, artistes plàstics, escriptors, il·lustradors, fotògrafs, guionistes i compositors poden beneficiar-se d'aquesta exempció. En canvi, altres professionals de la cultura com ara actors, ballarins, artistes de circ, intèrprets musicals, tècnics o regidors no hi queden inclosos, i han de repercutir l'IVA en les seves factures.

Els **escenògrafs, crítics d'art i comissaris es troben en una situació ambigua**, ja que, en funció de com es consideri la seva feina, poden o no estar exemptes d'IVA. Si un escenògraf es considera "autor", els seus serveis podrien estar exemptes, però, si no és així, ha de repercutir l'IVA. Els crítics d'art, si es consideren escriptors o col·laboradors literaris per diaris o revistes, poden sol·licitar l'exempció, però si la seva col·laboració és per una pàgina web d'art, han de repercutir l'IVA.⁶

⁶ Sentència del Tribunal Superior de Justícia de Madrid de 25/10/2007

A més, actualment, qualsevol venda d'una obra està subjecta a l'IVA, la qual cosa genera situacions confuses, com el fet que un artista visual hagi de tributar per la venda de la seva obra, però, en canvi, per la prestació dels seus serveis no hagi de repercutir l'impost.

Amb l'exempció de la prestació de serveis professionals, no poden deduir l'IVA suportat. L'IVA només es pot deduir si es repercuteix aquest impost en l'activitat. Per tant, si les operacions estan subjectes a l'IVA (com la venda d'una obra d'art), es pot deduir l'IVA suportat. Però, si les operacions n'estan exemptes (com les prestacions de serveis), no es pot deduir. Això encareix qualsevol bé o servei adquirit pel creador o artista en l'import de l'IVA suportat.

1.7 Reducció del tipus impositiu a actuacions i manifestacions artístiques

El **Reial decret llei 26/2018**, de 28 de desembre, va aprovar **mesures urgents per a la creació artística i la cinematografia**⁷, les quals introduïen modificacions importants en la Llei de l'IVA. Aquests canvis afecten específicament els serveis proporcionats per intèrprets, artistes, directors i tècnics quan són persones físiques que treballen com a intèrprets, artistes, directors i tècnics per a productors i organitzadors d'obres i espectacles culturals.

Amb aquesta normativa, es recupera l'aplicació del tipus reduït de l'impost per a aquests serveis essencials de la indústria cultural. Una de les mesures més destacades d'aquesta normativa és la redacció de l'**article 91. Uno. 2.13.** de la LIVA, que queda de la manera següent:

“Artículo 91 – Tipos impositivos reducidos.

[...] 13. Los prestados por intérpretes, artistas, directores y técnicos, que sean personas físicas, a los productores de películas cinematográficas susceptibles de ser exhibidas en salas de espectáculos y a los organizadores de obras teatrales y musicales”.

De la redacció d'aquest precepte es desprèn que, per beneficiar-se del tipus reduït de l'IVA cultural, cal complir una sèrie de requisits específics:

- Ser una persona física: Aquesta reducció de l'IVA només s'aplica a les operacions realitzades per persones físiques, és a dir, autònoms.
- Ser intèrpret, artista, director o tècnic: El servei principal ha de ser una actuació artística o treballs tècnics relacionats.
- Destinar el servei a organitzadors d'obres musicals/teatral o a productors de pel·lícules: Només es pot aplicar el tipus reduït del 10% de l'IVA als serveis pres-tats a entitats o persones que es dediquen a organitzar aquesta mena d'obres. Ho poden ser tant entitats públiques com privades.

⁷ Real Decreto-ley 26/2018, de 28 de diciembre, por el que se aprueban medidas de urgencia sobre la creación artística y la cinematografía.

Per tant, les entitats mercantils o civils no poden beneficiar-se de la reducció de l'IVA cultural. Aquesta reducció només s'aplica a persones físiques. Així, si la facturació es fa a través d'una empresa cultural, un segell discogràfic o una cooperativa, s'ha d'aplicar el 21% d'IVA.

També és interessant aclarir que els serveis d'altres professionals relacionats amb l'espectacle que no estan inclosos en les categories especificades (intèrprets, artistes, directors i tècnics), han de tributar al tipus general del 21%. Aquest seria el cas dels representants o agents d'artistes. No obstant això, la DGT (*consulta vinculant núm. V0113-20*) ha confirmat que, si una agència de *management* o *booking* assumeix la gestió i organització de l'espectacle, pot aplicar el tipus reduït del 10% d'IVA. Però, si la tasca del representant consisteix en la contractació dels artistes per facturar-ne posteriorment els serveis al promotor o productor de l'espectacle, ha d'aplicar un IVA del 21%.

Una altra especificitat que afecta el sector cultural és el fet que el **Reial decret llei 15/2020⁸ va reduir l'IVA dels llibres, diaris i revistes en format electrònic del 21% al 4%** per facilitar l'accés a aquests continguts digitals i eliminar la discriminació respecte als formats físics. La disposició final segona del RD-Llei 15/2020 modifica l'article 91 de la Llei de l'IVA per incloure aquestes operacions al tipus reduït del 4%. La redacció nova és:

“Artículo 91. Dos – Tipos impositivos reducidos.

[...] 2.º Los libros, periódicos y revistas, incluso cuando tengan la consideración de servicios prestados por vía electrónica, que no contengan única o fundamentalmente publicidad y no consistan íntegra o predominantemente en contenidos de vídeo o música audible, así como los elementos complementarios que se entreguen conjuntamente con aquellos mediante precio único.”

55

A més, la norma especifica que aquestes publicacions es consideren fonamentalment publicitàries quan més del 90% dels ingressos de l'editor proveniguin de publicitat. El RD-Llei 15/2020 també inclou una reducció del 4% per a partitures, mapes i quaderns de dibuix, excepte articles i aparells electrònics:

“Se considerarán comprendidos en este número los álbumes, las partituras, mapas y cuadernos de dibujo, excepto los artículos y aparatos electrónicos.”

1.8 Definició d'art en la legislació

En el nostre ordenament jurídic no hi ha una definició exacta de què constitueix una “obra d'art” o un “objecte d'art”, tot i que aquest terme s'utilitza sovint en les normes jurídiques. El dret tributari és una de les àrees del dret que més ha abordat aquesta qüestió, atesa la seva rellevància en els impostos que afecten la importació i l'exportació d'obres d'art.

La LIVA ofereix una definició basada en un llistat d'objectes que pretenen ajustar-se al concepte d'obra d'art. Aquesta definició es troba a l'article **136.1.2n de la LIVA**, que especifica el següent:

⁸ Real Decreto-ley 15/2020, de 21 de abril, de medidas urgentes complementarias para apoyar la economía y el empleo.

2.º Objetos de arte, los bienes enumerados a continuación:

- a) Cuadros, “collages” y cuadros de pequeño tamaño similares, pinturas y dibujos, realizados totalmente a mano por el artista, con excepción de los planos de arquitectura e ingeniería y demás dibujos industriales, comerciales, topográficos o similares, de los artículos manufacturados decorados a mano, de los lienzos pintados para decorados de teatro, fondos de estudio o usos análogos (código NC 9701).
- b) Grabados, estampas y litografías originales de tiradas limitadas a 200 ejemplares, en blanco y negro o en color, que procedan directamente de una o varias planchas totalmente ejecutadas a mano por el artista, cualquiera que sea la técnica o la materia empleada, a excepción de los medios mecánicos o fotomecánicos (código NC 9702 00 00).
- c) Esculturas originales y estatuas de cualquier materia, siempre que hayan sido realizadas totalmente por el artista; vaciados de esculturas, de tirada limitada a ocho ejemplares y controlada por el artista o sus derechohabientes (código NC 9703 00 00).
- d) Tapicerías (código NC 5805 00 00) y textiles murales (código NC 6304 00 00) tejidos a mano sobre la base de cartones originales realizados por artistas, a condición de que no haya más de ocho ejemplares de cada uno de ellos.
- e) Ejemplares únicos de cerámica, realizados totalmente por el artista y firmados por él.
- f) Esmaltes sobre cobre realizados totalmente a mano, con un límite de ocho ejemplares numerados y en los que aparezca la firma del artista o del taller, a excepción de los artículos de bisutería, orfebrería y joyería.
- g) Fotografías tomadas por el artista y reveladas e impresas por el autor o bajo su control, firmadas y numeradas con un límite de treinta ejemplares en total, sean cuales fueren los formatos y soportes.

56

Tal com es pot apreciar, la definició presenta una visió molt tradicional del concepte d'obra d'art. Tot i incloure disciplines com la pintura, l'escultura, la fotografia o el dibuix, no preveu altres formes artístiques, com ara les instal·lacions, la creació de vídeos, l'art en xarxa o altres expressions contemporànies que no es poden categoritzar fàcilment.

Això no només passa en la LIVA, sinó que la **Llei de l'impost sobre el patrimoni**⁹ ofereix, en l'article 19.2, una definició semblant, encara que més breu: “(...) se entenderá por: a) *Objetos de arte: Las pinturas, esculturas, dibujos, grabados, litografías u otros análogos, siempre que, en todos los casos, se trate de obras originales.*”. El resultat és una definició d'obra d'art molt associada als formats clàssics i de les belles arts que es manté rígid davant les “noves” pràctiques artístiques que formen part del circuit d'art contemporani.

1.9 Especificitats i actualització d'epígrafs

Qualsevol persona física o jurídica que desenvolupi una activitat professional, empresarial o artística a Espanya ha de donar-se d'alta en l'impost sobre activitats econòmiques (IAE). Les persones físiques estan exemptes de pagar-lo, excepte les entitats amb un volum de negoci anual igual o superior a 1.000.000 d'euros, les quals han de presentar el model 840. Aquesta exempció s'aplica durant els dos primers anys d'activitat.

⁹ Ley 19/1991, de 6 de junio, del Impuesto sobre el Patrimonio.

Tot i que els **autònoms** paguen l'IAE en casos excepcionals, **han de seleccionar l'epígraf corresponent a la seva activitat en donar-se d'alta**. En registrar-se a Hisenda amb el model 036 o 037, han d'especificar les activitats que exerciran, les quals han de coincidir amb els epígrafs del llistat de l'Agència Tributària. **Seleccionar l'epígraf adequat és crucial, ja que afecta impostos com l'IVA i l'IRPF i defineix les activitats que poden facturar legalment**. A més, és possible donar-se d'alta en diversos epígrafs, cosa que influeix en l'accés a ajudes, subvencions i cotitzacions de la Seguretat Social.

La Llei 31/2022 ¹⁰, de pressupostos generals de l'Estat per al 2023, ha modificat les tarifes de l'IAE i ha afegit nous grups, entre ells:

Grupo 861: *Pintores, Escultores, Ceramistas, Artesanos, Grabadores, Artistas Falleros y artistas similares. Cuota de: 115 euros.*

Grupo 864: *Escritores y guionistas. Cuota de: 115 euros.*

Grupo 869: *Otros profesionales relacionados con las actividades artísticas y culturales no clasificadas en la sección tercera. Cuota de: 115 euros.*

Grupo 889: *Guías de montaña. Cuota de: 126 euros.*

Grupo 034: *Compositores, letristas, arreglistas y adaptadores musicales. Cuota de: 100 euros.*

La inclusió de grups específics nous adaptats a les realitats del sector artístic, tot i que no tingui un impacte tributari real, és rellevant perquè l'Administració sovint estableix mesures de suport per a certs col·lectius, com ara subvencions, utilitzant els epígrafs de l'IAE com a referència. Per això, és important que cada autor o artista estigui classificat i donat d'alta correctament en epígrafs específics, en lloc d'estar en un epígraf genèric o de tancament, com acostumava a passar amb l'antic epígraf 861. La manca d'epígrafs especialitzats que reflecteixin la realitat del sector pot provocar exclusions injustes en l'aplicació de certs aspectes tributaris que requereixen una classificació específica en l'IAE.

57

1.10 Llei de mecenatge i suport privat al sector cultural

En **contrast amb els països de cultura anglosaxona**, on el finançament privat té un paper predominant en el sector cultural, a Catalunya, la **font de finançament principal prové dels fons públics**. Aquest enfocament està arrelat en una tradició de política cultural europea-continental que prioritza la subvenció estatal com a mitjà per fomentar la cultura.

Tot i que l'ajut i el suport que les institucions públiques brinden al sector cultural són inestimables, aquesta tradició ha derivat en incentius fiscals relativament escassos per als donants i inversors privats. Això contrasta amb els països anglosaxons, on els avantatges fiscals més generosos incentiven la inversió privada en cultura.

La gran dependència de les decisions polítiques i la disponibilitat de fons públics fa que el **sector cultural sigui vulnerable davant les fluctuacions econòmiques i polítiques**, la qual cosa en redueix la resiliència davant de possibles crisis financeres. Una revisió de

¹⁰ Ley 31/2022, de 23 de diciembre, de Presupuestos Generales del Estado para el año 2023.

les polítiques fiscals i de finançament podria afavorir que hi hagués més equilibri entre la participació pública i privada, per augmentar la sostenibilitat i l'eficiència del sector cultural. Precisament aquesta és una de les intencions reflectides en el **Reial decret-llei 6/2023¹¹**, el qual ha modificat la **Llei 49/2002¹²**, vigent durant més de 20 anys.

Aquest decret pretén millorar el règim fiscal de les entitats sense ànim de lucre i els incentius fiscals al mecenatge per establir un marc jurídic més adequat al desenvolupament del sector de la cultura. No obstant això, encara no constitueix una veritable motivació per al mecenatge si es compara amb països com el Regne Unit.

Alguns dels canvis principals d'aquesta legislació que pretenen respondre a les especificitats i necessitats del sector cultural són les següents:

En el cas de les **donacions efectuades per persones físiques**, la base de deducció augmenta de 150 € a 250 €, amb un percentatge de deducció del 80%. Això vol dir que si una persona fa una donació de 200 euros, pot deduir 160 euros del seu IRPF, de manera que el cost real de la donació és de només 40 euros. D'altra banda, els donatius que superin els 250 € tindran dret a una deducció del 40%, mentre que abans de la modificació legislativa era del 35% (**art. 19 de la Llei 49/2002**).

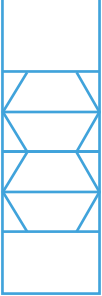
Per a les persones jurídiques, el percentatge de deducció en l'impost sobre societats passa del 35% al 40%, i el límit de la base imposable augmenta del 10% al 15% (**art. 20**).

Quan les **donacions són recurrents**, és a dir, es fan per la mateixa quantitat o una superior durant dos anys consecutius a la mateixa entitat sense ànim de lucre, la deducció és del 45% per a persones físiques, en comparació amb el 40% actual. Per a les persones jurídiques, aquest percentatge s'incrementa fins al 50% (**arts. 19 i 20**).

També s'ha ampliat la **definició de donació deduïble fiscalment** per incorporar la cessió d'ús de tota mena de béns mobles i immobles, així com la **donació de drets (art. 18)**. A més, s'inclou el concepte de conveni de col·laboració per a les aportacions en espècie i la prestació de serveis de forma gratuïta (**art. 25**).

¹¹ Real Decreto-ley 6/2023, de 19 de diciembre, por el que se aprueban medidas urgentes para la ejecución del Plan de Recuperación, Transformación y Resiliencia en materia de servicio público de justicia, función pública, régimen local y mecenazgo.

¹² Ley 49/2002, de 23 de diciembre, de régimen fiscal de las entidades sin fines lucrativos y de los incentivos fiscales al mecenazgo.

2 Àmbit laboral

La situació laboral de les persones que treballen en el sector cultural sovint es relaciona amb termes com “precarietat” o “intermitència”. Algunes de les raons que expliquen aquesta situació són les relacions laborals encobertes sota contractes mercantils, la inadequació de la normativa a la realitat pràctica del sector i la manca de representació sindical i organitzativa per negociar convenis col·lectius sectorials.

A continuació, es presenten algunes de les especificitats normatives laborals que afecten el sector cultural:

2.1 Estatut dels treballadors¹³ i Reial decret 1435/1985, pel qual es regula la relació laboral especial dels artistes en espectacles públics

La primera especificitat del sector ja la va ser reconèixer el primer Estatut dels treballadors a Espanya¹⁴, en què l'article 2.1.e) considerava la **relació laboral de caràcter especial dels artistes en espectacles públics**. Aquesta especificitat es va establir en la **disposició addicional primera de la Llei 32/1984**, de 2 d'agost, sobre la modificació de determinats articles de l'Estatut dels treballadors. A conseqüència d'això, el govern va decidir regular aquest règim jurídic mitjançant un reial decret, la qual cosa va donar lloc al **Reial decret 1435/1985, d'1 d'agost, que regula la relació laboral especial dels artistes en espectacles públics**.

Aquest decret estava lluny de reflectir la realitat del sector cultural, ja que el seu **àmbit d'aplicació era molt limitat** i només reconeixia els artistes d'espectacles públics com els derivats d'una relació especial de treball entre artistes i un organitzador d'espectacles. Amb la voluntat d'actualitzar aquest decret i oferir una normativa més ajustada a la realitat, l'any 2022 es va aprovar el **Reial decret-Llei 5/2022, de 22 de març, pel qual s'adapta el règim de la relació laboral de caràcter especial de les persones dedicades a les activitats artístiques, així com a les activitats tècniques i auxiliars necessàries per al seu desenvolupament, i es milloren les condicions laborals del sector**.

2.2 Adaptació de l'àmbit d'aplicació a la realitat del sector

En aquest sentit, el Reial decret-Llei 5/2022 modernitza i amplia el **concepte d'activitat artística**, i fa referència a les activitats culturals en l'àmbit de les arts escèniques, audiovisuals i musicals, incorporant-hi, a més, les **persones que duen a terme activitats tècniques o auxiliars necessàries per al desenvolupament de l'activitat**. El nou article 1 en defineix l'àmbit d'aplicació de la manera següent:

¹³ Reial decret legislatiu 2/2015, de 23 d'octubre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei de l'Estatut dels treballadors.

¹⁴ Ley 8/1980, de 10 de marzo, del Estatuto de los Trabajadores.

“Artículo 1. Ámbito de aplicación.

Uno. El presente real decreto regula la relación especial de trabajo de las **personas artistas que desarrollan su actividad en las artes escénicas, audiovisuales y musicales, así como de las personas que realizan actividades técnicas o auxiliares necesarias para el desarrollo de dicha actividad**, a la que se refiere el artículo 2.1.e) del texto refundido de la Ley del Estatuto de los Trabajadores, aprobado por Real Decreto Legislativo 2/2015, de 23 de octubre.

Dos. Se entiende por relación especial de trabajo de las personas artistas que desarrollan su actividad en las **artes escénicas, audiovisuales y musicales, así como de las personas que realizan actividades técnicas o auxiliares necesarias para el desarrollo de dicha actividad**, la establecida entre el empleador que organiza o el que produce una actividad artística, incluidas las entidades del sector público, y quienes desarrollen voluntariamente una actividad artística o una técnica o auxiliar, **por cuenta y dentro del ámbito de organización y dirección de aquel a cambio de una retribución**.

A més, l'apartat tres del mateix article incorpora el reconeixement de noves tecnologies i fórmules de difusió, així com una menció expressa a la difusió en estríming.

2.3 Lluita contra la concatenació de contractes temporals

Una de les causes de la precarietat laboral en alguns sectors culturals és **l'ús abusiu i desproporcionat de la contractació temporal**. Aquest Reial decret té com a objectiu establir que el contracte sigui indefinit (sigui ordinari o fix discontinu) quan el treball ho requereixi, i sanciona la concatenació de contractes temporals i el seu ús fraudulent. Aquesta intenció es reflecteix en la modificació de **l'article 5** del Reial decret llei 1435/1985, que regula els **contractes de durada determinada** per garantir les necessitats del sector amb seguretat jurídica, **sense permetre que es facin servir per a necessitats permanents**.

“Artículo 5. Duración y modalidades del contrato de trabajo:

Uno. El contrato de trabajo de las **personas artistas que desarrollan su actividad en las artes escénicas, la actividad audiovisual y la música**, podrá celebrarse para una duración indefinida o por tiempo determinado.

Dos. El contrato laboral artístico de duración determinada, **que solo se celebrará para cubrir necesidades temporales de la empresa**, podrá ser para una o varias actuaciones, por un tiempo cierto, por una temporada o por el tiempo que una obra permanezca en cartel, **o por el tiempo que duren las distintas fases de la producción**. Podrán acordarse prórrogas sucesivas del **contrato laboral artístico** de duración determinada, **siempre que la necesidad temporal de la empresa, que justificó su celebración, persista**.

Para que se entienda que concurre causa justificada de temporalidad será necesario que se especifiquen con precisión en el contrato la causa habilitante de la contratación temporal, las circunstancias concretas que la justifican y su conexión con la duración prevista.

Tres. Los contratos previstos en el apartado dos de este artículo se podrán realizar con el personal técnico y auxiliar que desarrolle actividades en la ejecución directa y exclusiva de la actividad que justifique la realización del contrato artístico, salvo que se trate de actividades estructurales o permanentes del empleador.

Cuatro. Las personas contratadas incumpliendo lo establecido en este artículo adquirirán la condición de fijas. Igualmente, adquirirán la condición de fijas las personas trabajadoras que no hubiesen sido dadas de alta en la Seguridad Social o en los supuestos de encadenamiento de contratos de duración determinada, incluidos los contratos laborales artísticos para artistas, técnicos o auxiliares, en los términos previstos en los apartados 4 y 5 del artículo 15 del texto refundido de la Ley del Estatuto de los Trabajadores”.

2.4 Intermitència i discontinuïtat laboral

El treball discontinu es regula a través del **contracte fix-discontinuu**, una figura reformada pel Reial decret llei 32/2021, de 28 de desembre, de *mesures urgents per a la reforma laboral, la garantia de l'estabilitat en l'ocupació i la transformació del mercat laboral*, en vigor des del 31 de desembre de 2021. Aquesta reforma tenia com a objectiu combatre la temporalitat i fomentar l'estabilitat laboral.

El contracte fix-discontinuu està regulat a l'article 16 de l'Estatut dels Treballadors, que n'estableix l'ús per a treballs estacionals o activitats de prestació intermitent amb períodes d'execució determinats o indeterminats.

No obstant això, aquesta figura presenta diverses limitacions quan s'aplica als **sectors culturals**:

- a) **Falta de flexibilitat temporal:** La intermitència en el sector cultural sovint és imprevisible i no respon a cicles fixos o estacionals.
- b) **Desconnexió amb la realitat del sector cultural:** Activitats com ara concerts, rodages o festivals acostumen a ser puntuals i no recurrents, fet que fa que el contracte fix-discontinuu sigui poc pràctic.
- c) **Dificultats administratives:** Les petites empreses i els autònoms del sector cultural sovint no tenen els recursos necessaris per gestionar aquesta modalitat de contracte, que és més complex des del punt de vista administratiu que un contracte temporal.

61

2.5 Indemnització per acabament de contracte de durada determinada

La redacció anterior del RD 1435/1985, en l'**article 10**, determinava que, quan s'acabava un contracte laboral artístic temporal es tenia dret a una indemnització **de set dies de salari per any de servei**, o la quantitat superior segons conveni col·lectiu o contracte individual. Aquesta norma perjudicava el sector cultural, ja que la indemnització general per a contractes temporals, reconeguda en l'**article 49.1.c) de l'Estatut dels treballadors**, és de **dotze dies**. Així, una modificació del RD 1435/1985 és ajustar la indemnització de la relació laboral especial cultural a la general, de manera que estableix el següent:

“Artículo 10. Extinción del contrato.

(...) Dos. **A la finalización del contrato artístico previsto en el artículo 5, la persona trabajadora tendrá derecho a recibir una indemnización de cuantía equivalente a la parte proporcional de la cantidad que resultaría de abonar doce días de salario por cada año de servicio, o la superior fijada en convenio colectivo o contrato individual.**

Cuando la duración del contrato, incluida, en su caso, las prórrogas, sea superior a dieciocho meses, la indemnización a abonar será, como mínimo, de una cuantía equivalente a la parte proporcional de la cantidad que resultaría de abonar veinte días de salario por cada año de servicio.

2.6 Condicions especials en la prestació d'atur i cotització dels artistes i tècnics

Una altra de les mesures adoptades en el marc de l'Estatut de l'Artista va ser **el Reial decret llei 1/2023, de 10 de gener, de mesures urgents en matèria d'incentius a la contractació laboral i millora de la protecció social de les persones artistes**.

El més destacable d'aquesta normativa per al sector cultural són algunes adequacions per facilitar l'accés a la prestació d'atur per al col·lectiu d'artistes i tècnics del sector, així com intentar reforçar les ajudes a les persones autònomes.

La **disposició adicional cinquanta-unena d'aquest RD** inclou una **prestació especial d'atur** per als treballadors subjectes a la relació laboral especial dels artistes que treballen en les arts escèniques, audiovisuals i musicals, així com per a les persones que desenvolupen activitats tècniques i auxiliars necessàries per al desenvolupament d'aquestes activitats.

Aquesta prestació d'atur específica per als professionals del sector artístic i cultural requereix un **període mínim de cotització** de seixanta dies, i es pot accedir-hi durant un màxim de cent vint dies. Segons les cotitzacions, la prestació varia entre el 80% i el 100% de l'Indicador públic de renda d'efectes múltiples (IPREM), és a dir, entre 480 i 600 euros.

Tot i que probablement el més interessant d'aquesta disposició adicional és la reducció dels dies cotitzats mínims per **accedir a la prestació d'atur ordinària**, els quals passen de tres-cents seixanta dies cotitzats en els últims sis anys a un període mínim de cent vuitanta dies, la **meitat**.

Ara bé, no es fa menció de la realitat d'altres sectors culturals, com les arts visuals, on els processos de recerca i creació no acostumen a donar lloc a un resultat final immediat ni a una relació laboral formalitzada. En aquest sector, els artistes visuals alternen períodes de creació amb exposicions o encàrrecs, fet que sovint els impedeix cotitzar de manera contínua. Aquesta situació limita la seva capacitat d'accedir a prestacions d'atur, malgrat estar treballant activament en projectes creatius.

2.7 Quota reduïda per als autònoms artistes amb ingressos inferiors a 3.000 euros anuals

En el sector cultural, la intermitència de molts professionals no és només d'activitat, sinó sovint també d'ingressos. És habitual que aquests professionals alternin períodes d'alta i de baixa en el règim d'autònoms per evitar el pagament de les cotitzacions quan no obtenen ingressos, fet que augmenta la precarietat.

Amb la intenció d'adaptar el sistema de cotització al règim especial de treballadors autònoms (RETA) del sector artístic i cultural i pal·liar part del problema, el RD 1/2023

afegeix **l'article 313 bis a la Llei General de la Seguretat Social (LGSS)**,¹⁵ mitjançant la **disposició transitòria quarta del RD**, que estableix que els treballadors autònoms del sector cultural que ingressin menys de 3.000 euros anuals tindran dret a pagar a la Seguretat Social una quota reduïda de 161 euros mensuals, amb una base de cotització de 526,14 euros mensuals. A més, podran sol·licitar el pagament trimestral en lloc de mensual.

Aquesta reforma té un impacte molt limitat, ja que establir únicament una quota reduïda per als que ingressen menys de 3.000 euros anuals suposa, en realitat, acceptar la precarietat laboral del sector.

2.8 Representativitat sindical i convenis col·lectius

La protecció laboral dels treballadors depèn, en gran manera, dels **convenis col·lectius**, acords específics per a cada sector econòmic entre empresaris i treballadors. Tanmateix, la normativa establerta per la **Llei orgànica de llibertat sindical (LOLS)** i l'**Estatut dels treballadors** dificulta l'accés a un sistema de representativitat sindical adequat, ja que no s'ajusta a les particularitats del sector cultural.

Per exemple, l'article 69 de l'Estatut dels Treballadors requereix una **antiguitat mínima de sis mesos** per optar a ser candidat a representant dels treballadors. Aquest requisit és difícil de complir si considerem que molts professionals de la cultura treballen de manera **intermitent**, sovint com a autònoms o mitjançant contractes temporals.

2.9 Períodes d'inactivitat

El **Reial decret-llei 26/2018**, de 28 de desembre, **que adopta mesures urgents en l'àmbit de la creació artística i el cinema, modifica la Llei general de la Seguretat Social** (TRLGSS) aprovada pel Reial decret legislatiu 8/2015¹⁶. En detall, s'incorpora l'**article 249 ter en una nova secció 4a anomenada "Artistes en espectacles públics"**.

Aquesta disposició permet que els artistes continuïn inclosos en el règim general de la Seguretat Social durant els seus períodes d'inactivitat, sempre que acreditin un mínim de vint dies efectius de servei l'any anterior i que els seus ingressos siguin tres vegades el salari mínim interprofessional durant aquest període. Pel que fa al risc durant l'embaràs, l'article 249 ter, apartat 3, estableix nous criteris per a la regulació de les baixes per aquesta causa. La nova redacció de l'article és la següent:

"Artículo 249.ter.3 – Durante los periodos de inactividad, podrá producirse la baja en el Régimen General como artista:

(...) Los efectos de la baja, en este supuesto, tendrán lugar desde el día primero del mes siguiente a la segunda mensualidad no ingresada, salvo que el trabajador se encuentre, en esa fecha, en situación de incapacidad temporal, maternidad, paternidad, riesgo durante el embarazo o riesgo durante la lactancia natural, en cuyo caso tales efectos tendrán lugar desde el día primero del mes siguiente a aquel en que finalice la percepción

¹⁵ Real Decreto Legislativo 8/2015, de 30 de octubre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General de la Seguridad Social.

¹⁶ Real Decreto Legislativo 8/2015, de 30 de octubre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General de la Seguridad Social.

de la correspondiente prestación económica, de no haberse abonado antes las cuotas debidas”.

2.10 Compatibilitat entre la pensió de jubilació i l'activitat artística

La disposició final segona del **Reial decret-llei 26/2018**, del 28 de desembre, i el **Reial decret 302/2019**¹⁷, del 26 d'abril, van ser els primers instruments normatius que van **introduir la possibilitat de compatibilitzar la percepció de la pensió contributiva de jubilació amb els ingressos derivats de la creació artística que generi drets de propietat intel·lectual**. Aquesta mesura tenia com a objectiu facilitar l'activitat artística, però estava limitada a les activitats que generen drets d'autor.

És amb el Reial decret-llei 1/2023, que introdueix mesures urgents en matèria d'incen-tius a la contractació laboral i millora de la protecció social de les persones artistes, que es permet veritablement la **compatibilitat entre la pensió de jubilació i l'activitat ar-tística en general, tant per compte propi com per compte d'altri**. L'objectiu principal és que els creadors puguin percebre tant les percepcions derivades de la seva activitat artística com la pensió de jubilació, tenint en compte no només els qui reben una pensió contributiva, sinó també els més vulnerables que reben una pensió no contributiva.

Això queda plasmat amb un nou **article 249 quater** a la Llei general de la Seguretat Social, el qual estableix el següent:

“Artículo 249 quater. Compatibilidad de la pensión de jubilación con la actividad artística.

1. El percibo del 100 por ciento del importe de la pensión de jubilación contributiva será compatible con la actividad artística en los términos del presente artículo:

a) Con el trabajo por cuenta ajena y por cuenta propia de las personas que desarro-llen una actividad artística

A estos efectos, **se entiende por actividad artística, la realizada por las personas que desarrollan actividades artísticas, sean dramáticas, de doblaje, coreográfica, de variedades, musicales, canto, baile, de figuración, de especialistas, de dirección artística, de cine, de orquesta, de adaptación musical, de escena, de realización, de coreografía, de obra audiovisual, artista de circo, artista de marionetas, magia, guionistas, y, en todo caso, la desarrollada por cualquier persona cuya actividad sea reconocida como artista intérprete o ejecutante del título I del libro segundo del texto refundido de la Ley de Propiedad Intelectual**, aprobado por el Real Decreto Legislativo 1/1996, de 12 de abril, regularizando, aclarando y armonizando las disposi-ciones legales vigentes sobre la materia, o como artista, artista intérprete o ejecutante por los convenios colectivos que sean de aplicación en las artes escénicas, la actividad audiovisual y la musical, conforme al artículo 1. 2, párrafo 2.º del RD 1435/1985, de 1 de agosto, por el que se regula la relación laboral especial de las personas artistas que desarrollan su actividad en las artes escénicas, audiovisuales y musicales, así como de las personas que realizan actividades técnicas o auxiliares necesarias para el desarrollo de dicha actividad.

¹⁷ Real Decreto 302/2019, de 26 de abril, por el que se regula la compatibilidad de la pensión contributiva de jubilación y la activi-dad de creación artística, en desarrollo de la

disposición final segunda del Real Decreto-ley 26/2018, de 28 de diciembre, por el que se aprueban medidas de urgencia sobre la crea-ción artística y la cinematografía.

b) Con el trabajo por cuenta ajena y la actividad por cuenta propia desempeñada por autores de obras literarias, artísticas o científicas, tal como se definen en el capítulo I del título II del libro primero de la Ley de Propiedad Intelectual, aprobado por el Real Decreto Legislativo 1/1996, de 12 de abril, se perciban o no derechos de propiedad intelectual por dicha actividad, incluidos los generados por su transmisión a terceros y con independencia de que por la misma actividad perciban otras remuneraciones conexas.

2. El importe de la pensión de jubilación contributiva compatible con la actividad artística incluye el complemento para pensiones inferiores a la mínima y el complemento por maternidad o reducción de la brecha de género.

3. El beneficiario de la situación de compatibilidad tendrá la consideración de pensionista a todos los efectos.

4. No podrá acogerse a esta modalidad de compatibilidad el beneficiario de una pensión contributiva de jubilación de la Seguridad Social que, además de desarrollar la actividad artística, realice cualquier otro trabajo por cuenta ajena o por cuenta propia diferente a la indicada actividad que dé lugar a su inclusión en el campo de aplicación del Régimen General o de alguno de los regímenes especiales de la Seguridad Social.

De igual forma, se excluye del ámbito de este artículo cualquier modalidad de jubilación anticipada en tanto su titular no cumpla la edad ordinaria de jubilación que le corresponda de acuerdo con el artículo 205.1.a).

5. Como alternativa al régimen de compatibilidad previsto en este artículo, el beneficiario de una pensión contributiva de jubilación de la Seguridad Social en que concurren las circunstancias previstas en los apartados anteriores podrá optar por la aplicación del régimen jurídico previsto para cualesquiera otras modalidades de compatibilidad entre pensión y trabajo, establecidas legal o reglamentariamente, cuando reúna los requisitos para ello.

De igual forma, el pensionista de jubilación en quien concurren las circunstancias previstas en este artículo también podrá optar por la suspensión del percibo de su pensión. En tal caso, el alta y la cotización a la Seguridad Social se realizará conforme a las normas que rijan en el régimen de Seguridad Social que corresponda en función de su actividad.

6. La prestación de incapacidad temporal causada durante la compatibilidad prevista en el presente artículo se extinguirá en la fecha en la que se cause baja en el régimen correspondiente de la Seguridad Social.”

Cal mencionar que la redacció del nou **article 249 quater** del TRLGSS, inclòs en la disposició final quarta del Reial decret-llei 1/2023, pot generar **alguns dubtes interpretatius**. L'article diu que els autors d'obres literàries, artístiques o científiques poden compatibilitzar el 100% de la pensió de jubilació amb el treball, sigui per compte propi o d'altri, incloent-hi els drets de propietat intel·lectual generats per aquestes activitats. Aquesta compatibilitat es menciona explícitament a la lletra b) de l'article esmentat, però no a la lletra a), referida a altres activitats artístiques.

L'article 249 quater. 1.a) considera que els artistes poden compatibilitzar la pensió de jubilació amb qualsevol rendiment derivat del seu treball, incloent-hi els drets de propietat intel·lectual i altres remuneracions. Així, els drets de propietat intel·lectual generats per una activitat artística són compatibles amb la pensió de jubilació.

Per tant, **no hi ha diferències en el tractament entre les lletres a) i b) de l'article 249 quater**. La menció específica a la lletra b) es deu a la freqüència amb què els autors literaris, artístics o científics generen drets de propietat intel·lectual, una situació menys comuna en altres activitats artístiques esmentades a la lletra a).

Aquesta **compatibilitat també s'aplica als drets d'imatge derivats del treball artístic**. **Com a referència, la disposició final quarta.14 del Reial decret- llei 1/2023** permet la compatibilitat entre la prestació especial per desocupació del sector artístic i els drets de propietat intel·lectual i d'imatge.

D'altra banda, segons **l'article 213.4** del TRLGSS, aprovat pel Reial decret legislatiu 8/2015, els artistes poden **compatibilitzar** la seva pensió de jubilació amb treballs per compte propi sempre que els seus ingressos anuals **no superin el salari mínim inter-professional**. Aquesta normativa permet que els artistes jubilats mantinguin la seva pensió íntegrament, incloent-hi la jubilació anticipada, sense necessitat de complir amb les condicions establertes per altres modalitats de compatibilitat entre pensió i treball.

Els artistes que decideixin continuar treballant per compte propi han de complir els requisits següents:

- Compatibilitat amb la pensió: Si els ingressos anuals derivats de l'activitat artística no superen el salari mínim interprofessional, els artistes poden percebre la totalitat de la seva pensió de jubilació. Aquesta compatibilitat no genera noves prestacions de la Seguretat Social i no requereix cotització addicional.
- Obligació de cotitzar: En el moment que els ingressos anuals derivats de l'activitat artística superin el salari mínim interprofessional, els artistes estan obligats a donar-se d'alta i a cotitzar per contingències professionals segons l'article 310 bis del TRLGSS.

L'article 310 bis del TRLGSS especifica que durant la realització d'un treball per compte propi compatible amb la pensió de jubilació, en els termes establerts en l'article 249 quater, els artistes han de complir amb les obligacions següents:

- a) Alta i cotització: Han de donar-se d'alta en el règim especial de la Seguretat Social i cotitzar únicament per contingències professionals.
- b) Cotització especial de solidaritat: Han de contribuir amb una cotització especial de solidaritat del 9% sobre la seva base de cotització per contingències comunes. Aquesta cotització no es computa a efectes de prestacions de la Seguretat Social.

Per acabar, també cal comentar que, amb l'objectiu de facilitar l'activitat artística, es modifica **l'article 363.5** del TRLGSS, de manera que els beneficiaris d'una **prestació no contributiva** puguin mantenir i compatibilitzar la seva pensió amb els ingressos de la seva activitat artística, sempre que aquests no superin el llindar del salari mínim interprofessional.

"5. A efectos de lo establecido en los apartados anteriores, se considerarán como ingresos o rentas computables, cualesquiera bienes y derechos, derivados tanto del trabajo como del capital, así como los de naturaleza prestacional.

No obstante, no se computarán los rendimientos obtenidos por el ejercicio de actividades artísticas a las que se refiere el artículo 249 quater, en tanto no excedan del importe del salario mínimo interprofesional en cómputo anual. Los rendimientos que excedan de

esta cuantía se tomarán en cuenta a efectos de la consideración de las rentas o ingresos anuales a que se refiere el artículo 364.2 (...)”

2.11 Empreses de facturació i cooperatives d'artistes

Una cooperativa de treball associat és una forma d'organització en què els treballadors s'uneixen voluntàriament per desenvolupar activitats econòmiques i productives i actuen tant com a empleats com en un rol de socis de la cooperativa. La teoria és que en aquestes cooperatives no hi ha una distinció entre empresari i treballador, ja que tots els membres participen en la gestió i els resultats.

En el cas de les cooperatives de treball que permeten facturar sense ser autònom, els artistes o professionals s'hi inscriuen com a socis i paguen una quota periòdica o única. Cada vegada que fan una feina, la cooperativa els registra com a empleats i s'encarrega d'emetre la factura al client. El professional rep el seu pagament en forma de nòmina, després de deduir-hi impostos i càrrecs de gestió.

L'article 1.1 de l'Estatut dels treballadors defineix que qualsevol persona que presta serveis per compte d'altri, de manera voluntària, retribuïda, i sota l'organització i direcció d'una altra persona, es considera treballador i, per tant, hi ha una relació laboral. Així, doncs, el Ministeri de Treball ha qualificat aquestes cooperatives com a fraudulentas, ja que els socis haurien d'actuar com a autònoms i complir amb les seves obligacions fiscals pròpies. El Govern central planeja dissoldre aquestes cooperatives i exigir als socis que es donin d'alta com a autònoms i paguin les quotes endarrerides i els interessos corresponents.

Tot i els avenços introduïts per l'Estatut de l'Artista, aquesta problemàtica encara no ha trobat resposta. Caldria impulsar un contracte laboral específic, amb la corresponent alta a la Seguretat Social, que s'ajustés a les necessitats particulars dels artistes. Això evitaria que aquests professionals haguessin de recórrer a subterfugis legals o aprofitar llacunes jurídiques per facturar les seves activitats. Alhora, seria essencial adaptar les condicions del treball autònom per facilitar una facturació més beneficiosa i sostenible econòmicament.

2.12 Prevenció de riscos laborals i especificitat dels sectors culturals

No es reconeix l'especificitat del sector cultural en matèria de prevenció de riscos laborals, fet que inclou la diversitat d'activitats i condicions de treball, com ara espectacles en viu, rodages, arts escèniques, circ i altres formes de creació i producció cultural.

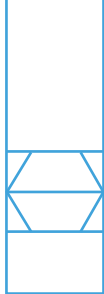
El marc general de prevenció de riscos laborals es troba regulat en la Llei 31/1995, de 8 de novembre, de Prevenció de Riscos Laborals (LPRL), que estableix les obligacions empresarials en matèria de seguretat i salut laboral. Així mateix, el Reial decret 486/1997, de 14 d'abril, regula les condicions mínimes de seguretat i salut en els llocs de treball, incloent-hi requisits generals per a entorns laborals estables, com la ventilació, la il·luminació i les dimensions dels espais.

Tanmateix, aquesta normativa és difícil d'aplicar al sector cultural, ja que molts espais de treball no són permanents, com ara escenaris temporals, rodages exteriors o espais adaptats per a espectacles. Aquesta realitat comporta dificultats per garantir condi-

cions segures, especialment en treballs itinerants, muntatges d'infraestructures temporals o entorns amb riscos ambientals variables. A més, l'absència d'adaptacions específiques per a aquestes situacions implica que moltes empreses del sector cultural no poden complir estrictament la normativa sense assumir un cost logístic i econòmic considerable.

Altres normatives en matèria de prevenció de riscos laborals aplicables a sectors concrets són les següents:

- **Reial decret 773/1997, de 30 de maig:** Relatiu a l'ús d'equips de protecció individual (EPI). Aplicable als professionals que treballen en condicions perilloses, com el muntatge d'escenaris, els treballs en altura o la manipulació de materials escenogràfics pesants.
- **Reial decret 664/1997, de 12 de maig:** Relatiu a la protecció contra riscos biològics, aplicable en rodatges duts a terme en entorns insalubres o en treballs amb animals.
- **Reial decret 2177/2004, de 12 de novembre:** Regula els treballs temporals en altura, rellevants per al muntatge d'estructures escèniques i escenaris.
- **Decret 112/2010, de 31 d'agost, a Catalunya:** Regula els espectacles públics i les activitats recreatives, i estableix requisits de seguretat per als espais on es fan espectacles. No obstant això, aquesta normativa no aborda les condicions laborals dels professionals implicats.

3 Àmbit educatiu

3.1 La nova Llei d'ensenyaments artístics¹⁸

La **Llei 1/2024 que regula els ensenyaments artístics** respon, entre altres raons, al procés de millora dels ensenyaments que proposava la Llei orgànica 3/2020, de 29 de desembre, per la qual es modificava la Llei orgànica 2/2006¹⁹, de 3 de maig (LOMLOE)²⁰.

En la LOMLOE ja es van introduir alguns canvis que es reflecteixen en la nova Llei d'ensenyaments artístics. D'una banda, la modificació de diversos articles de la Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, relatius a la denominació dels títols, així com als requisits d'accés i el procediment d'actualització del currículum dels ensenyaments professionals. Al mateix temps, en la disposició addicional novena, **comprometia al Govern a dur a terme la regulació de les condicions bàsiques per a l'organització dels ensenyaments artístics superiors en un termini de dos anys**. A més, el Govern havia d'incloure en aquesta proposta l'organització i equivalències dels ensenyaments artístics professionals i la seva relació amb el Catàleg nacional d'estàndards de les competències professionals.

La llei s'estructura en un títol preliminar; tres títols dedicats respectivament als ensenyaments artístics superiors, l'organització i equivalències dels ensenyaments artístics professionals, i la funció pública docent; 18 disposicions addicionals; set disposicions transitòries; una disposició derogatòria, i 11 disposicions finals.

La definició d'ensenyaments artístics superiors s'hi recull en l'article 3:

“Artículo 3. Definición.

*A los efectos de esta ley, se entienden por enseñanzas artísticas superiores **las enseñanzas pertenecientes a los niveles de grado y posgrado de la educación superior del sistema educativo orientadas específicamente a la formación artística en cualquiera de sus disciplinas.**”*

Les novetats més rellevants d'aquesta Llei són les següents:

3.1 La disposició addicional novena estableix **l'equivalència entre les titulacions dels ensenyaments artístics superiors i les universitàries**, de manera que els títols oficials dels ensenyaments artístics superiors permetran l'accés als ensenyaments universitaris oficials de màster i doctorat, sense perjudici d'altres criteris d'admissió que, si s'escau, determini la universitat a la qual es vulgui accedir.

“Artículo 9. Titulación.”²¹

*1. La superación de los estudios a los que se refiere este capítulo dará derecho a la obtención del **título de Grado en Enseñanzas Artísticas Superiores en la disciplina y, en su caso, especialidad correspondiente.** Asimismo, se incorporará, si lo hubiera, el itinerario cursado en cada especialidad.*

¹⁸ Rey 1/2024, de 7 de junio, por la que se regulan las enseñanzas artísticas superiores y se establece la organización y equivalencias de las enseñanzas artísticas profesionales.

¹⁹ Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de Educación.

²⁰ Ley Orgánica 3/2020, de 29 de diciembre, por la que se modifica la Ley Orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de Educación.

²¹ L'article 12 reconeix el mateix pels màsters i el 13 fa referència als doctorats.

2. Estos títulos **se integrarán dentro del MECES en el mismo nivel que el título universitario de Grado, al que serán equivalentes a todos los efectos.** Siempre que la normativa aplicable exija estar en posesión del título universitario de Grado, se entenderá que cumple este requisito quien esté en posesión de cualquiera de los títulos de Grado en Enseñanzas Artísticas Superiores.”

“Disposición adicional novena. Acceso a las enseñanzas universitarias oficiales.

De conformidad con el reconocimiento, establecido en los artículos 9 y 12, de **equivalencia entre las titulaciones de las enseñanzas artísticas superiores y las enseñanzas universitarias, los títulos oficiales de las enseñanzas artísticas superiores permitirán el acceso a las enseñanzas universitarias oficiales de Máster y Doctorado**, sin perjuicio de otros criterios de admisión que, en su caso, determine la universidad a la que se pretenda acceder.”

3.2 Es tracta, a més, de la **primera reforma dels darrers trenta anys** que estableix un marc legislatiu per als ensenyaments de Música, Dansa, Art Dramàtic, Conservació i Restauració de Béns Culturals, Arts Plàstiques, Escripura Creativa i Arts Audiovisuales. Com a novetat, una de les esmenes **aprovades inclou els ensenyaments de Videojoc, Animació, Cinematografia i Arts Circenses:**

“Artículo 6. Organización de las enseñanzas.

1. Las enseñanzas artísticas superiores se organizan en:

(...) g) Enseñanzas Artísticas Superiores de Artes Audiovisuales, del Videojuego, de la Animación, y de la Cinematografía.

h) Enseñanzas Artísticas Superiores de Escritura Creativa.

i) Enseñanzas Artísticas Superiores de Artes Circenses.”

3.3 El capítol VIII, dedicat a l'estudiantat, defineix per primera vegada els **drets i deures específics dels alumnes** que cursen aquests ensenyaments, i els alinea amb els principis adoptats en matèria d'educació superior a conseqüència del procés de Bolonya. En aquest punt, cal destacar **l'atur acadèmic**, igual que ho fa la també recent Llei orgànica del sistema universitari²²:

“Artículo 43. Derechos relativos a la formación académica.

En relación con su formación académica, sin perjuicio de lo que en este sentido se establezca en la restante normativa de aplicación, el estudiantado tendrá los siguientes derechos:

(...) l) Al paro académico. Los centros desarrollarán las condiciones para el ejercicio de dicho derecho y procedimiento de declaración del paro académico, que será efectuada por los órganos específicos de participación y decisión del estudiantado. Este podrá ser total o parcial, garantizando en cualquier caso que ello no afecte a la evaluación académica del estudiantado.”

3.4 Es creen nous cossos docents públics per a l'ensenyament artístic superior:

²² Ley Orgánica 2/2023, de 22 de marzo, del Sistema Universitario.

“Artículo 69. Ordenación de los cuerpos docentes.

1. La función pública docente para las enseñanzas artísticas superiores se ordena en los siguientes cuerpos:

- a) El Cuerpo de Profesores y Profesoras de Enseñanzas Artísticas Superiores.
- b) El Cuerpo de Catedráticos y Catedráticas de Enseñanzas Artísticas Superiores.

(...) **3. La función pública docente para las enseñanzas artísticas profesionales se ordena en los siguientes cuerpos:**

- a) El Cuerpo de Profesores y Profesoras de Enseñanzas Artísticas Profesionales.
- b) El Cuerpo de Catedráticos y Catedráticas de Enseñanzas Artísticas Profesionales.

(...) **4. El personal funcionario del Cuerpo de Maestros de Taller** de Artes Plásticas y Diseño desempeñará sus funciones en las Enseñanzas Profesionales de Artes Plásticas y Diseño. Asimismo, podrá impartir los talleres vinculados a las materias de los estudios superiores de Artes Plásticas y de Diseño, así como los superiores de Conservación y Restauración de Bienes Culturales y de cualesquiera otros que se determinen, de acuerdo con lo previsto en el artículo 6.2. (...).

3.5 Cotització a la Seguretat Social.

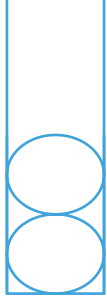
“Artículo 43. Derechos relativos a la formación académica.

i) A la protección de la Seguridad Social, en los términos y condiciones que establezca la legislación vigente.”

A partir del gener de 2024, la nova legislació, segons el Reial decret llei 2/2023²³, estableix que tots els estudiants en pràctiques, remunerades o no, han de cotitzar a la Seguretat Social. Això inclou els alumnes universitaris, de formació professional i ara també els d'ensenyaments artístics.

²³ Real Decreto-ley 2/2023, de 16 de marzo, de medidas urgentes para la ampliación de derechos de los pensionistas, la reducción de la brecha de género y el establecimiento de un nuevo marco de sostenibilidad del sistema público de pensiones.

4 Contractació pública

En aquest informe jurídic sobre el marc normatiu de les especificitats culturals, no pretenem detenir-nos exhaustivament en l'àmbit de la contractació pública, ja que considerem que aquest punt mereix un estudi específic. Tot i això, voldríem destacar alguns aspectes rellevants de com determinades normes en aquest àmbit afecten el sector cultural:

4.1 Contractació pública d'artistes: els tres pressupostos

En la contractació d'artistes per part d'entitats del sector públic, s'ha generalitzat la pràctica de sol·licitar tres pressupostos per complir amb criteris de transparència, tot i que aquesta exigència no està explicitada en la **Llei 9/2017, de contractes del sector públic**. Segons l'**article 118**, els **contractes menors**, els que no superen els **15.000 euros** en serveis o subministraments, es poden formalitzar amb un únic pressupost sempre que se'n justifiqui adequadament la necessitat i es compleixin els requisits econòmics. Malgrat això, la supervisió dels òrgans de control ha institucionalitzat la sol·licitud de tres pressupostos com una pràctica habitual, fins i tot en situacions en què resulta poc pràctica o inviable.

En el cas de les **actuacions artístiques**, aquesta exigència presenta problemes particulars. Sovint, els artistes o grups contractats tenen característiques úniques, fet que dificulta trobar alternatives comparables. La naturalesa creativa i personalitzada dels serveis artístics no es pot quantificar amb criteris estandarditzats, cosa que retarda els processos de contractació i complica la planificació cultural, especialment en projectes urgents o amb pressupostos ajustats. Aquest enfocament, dissenyat per garantir la transparència, finalment és un obstacle per al suport àgil a iniciatives culturals.

A més, l'aplicació d'aquesta pràctica no és uniforme entre administracions públiques. En alguns casos, s'accepta un únic pressupost si es justifica la singularitat del servei contractat, mentre que en d'altres es mantenen rigideses que desincentiven la contractació d'artistes per evitar observacions dels òrgans de control. Aquesta manca de coherència afecta especialment municipis petits o esdeveniments puntuals, en què les opcions disponibles són més limitades.

Per abordar aquestes problemàtiques, es podria intentar **establir un marc normatiu més flexible**, adaptat a les especificitats del sector cultural, amb exempcions justificades per a artistes singulars o serveis sense alternatives comparables. O, per exemple, una altra opció seria **reforçar la justificació de la idoneïtat de l'artista contractat**, amb el reconeixement dels criteris artístics i culturals com a elements fonamentals per sobre de la comparació d'ofertes.

4.2 Irregularitats en la contractació pública d'artistes

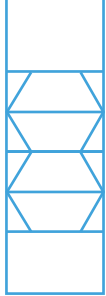
La contractació pública en el sector cultural sovint es veu marcada per **irregularitats** que afecten tant la transparència com els drets laborals dels artistes. Molts organitzadors públics no formalitzen contractes laborals ni mercantils adequats, i recorren a

pràctiques com pagaments en efectiu o a través d'intermediaris que no compleixen amb les obligacions fiscals i de cotització. Aquesta situació vulnera normes com el **Reial decret 1435/1985**, que regula la relació laboral especial dels artistes i garanteix drets com l'alta a la Seguretat Social i la formalització de contractes escrits.

En l'àmbit dels **contractes menors**, regulats per la Llei de contractes del sector públic, la flexibilitat prevista per simplificar la contractació es transforma sovint en un espai d'opacitat, especialment en esdeveniments locals o produccions culturals petites. Justificacions com la manca de recursos o la complexitat burocràtica perpetuen la **precarietat laboral dels artistes**, que es veuen obligats a acceptar condicions irregulars.

Tot i que normes com la **Directiva 2019/1152 de la Unió Europea** podrien millorar la transparència i la previsibilitat en les condicions laborals, la seva implementació a Espanya encara no s'ha adaptat plenament a les necessitats específiques del sector cultural. A més, la manca de formació dels gestors públics en matèria de contractació cultural i la insuficiència de mecanismes de supervisió i sanció dificulten el compliment de la normativa.

Per revertir aquestes disfuncions, podria ser interessant establir protocols específics per a la contractació pública cultural, reforçar la formació obligatòria de tècnics culturals sobre la normativa i introduir sancions efectives per garantir el compliment de les obligacions legals i reduir la impunitat.

5 Urbanisme i llicències d'activitat

5.1 Limitacions normatives per a activitats culturals d'iniciativa privada a la via pública

La celebració d'activitats culturals d'iniciativa privada a la via pública constitueix una eina clau per a la dinamització de l'espai urbà i per ampliar l'oferta cultural de la ciutat. Tanmateix, a Barcelona, la regulació normativa actual planteja sovint obstacles que comprometen la viabilitat d'aquestes propostes, la qual cosa en limita el possible impacte social i cultural.

Reflex a la normativa que afecta aquestes activitats:

Ordenança sobre l'ús de les vies i els espais públics ²⁴

Article 2. Principis generals sobre la utilització de la via pública:

Estableix que qualsevol activitat que interfereixi amb l'ús comú de la via pública requereix una llicència o concessió específica.

Dona prioritat a les activitats considerades d'interès públic, segons el criteri de l'Alcaldia.

Article 27. Concepte d'ús comú especial:

Regula les activitats que impliquen una intensitat especial d'ús de l'espai públic, com emissions de sons, música o activitats que restringeixin altres usos.

Article 28. Supòsits d'ús comú especial:

Especifica condicions per actuacions musicals al carrer, com no utilitzar amplificadors o instruments de percussió, horaris restringits (10:00 a 22:00), i límits de durada.

Article 37. Llicència o concessió d'ús privatiu:

Requereix llicència per a usos privatis que excloïen altres usos de la via pública, amb valoració discrecional de l'interès públic.

Article 50. Condicions per l'exercici de l'activitat autoritzada:

Detalla les responsabilitats del titular de la llicència, incloent-hi mantenir la neteja i seguretat de l'espai ocupat.

Article 38. Activitats d'interès cultural:

Reconeix les activitats culturals com a susceptibles d'ocupar l'espai públic, però condicionades a la compatibilitat amb altres usos i l'impacte potencial.

Ordenança del Medi Ambient ²⁵

El títol 4 de l'Ordenança del Medi Ambient de Barcelona estableix la regulació de la contaminació acústica amb l'objectiu de garantir una qualitat acústica òptima per als ciutadans. Aquesta normativa inclou instruments com la zonificació acústica, els mapes

²⁴ https://ajuntament.barcelona.cat/transparencia/sites/default/files/33.-text_consolidat_ordenanca_uvep.pdf

²⁵ <https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/handle/11703/86859>

estratègics de soroll i les limitacions d'immissió sonora per a les activitats. Tanmateix, aquestes mesures sovint són excessivament rígides en relació amb manifestacions culturals com la música en viu al carrer, les quals tracten exclusivament com a fonts de soroll, sense reconèixer el seu valor com a expressions artístiques i culturals.

Article 44-7: Actes i activitats de lleure a l'aire lliure

Regula els nivells màxims de soroll permesos per a activitats recreatives a l'exterior, incloent-hi activitats culturals. Imposa condicions específiques sobre horaris i localitzacions per minimitzar l'impacte acústic.

Article 46-2: Valors límit d'immissió de soroll aplicables a les activitats

Defineix els límits màxims de soroll que es poden emetre durant activitats a l'aire lliure. Aquest article és especialment restrictiu en zones residencials, fet que limita les activitats culturals en aquests espais.

Article 46-3: Estudi d'impacte acústic

Exigeix un estudi previ per avaluar l'impacte acústic d'activitats culturals, fet que pot suposar costos addicionals i complicacions administratives.

Article 42-3: Zonificació acústica

Classifica la ciutat en zones de sensibilitat acústica i hi assigna diferents nivells de tolerància al soroll. Això limita l'ús d'espais estratègics per a activitats culturals si es troben en zones de baixa tolerància acústica.

Article 48-1: Infraccions en matèria de contaminació acústica

Especifica les sancions aplicables per superar els límits acústics, la qual cosa pot dissuadir iniciatives culturals privades amb menys capacitat econòmica.

75

LLEI 11/2009, del 6 de juliol, de regulació administrativa dels espectacles públics i les activitats recreatives²⁶

La Llei 11/2009, del 6 de juliol, regula els espectacles públics i les activitats recreatives a Catalunya, establint els requisits administratius, les condicions de seguretat i convivència i els drets i les obligacions dels diversos agents implicats. Aquesta normativa és especialment rellevant en el marc de les activitats culturals d'iniciativa privada que tenen lloc a la via pública, ja que preveu una sèrie de condicions que poden suposar limitacions o dificultats per a la realització d'aquestes manifestacions.

Articles 2.2 i 2.3: Estableixen els principis generals de la llei, com ara la convivència, la seguretat i la no discriminació, que regeixen les activitats recreatives i els espectacles públics. Això pot limitar la realització d'activitats culturals a la via pública quan es perceben conflictes amb altres usos ciutadans.

Article 3.1.d): Defineix els espais oberts al públic, incloent-hi la via pública, com a llocs on ocasionalment es duen a terme activitats recreatives o espectacles públics. Aquesta definició subordina aquestes activitats a les condicions específiques de cada espai, la qual cosa dificulta una planificació estable per a activitats privades.

²⁶ <https://portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=479197>

Articles 4.1 i 4.5: Inclou dins l'àmbit d'aplicació de la llei totes les activitats recreatives i espectacles públics, amb excepcions per actes familiars o manifestacions culturals tradicionals regulades per altres normatives. Això genera una diferenciació que pot perjudicar les iniciatives culturals privades que no tinguin un arrelament tradicional.

Article 13.1.c): Assigna als ajuntaments la competència d'atorgar llicències per a espectacles públics i activitats recreatives a la via pública. De vegades, aquest procés pot ser feixuc per motius de la burocràcia, la qual limita la flexibilitat necessària per a activitats culturals espontànies.

Article 29.7: Eximeix de la necessitat de llicència algunes activitats amb aforament reduït o d'interès cultural, però deixa la decisió en mans de reglaments municipals. Aquesta incertesa pot comportar desigualtats en la seva aplicació i dificultar l'accés a espais per a activitats privades.

Article 30.2: Estableix que només es poden autoritzar activitats que compleixin amb condicions de seguretat i convivència, fet que pot restringir activitats privades amb poca capacitat per complir amb requisits tècnics estrictes.

Aquesta llei actua com a marc general, establint les bases i disposicions fonamentals que han de guiar l'elaboració d'ordenances específiques per part de cada ajuntament en l'àmbit municipal. En aquest sentit, la normativa confereix als municipis un ampli marge de discrecionalitat per definir les regulacions que considerin més adequades a les necessitats i particularitats de les seves localitats.

5.2 Manca de normativa específica per a la visibilitat i accessibilitat de les façanes dels espais culturals de Barcelona

A Barcelona, l'absència d'una normativa específica que reguli la visibilitat i garanteixi l'accessibilitat de les façanes dels espais culturals dificulta la seva projecció i reconeixement públic. Aquesta manca afecta especialment les institucions culturals privades o de menys dimensió, que sovint es troben amb més obstacles per captar l'atenció del públic.

Reflex a la normativa que afecta aquestes activitats:

Ordenança del paisatge urbà de Barcelona²⁷

Aquesta ordenança té com a objectiu preservar i millorar el paisatge urbà i assegurar que hi hagi un equilibri entre la protecció del patrimoni arquitectònic i cultural i les intervencions contemporànies. Regula aspectes com les intervencions en façanes, rètols, senyalització i altres elements visuals, prioritzant l'harmonia estètica i la convivència amb l'entorn urbà. Tot i això, la normativa no preveu de manera específica les necessitats dels espais culturals per fer-ne visibles les façanes o millorar-hi l'accessibilitat.

²⁷ https://w110.bcn.cat/PaisatgeUrba/Continuts/Documents/Fitxers/OUPU_consolidada.pdf

Article 6. Normes de conducta: Identificació

Regula l'ús d'elements visuals, com rètols, logotips i marques distintives, en façanes d'edificis. Això inclou normes estrictes per garantir que aquests elements no alterin l'harmonia visual del paisatge urbà.

Els espais culturals sovint necessiten elements identificatius cridaners per atraure públic, però aquestes restriccions limiten la capacitat d'innovar o diferenciar-se, especialment en zones amb edificis patrimonials o amb un entorn protegit.

Article 18. Normes de conducta: Control de la contaminació del paisatge urbà

Estableix criteris per evitar la "contaminació visual" i assegura que qualsevol element afegit a les façanes compleixi amb l'ordenança.

Aquest control pot dificultar la instal·lació d'elements que millorin la visibilitat dels espais culturals, com pancartes, vinils o estructures que comuniquin de manera efectiva la seva funció cultural.

Article 39. Normes de conducta: Façanes i manteniment de la composició arquitectònica

Obliga al manteniment de l'harmonia arquitectònica i limita modificacions que puguin alterar l'aparença original de les façanes.

Els espais culturals ubicats en edificis històrics o catalogats es troben especialment afectats, ja que la normativa restringeix intervencions que podrien fer més visibles aquestes institucions.

5.3 Dificultats normatives en l'obertura i manteniment de sales de música a Barcelona

La normativa vigent estableix nombrosos obstacles per a l'obertura de sales de música noves i el trasllat de llicències, i això genera una rigidesa administrativa que compromet la continuïtat d'aquests espais. Aquesta situació ha derivat en el tancament de diverses sales existents, fet que ha reduït significativament els espais dedicats a la música en directe i ha tingut un impacte negatiu en el teixit cultural i artístic de la ciutat.

Una de les normatives municipals més rellevants en aquest context és l'Ordenança Municipal d'Activitats i d'Intervenció Integral de l'Administració Ambiental de Barcelona (OMIIAA)²⁸. Aquesta ordenança regula l'obertura i el funcionament d'activitats, incloses les sales de música, amb l'objectiu de garantir la compatibilitat amb el medi ambient i la seguretat ciutadana. No obstant això, sovint presenta requisits que dificulten l'obertura d'espais nous i el trasllat de llicències, la qual cosa posa en risc la continuïtat de les sales de música. A conseqüència d'això, es redueix l'oferta d'espais per a la música en directe, amb repercussions directes sobre la diversitat cultural de la ciutat.

²⁸ <https://bcnroc.ajuntament.barcelona.cat/jspui/handle/11703/89257>

Alguns articles clau que cal tenir en compte són els següents:

Article 22. Normes de conducta: Denegació de la llicència per la vulneració de la legalitat urbanística

Indica que una llicència es pot denegar si la ubicació no compleix amb el planejament urbanístic vigent, de manera que es limita la possibilitat d'obrir sales noves en determinades zones de la ciutat.

Article 23. Normes de conducta: Informació veïnal

Aquest article introdueix el requisit d'un període d'informació pública, en què veïns i altres afectats puguin presentar al·legacions.

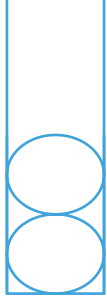
Article 27. Normes de conducta: Termini i silenci administratiu

Estableix terminis per a la resolució de sol·licituds de llicència, però també indica que, en cas de silenci administratiu, les activitats s'entendran denegades si afecten el domini públic, la qual cosa complica els processos de regularització.

Article 60. Normes de conducta: Transmissió de llicències ambientals

Estableix els requisits generals per a la transmissió de llicències ambientals. Inclou l'obligació d'informar l'Ajuntament i complir amb els mateixos requisits que l'activitat original. Tot canvi substancial pot requerir l'obtenció d'una llicència nova.

6 Drets culturals

Parlar de drets culturals implica reconèixer la diversitat i garantir que totes les persones tinguin la capacitat d'accedir als recursos culturals necessaris per viure lliurement al llarg de la seva vida, participar en les cultures existents i crear noves formes de vida. La ciutadania cultural comporta drets, llibertats i responsabilitats.

D'alguna manera, reconèixer els drets culturals, i aspectes com el dret de tota persona a participar en la vida cultural o el dret dels autors d'obres artístiques a un reconeixement moral i material dels interessos derivats de les seves obres, és una de les fonts de legitimitat per a un tractament distintiu o específic de la cultura en la normativa i en l'acció pública. En aquest sentit, tot i que la normativa en matèria de drets culturals sigui més un àmbit jurídic en si que no una especificitat de la cultura en normatives d'ordre transversal, la regulació establerta en aquest àmbit pot incidir en la interpretació de les normes en altres àmbits i contribueix a explicar el perquè del tracte específic de la cultura.

A continuació, fem un breu recorregut històric, institucional i territorial del concepte de drets culturals fins a arribar a avui, concretament a l'Avantprojecte de Llei de drets culturals de Catalunya:

ONU

- **L'article 27 de la Declaració Universal dels Drets Humans** (1948) estableix la primera garantia universal de drets culturals: "Tota persona té dret a participar lliurement en la vida cultural de la comunitat, a gaudir de les arts i a participar i beneficiar-se del progrés científic".
- Els drets humans es classifiquen en drets civils, polítics, econòmics, socials i **culturals**.
- Els Pactes Internacionals de Drets Civils i Polítics (PIDCP) i de Drets Econòmics, Socials i Culturals (PIDESC), aprovats l'any 1966, proporcionen garanties jurídiques per a la cultura com a dret humà fonamental.

79

UNESCO i altres organismes internacionals

- La UNESCO ha aprovat més de 20 instruments per protegir i promoure drets com l'educació, la **identitat cultural**, la informació, la **participació en la vida cultural**, la creativitat i els beneficis del progrés científic o la **protecció del patrimoni cultural**.
- Entre els instruments principals de la UNESCO en aquest àmbit destaquen la Convenció Universal sobre Dret d'Autor (1952), la **Declaració Universal sobre la Diversitat Cultural** (2001) i la Convenció sobre la Protecció i la Promoció de la Diversitat de les Expressions Culturals (2005).
- Altres referències clau són la Carta Cultural Iberoamericana (Cimera Iberoamericana de Caps d'Estat i de Govern, 2006) i l'Agenda 21 de la cultura (Fòrum d'Autoritats Locals per a la Inclusió Social i Ciutats i Governs Locals Units, 2004).

Declaració de Friburg (2007)

- El “Grup de Friburg”, format per experts de la UNESCO, el Consell d’Europa i l’Organització Internacional de la Francofonia, entre d’altres, va impulsar aquesta Declaració amb **l’objectiu de reunir i aclarir els drets culturals dispersos en diversos instruments normatius**, destacant la seva importància i les dimensions culturals dels drets humans.
- S’identifiquen com a drets culturals: Identitat i patrimoni cultural, referències a comunitats culturals, accés i participació en la vida cultural, educació i formació, informació i comunicació i cooperació cultural.
- Tot i que la Declaració és un document no vinculant, ha inspirat l’acció posterior dels organismes de drets humans de les Nacions Unides, i especialment el Comitè de Drets Econòmics, Socials i Culturals i la relatora especial de les Nacions Unides en matèria de drets culturals, que des de 2009 ha elaborat informes regulars en aquesta matèria.

Unió Europea i Consell d’Europa

- La **Carta dels Drets Fonamentals de la Unió Europea**, proclamada a Niça l’any 2000 i adaptada el 2007, estableix drets com l’educació, la **llibertat artística**, la investigació científica i el **respecte per la diversitat cultural, religiosa i lingüística**:
  - Article 13. Normes de conducta: “Les arts i la investigació científica són lliures”.
  - Article 22. Normes de conducta: “La Unió respecta la diversitat cultural, religiosa i lingüística”.
- En el marc del desplegament de l’acció de la UE en matèria de cultura, cal esmentar l’Agenda Europea per a la Cultura (2007) i la Nova Agenda Europea per a la Cultura (2018).
- També en l’àmbit europeu, cal esmentar diversos documents adoptats des de mitjan segle passat pel Consell d’Europa (organisme intergovernamental diferent de la UE), com ara la Convenció Europea de Drets Humans (1950), la Convenció Cultural Europea (1954), l’article 30 de la Carta Social Europea revisada (2006), o la Carta Europea de les Llengües Regionals i Minoritàries (1992).
- **El problema més important és la manca de definició i concreció de les implicacions dels drets culturals, que dificulta el desenvolupament d’un sistema jurídic complet per protegir aquests drets.**

Marc estatal (Constitució de 1978)

La **Constitució de 1978** defineix Espanya com un Estat autonòmic, social i democràtic de dret. En l’àmbit cultural, subratlla l’accés a la cultura i el **repartiment de competències entre l’Estat i les comunitats autònomes**.

- Preàmbul:
Protegir tots els espanyols i pobles d’Espanya en l’exercici dels drets humans, les seves cultures i tradicions, llengües i institucions.

Promoure el progrés de la cultura i de l'economia per tal d'assegurar a tothom una qualitat de vida digna.

Títol Preliminar:

- Art. 9.2: Correspon als poders públics de promoure les condicions per tal que la llibertat i la igualtat de l'individu i dels grups en els quals s'integra siguin reals i efectives; remoure els obstacles que n'impedeixin o en dificultin la plenitud i facilitar la participació de tots els ciutadans en la vida política, econòmica, cultural i social.
- Art. 3.3: La riquesa de les diferents modalitats lingüístiques d'Espanya és un patrimoni cultural que serà objecte d'especial respecte i protecció.

Títol I. Dels drets i deures fonamentals

- Art. 25.2: En qualsevol cas, tindrà dret a un treball remunerat, als beneficis corresponents de la Seguretat Social, i a **l'accés a la cultura** i al desenvolupament integral de la personalitat.
- Art. 44.1: Els **poders públics promouran i tutelaran l'accés a la cultura**, a la qual tothom té dret.
- Article 46: Els **poders públics garantiran la conservació i promouran l'enriquiment del patrimoni històric, cultural i artístic** dels pobles d'Espanya i dels béns que l'integren, sigui quin sigui el règim jurídic i la titularitat. La llei penal sancionarà els atemptats contra aquest patrimoni.
- Article 48: Els poders públics promouran les condicions per a la participació lliure i eficaç de la joventut en el desenvolupament polític, social, econòmic i cultural.
- Article 50: Amb independència de les obligacions familiars, també en promouran el benestar mitjançant un sistema de serveis socials que atendran els problemes específics de salut, habitatge, cultura i lleure.

81

Títol VII. Economia i Hisenda:

- Article 132.3: Seran regulats per **lleí el Patrimoni de l'Estat i el Patrimoni Nacional**²⁹, l'administració, defensa i conservació d'aquests.

Títol VIII. De l'organització territorial de l'Estat:

- Article 149.2: Sens perjudici de les competències que podran assumir les Comunitats Autònomes, l'Estat considerarà el servei de la cultura com a un deure i una atribució essencial i facilitarà la comunicació cultural entre les Comunitats Autònomes d'acord amb elles.
- **Competències de les comunitats autònomes (Art. 148.1.15a;16a;17a): Museus, biblioteques i conservatoris de música; patrimoni monumental i el foment de la cultura, de la investigació i, si escau, de l'ensenyament de la llengua de la comunitat autònoma.**
- Competències exclusives de l'Estat (Art. 149.1.28a): Defensa del patrimoni cultural, artístic i monumental espanyol contra l'exportació i l'espoliació; museus, biblioteques i arxius de titularitat estatal.

²⁹ Ley 23/1982, de 16 de junio, reguladora del Patrimonio Nacional.

- El gener de 2019, el Parlament de Navarra va aprovar la **Llei foral 1/2019 de Drets Culturals de Navarra**, una iniciativa pionera tant en l'àmbit estatal com europeu. Aquesta llei va sorgir com a resposta a una demanda sectorial que instava les institucions públiques a crear instruments legals en matèria de drets culturals. **La seva finalitat era evitar la fragmentació normativa existent en les polítiques culturals.**
- Preàmbul: La llei pretén **transformar el dret a la cultura en una realitat efectiva**, en considerar-la un dret cultural fonamental. Això implica facilitar-ne l'exercici com a part dels drets humans, **garantint l'accés universal a la cultura, fomentant la creativitat** i assegurant la **protecció i reconeixement de les expressions artístiques**. A més, es reconeix la importància del **paper dels treballadors culturals i emprenedors en les indústries culturals i creatives**, i se'n destaca la contribució al teixit social i cultural.
- Aspectes clau de la llei foral:
  - Distingeix entre l'accés físic i l'accés virtual a la cultura, i hi incorpora també els processos de **mediació cultural**.
  - Destaquen les manifestacions culturals, especialment els béns i serveis vinculats al patrimoni, amb una clara referència a l'ecosistema cultural i creatiu.
  - Especifica la importància de la **participació ciutadana en els processos de presa de decisions**.
  - Reconeix la llibertat de creació, investigació i els drets d'autor com a elements fonamentals.
  - Insisteix en la necessitat de mesures de **transparència en la coordinació i col·laboració entre administracions i amb el teixit cultural**.
  - Promou la **professionalització dels treballadors** dels sectors culturals, així com la seva participació en la definició i avaluació de les polítiques culturals.
  - Estableix **beneficis fiscals** per als projectes culturals.
  - Preveu la concreció de les prestacions del Departament de Cultura mitjançant cartes de serveis, les quals s'han d'aprovar en un termini d'un any després de l'entrada en vigor de la llei foral.
- Tot i que aquesta norma no és d'aplicació directa en el cas de Barcelona ni de Catalunya, es tracta d'un referent útil davant la previsió que a Catalunya s'adopti una llei similar, com s'explica tot seguit.

Avantprojecte de llei de drets culturals a Catalunya

L'octubre de 2022 es va iniciar la primera fase per impulsar la **Llei de drets culturals de Catalunya**. Aquest procés va començar amb una fase informativa dirigida tant al sector cultural com a la ciutadania, seguida d'un **procés participatiu** amb diverses sessions obertes al públic. L'objectiu d'aquestes sessions va ser fer una diagnosi i recollir les necessitats i propostes que assegurin els drets culturals en totes les seves dimensions. Com a resultat, l'abril de **2024** es va publicar un Avantprojecte de llei de drets culturals de Catalunya, al qual la ciutadania va tenir l'oportunitat de fer noves aportacions fins al 5 de maig del mateix any. La convocatòria anticipada d'eleccions al Parlament de Catalunya va fer que l'avantprojecte no es presentés en seu parlamentària. Amb tot, el nou Govern de la Generalitat ha indicat la previsió d'adoptar una llei en aquest àmbit en l'ac-

tual mandat.³⁰ A continuació, es presenta una breu anàlisi de l'avantprojecte presentat el 2024, la seva utilitat i com aborda les especificitats del sector cultural:

En el **preàmbul** d'aquest avantprojecte es defineixen **tres objectius mínims fonamentals** per garantir una cultura equitativa i una política cultural democràtica. Aquests objectius són els següents:

- Assegurar que tothom tingui les condicions necessàries per comprendre, interpretar i sotmetre a crítica la societat de la qual forma part.
- Garantir que totes les persones puguin avaluar de manera autònoma la seva vida quotidiana per poder extreure'n les màximes satisfaccions.
- Facilitar que tothom pugui estar en relació amb les altres persones i amb les creacions artístiques i culturals de l'entorn, sense jerarquies ni subordinacions, i des de la confiança en la competència pròpia.

A continuació, s'esmenta que els **principis transversals** d'aquesta llei inclouen la consideració de la **cultura com un bé essencial i un dret fonamental**, el reconeixement de la **diversitat**, la **singularitat de la cultura** i la **llengua catalana**, així com la **llibertat d'expressió i de creació**. També s'hi inclou la **lluita contra la precarietat laboral** i el reforç de la visió de la cultura com un element **interrelacionat amb altres àmbits claus**, com l'educació, la salut, la sostenibilitat, la inclusió social, la religió, la ciència, la digitalització, l'economia o el turisme, entre d'altres.

Com tota llei, l'avantprojecte disposa d'un títol I que conté les disposicions generals, on es detallen l'objecte, l'àmbit d'aplicació i els principis fonamentals que l'inspiren, que són essencialment els ja vistos.

El **títol II** ja fa referència als drets culturals i, en el capítol I, article 6 menciona quins drets es consideren en el marc d'aquesta llei:

“Article 6. Drets culturals

(...) 6.4 A l'efecte d'aquesta Llei, els drets culturals que es reconeixen a les persones són **el dret a la identitat cultural, el dret d'accés a la cultura, el dret de participació cultural, el dret a l'expressió, la creació i la difusió culturals, el dret a l'educació i la formació artística i els drets laborals i econòmics de les persones que treballen al sector cultural de Catalunya.**”

Cadascun d'aquests drets té un capítol dedicat dins del títol II, amb dos articles assignats. Aquests articles segueixen la mateixa estructura: el **primer article presenta el dret** en qüestió, mentre que el **segon descriu les garanties per assegurar-ne el compliment**, és a dir, les mesures que cal adoptar per garantir aquest dret.

A continuació, un parell d'exemples:

“Capítol V. Dret a l'expressió, la creació i la difusió culturals

Article 13 Del dret

D'acord amb l'ordenament jurídic vigent, totes les persones tenen dret a expressar-se i crear lliurement, i a difondre les seves expressions i creacions culturals. Per això han de poder:

³⁰ Vegeu <https://govern.cat/govern/docs/Plade-govern.pdf> (p. 40 i mesura 3.10.1)

- a) Desenvolupar lliurement la creació i la producció culturals en les formes, els codis, els llenguatges i les llengües que triïn.
- b) Comunicar o difondre públicament el resultat de la pròpia creació per qualsevol mitjà que tinguin a l'abast.
- c) Exercir la llibertat d'opinió i d'expressió per mitjà de les arts i les expressions culturals en totes les seves formes, inclosos l'humor i la paròdia, sense intimidació ni censura.

Article 14 De la garantia

14.1 El Sistema Cultural de Catalunya, d'acord amb el que estableix l'article 20, i en el marc de l'ordenament jurídic vigent ha de dictar mesures de foment per fer efectiu el dret a l'expressió, la creació i la difusió culturals, i lluitar contra les pràctiques que impliquin censura.

14.2 Per garantir aquest dret, correspon a les administracions públiques i a totes les entitats públiques que formen part del Sistema Cultural de Catalunya en el marc de l'ordenament jurídic vigent:

- a) Proveir d'eines per garantir la imparcialitat en la cobertura de llocs de direcció o gestió d'organismes públics, mitjançant concursos que respectin els principis de mèrit, capacitat, igualtat i publicitat.
- b) Establir mecanismes de lliure concurrència que garanteixin la transparència en el finançament governamental de l'acció cultural.”

“Capítol VII Drets laborals i econòmics de les persones que treballen al sector cultural de Catalunya

84

Article 17 Dels drets

Les persones que són creadores, artistes i professionals dels diferents sectors de la cultura en l'àmbit de les competències de la Generalitat de Catalunya han de:

- a) Ser tractades fiscalment i socialment de manera justa i equitativa, i també disposar d'unes condicions laborals i contractuals justes, i d'una retribució digna, atenent a les característiques especials de la seva activitat, la naturalesa intermitent dels ingressos, i el caràcter sovint complementari de l'activitat creativa i la cultural amb altres activitats professionals o econòmiques.
- b) Veure respectats els drets de propietat intel·lectual de què són titulars, d'acord amb l'ordenament jurídic vigent.

Article 18 De la garantia

Per garantir aquests drets, el Sistema Cultural de Catalunya, d'acord amb el que estableix l'article 20, en el marc de l'ordenament jurídic vigent ha de:

- a) Establir compromisos de responsabilitat social amb el personal dels equipaments i les entitats que gestiona. Per donar-hi compliment:
  - a.1 Ha de lluitar contra la precarietat laboral i el treball no declarat, mitjançant la introducció de clàusules socials, en el marc de la contractació pública i dels processos de subvenció, que afavoreixin l'aplicació efectiva dels drets laborals.
  - a.2 Ha de treballar també en favor de l'aplicació efectiva dels drets laborals per afavorir les condicions per a la negociació col·lectiva.
  - a.3 Ha d'establir un entorn de treball segur i protegit per a totes les persones que hi treballen, especialment per a les persones que pateixen més la precarietat i la vulnerabilitat.

- a.4 Ha de vetllar per millorar l'eficiència a la feina i la conciliació familiar, personal, formativa i social.
- a.5 Ha de fer efectiu el dret a la plena igualtat i a la no-discriminació al lloc de treball per raó de sexe, edat, diversitat funcional, origen, orientació sexual, identitat de gènere, religió, opinió, llengua o per qualsevol altre motiu.
- b) Garantir la professionalització del sector mitjançant una formació continuada i adaptada a les necessitats de qualificació del personal de tot el sector cultural. En concret, desenvolupar programes de qualificació professional i de foment de l'ocupació, l'autoocupació i l'emprenedoria artístiques i culturals per donar resposta als reptes nous i garantir un desenvolupament sostenible, equitatiu i centrat en les persones, amb una atenció especial a la participació de les persones i els col·lectius menys representats.
- c) Vetllar pel manteniment i l'actualització del cens de persones artistes i professionals de la cultura.
- d) Formalitzar per escrit les condicions laborals, econòmiques, tècniques i creatives necessàries per contractar activitats artístiques o altres esdeveniments culturals. Al document contractual corresponent s'hi ha de fer constar l'import que cal abonar si es cancel·la l'activitat o l'esdeveniment.
- e) Incentivar el món empresarial i l'associatiu per promoure la diversitat en la contractació laboral.
- f) En el supòsit que es prevegi la cessió de drets de propietat intel·lectual, aquesta cessió s'ha de limitar a les modalitats estrictament necessàries per dur a terme l'objecte contractual.”

En l'últim article d'aquest títol, el 19, s'estableix que els organismes competents han de garantir el compliment d'aquests drets mitjançant la inspecció de treball i les mesures de foment adequades.

Després, el **títol III configura el Sistema Cultural de Catalunya**, al qual es fa referència constantment com l'ens encarregat de vetllar pel compliment d'aquests drets. Aquest sistema es defineix com un conjunt d'entitats públiques i equipaments, tant públics com privats, que s'organitzen a través de xarxes o sistemes amb la finalitat d'impulsar activitats, prestacions i serveis culturals que garanteixin l'efectiu compliment dels drets culturals per a tota la ciutadania. A més, es defineixen certes obligacions mínimes:

“Article 22 Obligacions

22.1 Tots els integrants del Sistema Cultural de Catalunya han de **garantir l'exercici efectiu dels drets culturals recollits en aquesta Llei mitjançant, com a mínim:**

- a) L'elaboració i la implementació de plans que promoguin i garanteixin els drets culturals.
  - b) La implementació de projectes educatius i socials vinculats a l'activitat cultural pròpia.
  - c) El foment de la participació de la ciutadania, en tota la seva diversitat.
  - d) El desenvolupament d'equips humans que tinguin en compte la perspectiva de gènere i la interculturalitat, dimensionats i formats adequadament per assumir les obligacions que estableix aquesta Llei.
  - e) L'establiment d'un sistema d'indicadors d'assoliment d'objectius en termes de garantia dels drets culturals, i la compartició de dades de gestió.
  - f) El respecte dels drets lingüístics de les persones usuàries.
- 22.2 Altrament, han d'establir a les bases de subvencions i premis o als plecs de contractació, si escau, una puntuació especial favorable per a les entitats registrades.”

La **governança** del Sistema Cultural de Catalunya es materialitza a través de tres organismes: el Consell de la Mancomunitat Cultural, que integra la participació dels ens territorials; el Consell Nacional de la Cultura i de les Arts, que actua com a òrgan assessor del Govern; i la Taula de Participació Cultural, de nova creació, que aglutina la participació social del sector cultural en un sentit ampli.

Finalment, el **títol IV** aborda el finançament del Sistema Cultural de Catalunya, destacant-hi el compromís de la Generalitat perquè el **pressupost anual destinat a cultura no sigui inferior al 2% del total**. A més, s'hi fan algunes declaracions sobre mecenatge i patrocini, deixant clarament reflectides les **limitacions competencials autonòmiques en matèria fiscal**. El títol V tracta sobre el concepte d'informació cultural, en què se subratlla el compromís amb la transparència, la digitalització del sector i l'accés a la informació.

Així doncs, com a comentari dins d'aquest marc d'especificitats culturals en la normativa, és important assenyalar que, tot i que és molt positiu disposar d'una llei que reconegui explícitament els drets culturals de la població catalana com a fonamentals i que actuï com a marc reivindicatiu per a la cultura d'un país, l'avantprojecte actual es pot interpretar com una declaració d'intencions, basat en part en el reconeixement de drets i principis o compromisos ja recollits en altres normatives tant nacionals com internacionals. El més destacable, però, és que el contingut d'aquest avantprojecte de llei podria no garantir una aplicació efectiva capaç d'abordar les necessitats i desafiaments dels sectors culturals. Els articles es presenten, en la seva versió actual, com a enunciats generalistes, incapaços d'establir obligacions i garanties específiques que permetin anticipar una aplicació real i tangible.

Això no significa que aquesta llei no sigui necessària; al contrari, constitueix una declaració d'intencions rellevant i significativa en l'àmbit de la política cultural. No obstant això, **sense un desenvolupament reglamentari exhaustiu que realment garanteixi aquests drets i estableixi xarxes efectives de col·laboració entre les entitats culturals, així com mecanismes que assegurin la comprensió, els recursos i la capacitat real per portar els drets culturals a la pràctica, aquest text corre el risc d'esdevenir un simple compendi de bones intencions** amb resultats merament polítics. Per tant, aquest text ha de ser un primer pas perquè les especificitats del sector es reflecteixin i es protegeixin a través d'una normativa que concreti drets, deures i obligacions reals, a més de mecanismes concrets i efectius per garantir-ne el compliment.

7 Apunts sobre les competències de Catalunya en matèria de cultura

La majoria de les lleis que hem analitzat fins ara, llevat de l'avantprojecte de llei de drets culturals, normatives municipals i alguna altra excepció, pertanyen a l'àmbit estatal i aborden àmbits generals de la normativa, més que no pas la legislació cultural pròpiament dita. Aquesta situació s'explica pel fet que, d'acord amb l'article 149.1 de la Constitució espanyola, l'Estat ostenta la competència exclusiva en matèria laboral (149.1.7a), propietat intel·lectual i industrial (149.1.9a), tributària i fiscal (149.1.14a), Seguretat Social (149.1.17a), i la defensa del patrimoni cultural contra l'exportació i l'espoliació, sense perjudici de la seva gestió per part de les comunitats autònomes (149.1.28a).

No obstant això, com ja s'ha esmentat, les comunitats autònomes, i en aquest cas específic, Catalunya, poden assumir competències segons l'article 148.1, en àmbits com museus, biblioteques i conservatoris de música (148.1.15a), patrimoni monumental (148.1.16a), i la promoció de la cultura, la investigació i la llengua (148.1.17a). Així mateix, l'Estatut d'Autonomia de Catalunya³¹, en l'article 127 reconeix que la Generalitat té la competència exclusiva en matèria de cultura:

“Article 127. Cultura

1. Correspon a la Generalitat la competència exclusiva en matèria de cultura. Aquesta competència exclusiva comprèn en tot cas:

a) Les activitats artístiques i culturals, que es porten a terme a Catalunya, incloent-hi:

Primer. Les mesures relatives a la producció i la distribució de llibres i publicacions periòdiques en qualsevol suport, i també la gestió del dipòsit legal i l'atorgament dels codis d'identificació.

Segon. La regulació i la inspecció de les sales d'exhibició cinematogràfica, les mesures de protecció de la indústria cinematogràfica i el control i la concessió de llicències de doblatge a les empreses distribuïdores domiciliades a Catalunya.

Tercer. La qualificació de les pel·lícules i els materials audiovisuals en funció de l'edat i dels valors culturals.

Quart. La promoció, la planificació, la construcció i la gestió d'equipaments culturals situats a Catalunya.

Cinquè. L'establiment de mesures fiscals d'incentivació de les activitats culturals en els tributs sobre els quals la Generalitat tingui competències normatives.

b) El patrimoni cultural, incloent-hi en tot cas:

Primer. La regulació i l'execució de mesures destinades a garantir l'enriquiment i la difusió del patrimoni cultural de Catalunya i a facilitar-hi l'accés.

Segon. La inspecció, l'inventari i la restauració del patrimoni arquitectònic, arqueològic, científic, tècnic, històric, artístic, etnològic i cultural en general.

Tercer. L'establiment del règim jurídic de les actuacions sobre béns mobles i immobles integrants del patrimoni cultural de Catalunya i la determinació del

³¹ DECRET 306/2006, de 20 de juliol, pel qual es dona publicitat a la Llei orgànica 6/2006, de 19 de juliol, de reforma de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya.

règim jurídic dels béns immobles, i també la declaració i la gestió d'aquests béns, excepte els que siguin de titularitat de l'Estat.

Quart. La protecció del patrimoni cultural de Catalunya, que inclou la conservació, la reparació, el règim de vigilància i el control dels béns, sens perjudici de la competència estatal per a la defensa dels béns integrants d'aquest patrimoni contra l'exportació i l'espoliació.

c) Els arxius, les biblioteques, els museus i els altres centres de dipòsit cultural que no són de titularitat estatal, incloent-hi en tot cas:

Primer. La creació, la gestió, la protecció i l'establiment del règim jurídic dels centres que integren el sistema d'arxius i el sistema bibliotecari, dels museus i dels altres centres de dipòsit cultural.

Segon. L'establiment del règim jurídic dels béns documentals, bibliogràfics i culturals que hi estan dipositats.

Tercer. La conservació i la recuperació dels béns que integren el patrimoni documental i bibliogràfic català.

d) El foment de la cultura, amb relació al qual inclou:

Primer. El foment i la difusió de la creació i la producció teatrals, musicals, audiovisuals, literàries, de dansa, de circ i d'arts combinades portades a terme a Catalunya.

Segon. La promoció i la difusió del patrimoni cultural, artístic i monumental i dels centres de dipòsit cultural de Catalunya.

Tercer. La projecció internacional de la cultura catalana.

88

2. Correspon a la Generalitat la competència executiva sobre els arxius, les biblioteques, els museus i els centres de dipòsit cultural de titularitat estatal situats a Catalunya la gestió dels quals no es reservi expressament l'Estat, que inclou, en tot cas, la regulació del funcionament, l'organització i el règim de personal.

3. En les actuacions que l'Estat faci a Catalunya en matèria d'inversió en béns i equips culturals es requereix l'acord previ amb la Generalitat. En el cas de les activitats que l'Estat acompleixi amb relació a la projecció internacional de la cultura, el Govern de l'Estat i el Govern de la Generalitat han d'articular fórmules de col·laboració i cooperació mútues, d'acord amb el que estableix el títol V d'aquest Estatut."

Així doncs, anem a veure a continuació com la Generalitat ha regulat aquestes matèries. Igual com passava anteriorment en l'anàlisi de la normativa en matèria de drets culturals, en general no es tracta tant d'introduir especificitats culturals en la normativa general, com de veure com el reconeixement d'aspectes culturals específics s'ha traduït en un cos normatiu en aquest àmbit:

A. Patrimoni

Fa prop de trenta anys es va aprovar la Llei 9/1993, del 30 de setembre, sobre el patrimoni cultural de Catalunya. En aquell moment, en lloc d'optar per una legislació integral i unificada, tal com demanaven insistentment tant els sectors implicats com les regions, el Govern va decidir presentar un text centrat únicament en el patrimoni immoble, és a dir, l'arquitectònic i l'arqueològic. Aquesta decisió va completar el conjunt legislatiu sobre el patrimoni cultural català, que ja incloïa les lleis d'arxius (1985), de museus (1990), del sistema bibliotecari (1993) i de cultura tradicional i popular (1993).

La llei catalana es basa en gran manera en la Llei 16/1985, del 25 de juny, del patrimoni històric espanyol (LPHE)³², de la qual n'adopta parts substancials. No obstant això, a diferència d'aquesta normativa estatal, la llei catalana no incorpora una visió global del patrimoni cultural. Aquesta normativa es destina principalment a la protecció de béns culturals mitjançant la seva declaració o catalogació, seguint els criteris de classificació de béns i les figures de protecció establerts per la LPHE.

Més de trenta anys després de la seva aprovació, la valoració de la Llei del patrimoni cultural de Catalunya no és gaire favorable. No només ha envellit i ha quedat obsoleta, sinó que també mostra deficiències greus en la seva aplicació, principalment a causa de la manca de voluntat política per implementar-la i la falta de desenvolupament normatiu adequat. A continuació, s'ofereix una anàlisi detallada del seu contingut i de com s'ha desplegat.

La Llei 9/1993 té com a finalitat la protecció, conservació, acreixement, investigació, difusió i foment del patrimoni cultural català (art. 1.1). Defineix el patrimoni com tots els béns mobles o immobles vinculats a la història i cultura de Catalunya que, per llur valor històric, artístic, arquitectònic, científic, entre d'altres, mereixen una protecció especial (art. 1.2). La normativa regula la protecció de diferents tipologies de béns, estableix procediments per a l'inventari i registre, i determina el règim aplicable un cop inventariats, així com les mesures de foment i el règim sancionador.

Ara bé, la Llei omet la protecció del patrimoni natural i tracta de manera superficial els béns immaterials de la cultura popular i tradicional, per als quals remet a una altra normativa (art. 1.3). Tampoc esmenta la cultura popular, el patrimoni etnològic ni l'intangible, i només aborda de manera limitada el patrimoni documental i bibliogràfic (arts. 19 i 20). A més, la Llei assigna un rol limitat a l'administració local i no detalla específicament les competències de cada nivell administratiu, a diferència d'altres lleis, com la de museus³³.

Més enllà de comentar la Llei article per article, el que caldria destacar-ne es la gran quantitat de reglaments per desplegar que s'hi preveien i els pocs que s'han dut a terme. Si bé la Llei havia de ser l'eina per desenvolupar la protecció i gestió del patrimoni cultural català, aquest objectiu no s'ha assolit. Dels 18 reglaments previstos, només se n'han aprovat sis. Una de les poques modificacions destacables és la creació de l'Agència Catalana del Patrimoni Cultural, aprovada l'any 2011 i operativa des de gener de 2014.

Finalment, cal dir que, a principi del 2024 es va aprovar una memòria preliminar per a una nova llei de patrimoni cultural català, que pretenia actualitzar l'actual i que té com a objectius actualitzar i incrementar la protecció del patrimoni, integrar-lo en l'adaptació al canvi climàtic, combatre l'espòli, dinamitzar-lo amb col·laboració pública i privada, vincular-lo al desenvolupament territorial i socioeconòmic, millorar la digitalització i protecció del patrimoni digital i fomentar la recerca en col·laboració amb universitats.³⁴ És previsible que el nou Govern de la Generalitat reprengui aquest procés més endavant.

Així mateix, en el mandat anterior es va iniciar un procés per aprovar una Llei del patrimoni cultural immaterial, el qual va arribar a fase d'avantprojecte de llei i que, com

³² Ley 16/1985, de 25 de junio, del Patrimonio Histórico Español.

³⁴ <https://participa.gencat.cat/processes/lleipa-trimonicultural?locale=ca>

³³ Llei 17/1990, de 2 de novembre, de museus.

en altres casos, també va decaure davant la convocatòria anticipada d'eleccions l'any 2024, i que es podria recuperar en un futur pròxim.³⁵

Altres legislacions en matèria de patrimoni cultural:

- LLEI 2/1993, de 5 de març, de foment i protecció de la cultura popular i tradicional i de l'associacionisme cultural.³⁶
- DECRET 175/1994, de 28 de juny, sobre l'u per cent cultural.³⁷
- DECRET 175/1999, de 29 de juny, de regulació de la Junta de Qualificació, Valoració i Exportació de Béns del Patrimoni Cultural de Catalunya.³⁸
- DECRET 78/2002, de 5 de març, del Reglament de protecció del patrimoni arqueològic i paleontològic.³⁹
- DECRET 75/2009, de 12 de maig, de la garantia de la Generalitat per a obres d'interès cultural rellevant.⁴⁰

B. Museus

L'article 9 de l'Estatut d'Autonomia atorga a la Generalitat de Catalunya competència exclusiva sobre els museus que no siguin de titularitat estatal i sobre el patrimoni cultural, sens perjudici de les competències que l'article 149.1.28 de la Constitució assigna a l'Estat.

La Llei de museus de Catalunya (Llei 17/1990, de 2 de novembre) estableix el règim aplicable a tots els museus, amb algunes especificacions referides únicament als museus d'administració pública, i crea el Registre de Museus de Catalunya, en el qual s'inscriuen tots els centres museístics que compleixen les condicions d'aquesta llei. Si bé aquesta llei ha estat una eina fonamental, té més de trenta anys, i per això el Pla de museus 2030, aprovat l'any 2017, és un intent de pal·liar aquestes mancances, actualitzant-hi objectius i estratègies.

Tot i que no comentarem gaire la Llei ni els seus decrets, ja que no són l'objecte d'aquesta investigació, en podem esmentar la normativa relacionada:

- DECRET 35/1992, de 10 de febrer, de desplegament parcial de la Llei 17/1990, de 2 de novembre, de museus.⁴¹
- DECRET 289/1993, de 24 de novembre, sobre la composició i el funcionament de la Junta de Museus de Catalunya.⁴²
- DECRET 209/1998, de 30 de juliol, de desplegament de les competències de la Junta de Museus de Catalunya.⁴³

³⁵ <https://governobert.gencat.cat/ca/transparencia/normativa-i-informacio-interes-juridic/normativa/normativa-en-tramit/clt/en-tramit/llei-patrimoni-immaterial-i-associacionisme>

³⁶ <https://portaljuridic.gencat.cat/eli/es-ct/l/1993/03/05/2>

³⁷ <https://portaljuridic.gencat.cat/eli/es-ct/d/1994/06/28/175>

³⁸ <https://portaljuridic.gencat.cat/eli/es-ct/d/1999/06/29/175>

³⁹ <https://portaljuridic.gencat.cat/eli/es-ct/d/2002/03/05/78>

⁴⁰ <https://portaljuridic.gencat.cat/eli/es-ct/d/2009/05/12/75>

⁴¹ <https://portaljuridic.gencat.cat/eli/es-ct/d/1992/02/10/35>

⁴² <https://dogc.gencat.cat/ca/document-del-dogc/?documentId=96301>

⁴³ <https://portaljuridic.gencat.cat/eli/es-ct/d/1998/07/30/209>

- DECRET 232/2001, de 28 d'agost, sobre el personal tècnic i directiu de museus.⁴⁴

C. Biblioteques i lectura pública

- LLEI 4/1993, de 18 de març, del sistema bibliotecari de Catalunya.⁴⁵
- INSTRUCCIÓ 112014, de la Direcció General d'Arxius, Biblioteques, Museus i Patrimoni en relació amb la integració dels serveis de suport a les biblioteques per part del Departament de Cultura.⁴⁶

D. Arxius

- DECRET 76/1996, de 5 de març, pel qual es regula el sistema general de gestió de la documentació administrativa i l'organització dels arxius de la Generalitat de Catalunya.⁴⁷
- LLEI 10/2001, de 13 de juliol, d'arxius i documents.⁴⁸
- LLEI 20/2015, de 29 de juliol, de modificació de la Llei 10/2001, de 13 de juliol, d'arxius i documents.

E. Arts visuals, escèniques i musicals

- LLEI 11/2009, del 6 de juliol, de regulació administrativa dels espectacles públics i les activitats recreatives.⁴⁹
- DECRET 40/2010, de 16 de març, pel qual s'aprova el Pla d'equipaments culturals de Catalunya 2010-2020.⁵⁰
- DECRET 9/2017, de 31 de gener, del Sistema Públic d'Equipaments Escènics i Musicals de Catalunya.⁵¹
- ORDRE CLT/168/2017, de 21 de juliol, dels paràmetres mínims de determinats equipaments del Sistema Públic d'Equipaments Escènics i Musicals de Catalunya, i de les xarxes de cooperació.⁵²
- DECRET 60/2020, de 2 de juny, del Sistema Públic d'Equipaments d'Arts Visuals de Catalunya.⁵³
- ORDRE CLT/225/2021, d'1 de desembre, de les funcions i els paràmetres mínims dels equipaments d'arts visuals del Sistema Públic d'Equipaments d'Arts Visuals de Catalunya.⁵⁴

⁴⁴ <https://portaljuridic.gencat.cat/ca/document-del-pjur/?documentId=254854>

⁴⁹ <https://portaljuridic.gencat.cat/eli/es-ct/l/2009/07/06/11>

⁴⁵ <https://portaljuridic.gencat.cat/eli/es-ct/l/1993/03/18/4>

⁵⁰ <https://portaljuridic.gencat.cat/eli/es-ct/d/2010/03/16/40>

⁴⁶ https://biblioteques.gencat.cat/web/.content/tematic/el-servei-de-biblioteques/linies-dactivitat/planificacio-bib/mapa-lectura-publica/documents/Instruccio_1_2014_DG_-serveis_de_suport.pdf

⁵¹ <https://portaljuridic.gencat.cat/eli/es-ct/d/2017/01/31/9>

⁵² <https://portaljuridic.gencat.cat/eli/es-ct/o/2017/07/21/clt168>

⁴⁷ <https://portaljuridic.gencat.cat/eli/es-ct/d/1996/03/05/76>

⁵³ <https://portaljuridic.gencat.cat/eli/es-ct/d/2020/06/02/60>

⁴⁸ <https://portaljuridic.gencat.cat/eli/es-ct/l/2001/07/13/10>

⁵⁴ <https://portaljuridic.gencat.cat/eli/es-ct/o/2021/12/01/clt225>

